Poštnina plačana v gotovini

Leto XXI., št. 242

Ljubljana, sreda 16. oktobra 1940

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7 — Telefon 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 17.749.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg št. 7, telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Govora v Skoplju

Dogodki zadnjih dni so zanesli novo vznemirjenje v balkanske države. Porajajo se več ali manj senzacionalne govorice in mnogi se ozirajo na okrog v novi zaskrbljenosti. V takih časih je dobro, če se čuje odločna beseda. V nedeljo sta govorila v Skoplju predsednik vlade g. Dragiša Cvetkoviá in minister vojske in mornarice general Nedić. Njunima govoroma je prisluhnila vsa jugoslovenska javnost, a poleg nje tudi ostala Evropa.

Predsednik Cvetković nosi odgovornost za zunanji in notranji politični razvoj naše države, minister Nedić pa je kot vrhovni upravnik vojske in mornarice predstavnik naše oborožene sile. Dogodek, ki je dal povod tema dvema govoroma, ni bil na sebi nič izrednega: v Skoplju so krstili 12 novih jadralnih letal tamkajšnje jadralne šole. Toda prilike in čas so nanesli, da je ta prireditev postala manifestacija samozavesti in odločnosti naše države za obrambo njenih življenjskih pravic. Na tleh Južne Srbije, o kateri so se v preteklosti vodili premnogi spori, sta i predsednik vlade i minister vojske in mornarice poudarila neločljivo povezanost te pokrajine s celokupnim našim narodnim teritorijem. Podčrtala sta še posebej njen nacionalni pomen za srbski del naroda in sta proglasila, da bi, kdor bi hotel položiti roko na kraje ob Vardarju in Bregalnici, na Kosovem in ob Moravi, zadel na ogorčeno obrambo celokupnega naroda.

Besede, ki so bile govorjene za Južno Srbijo, veljajo seveda za našo narodno celoto, kateri ta pokrajina pripada, in za vse kraje, na kateremkoli delu sirne Jugoslavije se oni nahajajo. Jugoslavija doprinaša vse, kar le more, da čuva mir in dobre odnošaje na vse strani. Ona je konciliantna in lojalna. Gre v razumevanju interesov drugih narodov in držav do skrajnosti in je že do sedaj doprinašala ter še doprinaša vse, da se očuva mir na Balkanu. Govori v Skoplju dokazujejo, da v tej svoji lojalni in dobri volji ne bomo popustili. Toda oni opozarjajo prav tako, kakor je to rekel minister vojske brez oklevanja, da smo pripravljeni in odločeni braniti svojo zemljo do poslednjega diha.

Kakšen je bil neposredni povod, da so odgovorni državni funkcionarji smatrali za potrebno govoriti tako jasne in odločne besede, ne bomo tu razpravljali. Poudarimo naj le, da burno odobravanje, s katerim so te izjave sprejele množice v Skoplju, ni bilo le izraz mišljenja in razpoloženja onih, ki so jim bile besede neposredno govorjene, temveč je izraz nedeljenega odobravanja v vseh krajih naše države in v vseh delih našega naroda. Baš v današnjih časih Srbi, Hrvati in Slovenci bolj kakor kdaj občutimo resnico svoje usodne povezanosti in vemo drug za drugega, da ako ne bomo skupno branili vsakega koščka naše zemlje, ne bomo ne eni, ne drugi, ne tretji ostali živi. V odločnosti braniti naše meje, čuvati naše morje in naše nebo, se danes manifestira jugoslovensko edinstvo. Kakor smo globoko prepričani, da ne bo Hrvata in ne Srba, ki bi ne smatral, da brani svoje, če bi ga dolžnost poklicala, da se bori za svobodo naših krajev, tako ve Južna Srbija, da je naš planinec vsako uro pripravljen na borbo za njeno svobodo in njeno pravico do življenja. Planine Južne Srbije so že gledale tudi hrabrost in žrtve slovenskega vojaka, ki je kot jugoslovenski dobrovoljec krvavel ob njihovih strmih pobočjih za našo skupno domovino. Ako kdo v Evropi danes računa, da bi regionalni duh mogel biti zapreka za solidarnost naroda v obrambi naše državne skupnosti in vseh njenih delov, se kruto vara.

Predsednik vlade je v svojem govoru podčrtal še eno važno in veliko misel. V teh težkih časih je duhovno zedinjenje naroda neobhoden predpogoj za učinkovito, silno in odločno obrambo države. Gosp. Cvetkoviá zahteva sodelovanje vseh nacionalnih sil, ki naj omogoči ustvariti notranjo konsolidacijo države. Dolžnosti, ki se danes nalagajo državni politiki, so ogromne in odgovornosti za vodstvo države in naroda so zgodovinske. Klic ministrskega predsednika razodeva spoznanje, da bomo Jugoslavijo srečno izpeljali skozi vrtince evropskega meteža le, ako bomo svojo državno politiko naslonili na vse sile, ki jih je mogoče koristno uporabiti za napredek našega narodnega in državnega življenja. Velik del teh sil stoji danes ob strani in marsikatera stvar ne uspeva, ker so ostale neizkoriščene. Še vedno je naš narod razdeljen v ostro si nasprotujoče tabore in radi tega je oslabljeno njegovo zaupanje, da se vodi najboljša politika, ki je mogoča. Če pa bo narod vidnl, da so na velikem državnem poslu združili svoje moči, svojo dobro voljo, svojo vnemo in svoja izkustva vsi politični činitelji, ki po svojem programu in po svojem delu predstavljajo konstruktivne sile v našem državnem življenju, bo v složnem zaupanju v to sodelovanje lahko mirno in brez bojazni posvetil vso svojo pozornost borbi za rešitev svojih življenjskih problemov. Ti problemi niso seveda samo čuvanje teritorialne neokrnjenost, oni so prav tako v reševanju gospodarskih in socialnih težkoč današnjega časa in v pripravljanju novega življenjskega reda, ki naj zagotovi boljšo bodočnost jugoslovenskemu človeku.

Mimo tega pa je sodelovanje vseh nacionalnih političnih sil pri vodstvu države danes še posebnega zunanjepolitičnega pomena. Postavljena je cela vrsta problemov, glede katerih mora biti izven vsakega dvoma, da enako gledajo na nje vse konstruktivne politične sile Jugoslavije. Koncentracija teh sil pa bo povrh še dala vsemu inozemstvu tudi formalni dokaz, da je Jugoslavija složna in edina v svoji politiki, da so odgovornost za njo prevzeli na sebe vsi, ki uživajo zaupanje naroda in da je naša država v svojih ukrepih v svojih postophih edina in složna in da so njene besede izraz volje celokupnega njenega naroda.

O potrebi koncentracije se že dolgo govori. Nedeljska izjava predsednika vlade je dragocen doprinos k razpravi o tem vprašanju. Seveda pa bi bil že skoraj čas, da se od besed preide na dejanja in da se ustvari ono, o čemer smo vsi prepričani, da je potrebno in neodložno, pa je vendar ostalo do danes neostvarjeno. Vsi naši narodni problemi se morajo danes gledati z vidika splošnega državnega in nacionalnega interesa. Država, njen obstoj, njena svoboda in neodvisnost, to je za naš narod danes najvišja in največja stvar in vsa druga vprašanja bodo dobro rešena le, če jih bomo reševali v duhu te vodilni misli.

Moskva pravi, da ni bila obveščena

Važna objava uradne sovjetske poročevalske agencije — Sovjetski listi napovedujejo, da bo Rusija vztrajala pri politiki nevtralnosti — Poostrena disciplina v ruski vojski

Moskva, 15. okt. s. Uradna sovjetska agencija Tass je objavila danes popoldne naslednji komunike:

Danski list »Politiken« razširja vest svojega berlinskega korespondenta, da je bila sovjetska vlada o pravem času v naprej obveščena, da bo nemška vojska poslana v Rumunijo ter da je bil Kremelj informiran tudi o ciljih in obsegu v Rumunijo poslane nemške vojske.

Tass je pooblaščena izjaviti, da ta vest danskega lista ne odgovarja dejstvom.

Moskva, 15. okt. j. (A. R.) **Moskovski listi danes v zvezi z raznimi ugibanji inozemskih listov in agencij o stališču, ki naj bi ga bila zavzela Sovjetska Rusija z ozirom na spremenjeni položaj v Rumuniji, ponovno ugotavljajo, da je to stališče že večkrat dovolj točno označil zunanji minister Molotov, naglašujoč, da bo ostala nevtralnost osrednja točka vse ruske zunanje politike.**

Moskva, 15. oktobra. AA. (DNB) »Krasnaja zvezda«, glasilo sovjetske vojske, poroča, da je ljudski komisar za vojsko maršal Timošenko izdal novo vojaško uredbo. List v svojem komentarju poudarja, da je bila ta uredba zlasti **potrebna v sedanjem času, ki je poln negotovosti, ko mora biti sovjetska vojska pripravljena za vsak primer. Nova uredba določa stroge kazni za vsak prestopek, ki celo posredno ne bi bil v skladu z vojaško prisego. Znatno so poostrene določbe o brezpogojnem izvajanju ukazov vojnih starešin in o dolžnosti najvestnejšega opravljanja službe. Prav tako so precizirane določbe o varovanju državnih in vojaških tajnosti,** določbe o ravnanju z vojaško, ozir. državno imovino. Uredba predpisuje, da sme vojaški starešina v primeru očividne nepokorščine **uporabiti celo orožje proti svojim podrejenim.** Po novi uredbi bo vojni starešina, ki pravočasno ne bi ukrenil vsega potrebnega proti svojim podrejenim, kateri mu odrečejo pokorščino, prišel pred vojno sodišče.

Tudi z balkanskimi državami ni pogajanj

Moskva, 15. oktobra. AA. (Tass.) **Objavljeno je bilo sledeče poročilo: Agencija Reuter je objavila vest lista »Daily Telegraph and Morningpost«, v kateri trdi, da se med Anglijo, Turčijo, Sovjetsko unijo in Jugoslavijo ter Grčijo vodijo pogajanja v zvezi z nemško ekspanzijo proti vzhodu. Tass je pooblaščen izjaviti, da ta vest ne odgovarja stvarnosti in je popolnoma izmišljena.**

Povratek nemškega veleposlanika v Moskvo

Moskva, 15. okt. AA. (DNB) Nemški veleposlanik grof v. Schulenburg se je vrnil v Moskvo. Prišel je iz Berlina, kjer se je mudil več tednov.

Turška sodba o ruskem stališču

New York, 15. oktobra. p. (UP). Po vesteh iz Ankare je tamošnji angleški poslanik v stalnem stiku s turško vlado. Poslanik je med drugim obvestil turške odgovorne politike o vtisih, ki jih je dobil angleški veleposlanik v Moskvi sir Crafford Cripps glede stališča, ki ga bo Rusija zavzela do najnovejših dogodkov v južnovzhodni Evropi. Turški krogi so mnenja, da bo Rusija izrekla svojo poslednjo besedo o pravem času.

Položaj v Rumuniji nespremenjen

Bukarešta, 15. okt. j. (Reuter). Reuterjev diplomatski sotrudnik ugotavlja, da se položaj v Rumuniji od včerai do danes ni bistveno izpremenil. Kar se tiče odpoklica britanskega poslanika v Bukarešti, doznava Reuterjev sotrudnik, da glede tega sir Reginald Hoare lahko sam ukrene, kar se mu trenotno vidi najprimernejše.

Glede poročil iz Rumunije, ki poročajo o požarih petrolejskih vrelcev, o premikanju sovjetskih čet v smeri proti Rumuniji, kakor tudi o razgovorih, ki naj bi jih imel turški poslanik v Bukarešti s poslanikom Sovjetske unije in Zedinjenih držav, nimajo v Londonu doslej nikakega službenega potrdila.

Angleži odhajajo

Bukarešta 15. oktobra. o (UP). Snoči so odpotovali iz Konstance s parnikom v Carigrad angleški novinarji. V Bukarešti je ostal samo dopisnik Reuterjeve agencije. V Carigrad so odpotovali tudi angleški vojaški ataše ter 30 angleških uradnikov petrolejskih družb. Nekateri angleški državljani so odpotovali v Grčijo. Odpeljali so tudi arhive angleškega poslaništva ter angleških petrolejskih družb. Pričakujejo, da bodo te dni zapustili Rumunijo vsi Angleži in da bosta ostala tam samo angleški generalni konzul v Galacu ter odpravnik poslov angleškega poslaništva v Bukarešti.

Poziv turškim državljanom

Bukarešta, 15. okt. s. (Reuter) Tukajšnje turško poslaništvo je pozvalo vse turške državljane v Rumuniji, naj do konca meseca likvidirajo vse svoje posle v Rumuniji in se pripravijo, da lahko Rumunijo na poziv takoj zapuste.

Požar petrolejskih vrelcev pogašen

Bukarešta, 15. okt. AA. (Rador) Uradno poročilo pravi, da je iz razlogov, ki še niso znani, dne 14. t. m. izbruhnil požar v treh petrolejskih vrelcih v Bajkoji. Sodelovanju nemških oddelkov se je treba zahvaliti, da je bil požar pogašen v 45 minutah. Ugotovljeno je bilo da znaša škoda največ 4 milijone lejev. Delo se normalno nadaljuje.

Ruske vode v Črnem morju zaprte?

Curih, 15. oktobra. o. »Zürcher Zeitung« poroča iz Moskve, da je poveljstvo ruske mornarice izdalo prepoved s takojšnjo veljavo, po kateri je vsem ladjam drugih narodnosti prepovedana plovba v ruskih teritorialnih vodah na Črnem morju. S svojih oporišč je odplulo močno brodovje polagalcev min. V poučenih krogih tolmačijo to prepoved z incidenti na ustju Dunava.

Posredovanje v sporu z Madžarsko

Budimpešta, 14. oktobra. AA. (Stefani). Včeraj je semkaj dopotovalo italijansko zastopstvo, ki ga vodi opolnomočeni minister grof Rugier de Villa, tajnik pa je grof Pignati Morano di Custoza. **Imenovani bodo sodelovali v italijansko-nemški mešani komisiji, ki bo na zahtevo Rumunije in Madžarske proučila vse manjšinske spore med obema državama. Nemško zastopstvo pride v Budimpešto danes.**

Bukarešta, 14. oktobra. AA. (DNB) Romunsko časopisje je vodilo polemiko z madžarskimi listi o postopanju z manjšinami na Madžarskem in v Rumuniji. V današnjih jutranjih bukareštanskih listih pa ni niti enega članka več o rumunsko-madžarskem sporu.

Neresnična vest o potopitvi rumunskega parnika

Bukarešta, 15. okt. AA. (Rador) Objavljeno je bilo uradno poročilo, ki pravi, da so popolnoma izmišljene novice angleških in nekaterih ameriških radijskih postaj, češ da je neki sovjetski rušilec napadel rumunski parnik in da se je parnik potopil.

Bolgarski kmetijski minister v Rimu

Rim, 15. oktobra. j. (Stefani). S svojega obiska v Nemčiji je danes popoldne ob 17. z letalom prispel v Rim bolgarski kmetijski minister Bagrjanov. Na letališču Littorio so bolgarskega ministra sprejeli italijanski minister za kmetijstvo, bolgarski poslanik v Rimu ter predstavniki javnih in strokovnih organizacij. Bolgarski kmetijski minister ostane v Italiji nekaj dni v studijske svrhe.

V Bolgariji ni nemških čet

Berlin, 15. okt. j. (DNB) Glede na tendenčne vesti, ki jih razširja del angleškega tiska o domnevnem prihodu nemških čet v Bolgarijo, oziroma o tozadevnih nemško-bolgarskih pogajanjih, zatrjujejo v berlinskih političnih krogih, da o tem ne more biti niti govora. Vse take trditve, ki deloma govore tudi o izvajanju pritiska, so plod angleške propagande ter je njihov namen doseči baš nasprotno, od tistega, za kar se trudita Italija in Nemčija na evropskem jugovzhodu, namreč kaljenje miru, razburjanje in sobotažo.

Sklicanje sobranja

Sofija, 15. oktobra. p. Za 28. t. m. je sklicano Sobranje. Verjetno je, da bo zasedanje otvorjeno v prisotnosti kralja Borisa. Predsednik sobranja Logofetov je izjavil, da se volitve v Južni Dobrudži ne bodo razpisale pred pomladjo. Vlada bo pričetkom novembra predložila sobranju v razpravo novi državni proračun, ki določa med drugim tudi namestitev 800 bolgarskih uradnikov v Južni Dobrudži.

General Antonescu o legionarskem režimu

Berlin, 15. oktobra. AA. (DNB) »Völkischer Beobachter« objavlja v današnji številki na uvodnem mestu izjavo, ki jo je dal voditelj rumunske države general Antonescu zastopniku tega lista v Bukarešti. General Antonescu je dejal med drugim:

»Velika je zasluga mladih generacij, v katerih očeh je žrtev, ki jo je doprinesel Corneli Codreanu, naš simbol, da so stopile v boj proti staremu redu. Isti boj sem vodil tudi jaz in ta boj bomo nadaljevali, da odstranimo vse tisto, kar je dozdaj moglo ovirati naravni ustroj rumunske družbe. Borili se bomo vse dotlej, dokler temu ustroju in pojmu ne damo polne in odgovarjajoče vsebine, vse dotlej, dokler to ne postane stvarnost.«

Zatem je general Antonescu govoril o važnosti obnove rumunske družbe ter poudaril, da mora biti ta obnova izvedena v duhu, ki odgovarja Rumuniji. Podčrtal je tudi važnost gospodarske obnove. Govoreč o legionarskem režimu je dejal, da legionarsko gibanje predstavlja dinamično silo rumunskega naroda in da je legionarski režim izraz volje rumunskega naroda po totalitarni in organski obnovi države. Legionarski režim ni politična stranka, ki je prišla na oblast, temveč je to režim, ki obsega vse tisto, kar je zdravega, nenačetega, čistega in močnega v Rumuniji, vse tisto, kar je ustvarjalnega. Legionarski režim predstavlja življenjsko silo rumunskega naroda.

General Antonescu je nato govoril o ukrepih socialnega in kulturnega značaja, ki jih je treba nujno izvesti, ter je pri tem zlasti podčrtal važnost mladinske vzgoje. Končno je dejal: Zdaj, ko se je naše javno življenje tudi osvobodilo vpliva tajnih sil, ko se je rumunsko gospodarstvo osvobodilo istih tajnih sil, bomo mogli začeti z reorganizacijo rumunskega gospodarstva in bomo mogli rešiti tudi židovsko vprašanje. Kar se tiče pridružitve Rumunije državam osi, pomeni to priključitev novemu svetu. Rumunija, rumunski narod in legionarska država žele iti še dalje po tej poti, ker to zahtevajo naše koristi, ker to zahteva obramba naših narodnih pravic.

Zaloge vojnega materiala za Kitajce

Priprave za prevoz skozi Birmo, ki bo zopet odprt v petek — Prvi japonski napad na novo cesto

Rangoon, 15. okt. s. (CBS) V Birmi se vrše velike priprave za zopetno otvoritev prometa na Kitajsko. Cesta skozi Birmo bo otvorjena v petek. V mestu Lašio, kjer se konča birmanska železnica v bližini kitajske meje, je pripravljenih že več sto vagonov vojnega materiala, predvsem municije in petroleja, ki bo takoj poslan na Kitajsko. Vsa skladišča v Lašiu so prenapolnjena in tudi v okolici mesta na prostem kopičijo vojni material. Tudi v Rangoonu so vsa skladišča v pristanišču polna materiala za Kitajsko. Vojni material prihaja predvsem iz Zedinjenih držav.

Šanghaj, 15. okt. s. (CBS) Po poročilu »New York Times« odvaža ameriška vojna mornarica svoje zaloge bencina iz Šanghaja deloma v Singapur. Tu naj bi bile ustanovljene velike rezervne zaloge tekočega goriva za ameriško vojno mornarico, kakor tudi za ladijski prevoz ameriškega vojnega materiala skozi Birmo na Kitajsko.

Čungking, 15. okt. s. (Reuter) Včeraj je 27 japonskih bombnikov in 6 strmoglavcev nemškega tipa izvedlo napad na izhodiščno točko kitajske ceste v Birmo, očividno z namenom, da bi preprečili ob priliki otvoritve ceste skozi Birmo promet. Napad ni povzročil škode na vojaških objektih.

Upor na japonskem parniku

Šanghaj, 15. oktobra. AA (DNB). Kitajska posadka nekega japonskega rečnega parnika, ki je štela 17 mornarjev, se je v soboto uprla, ko se je parnik na poti iz Hankova ustavil v Vusungu. Posadka je z železnimi motikami napadla japonskega kapitana in njegovega pomočnika, nato pa je oba ranjena vrgla v vodo. Pomočnik je utonil, kapitan pa je priplaval na obrežje. Posadka je s parnika ukradla 5 000 jenov in 800 kitajskih dolarjev ter pobegnila.

Francija odklonila siamske zahteve?

Vichy, 15. okt. s. (CBS.) Francoska vlada je preko svojega poslanika v Bangkoku formalno obvestila siamsko vlado, da odklanja siamske zahteve glede odstopitve ozemlja francoske Indokine, ki leži zapadno od reke Mekong. Glede siamske zahteve po izročitvi nekaterih otokov na reki Mekong pa pristaja francoska vlada na arbitražo.

Šanghaj, 15. oktobra. AA. (DNB) Po poročilih iz Šanghaja se je položaj na vzhodni meji zboljšal. Trdijo, da japonske čete, ki se tam mude, pripravljajo evakuacijo v smeri proti Hajfongu. Vlada Indokine posveča zdaj glavno pozornost položaju na zapadni meji v zvezi z obmejnimi področji v Cambodgi, ki jih zahteva Siam. Doznava se, da je glavni guverner Indokine Decou odpotoval v te kraje zaradi inspekcije tamkajšnjih obmejnih obrambnih postojank in zaradi razgovorov s krajevnimi oblastmi.

Holandska Indija

Batavia, 15. okt. j. (Domej) List »Java Bode« se energično zavzema za takojšnjo ureditev vojaškega sodelovanja med Anglijo in Holandsko Indijo. V ta namen naj bi se takoj pričeli razgovori med obema generalnima štaboma. Čeprav obstoja angleško-holandska zveza glede interesov na Daljnem vzhodu, zveza, ki je naperjena proti ciljem Nemčije in Japonske, bo treba poskrbeti za učinkovitejšo pomoč in obrambo v primeru, da bi bila napadena katera izmed holandskih ali britanskih posesti v prekomorskih deželah.

Tokio, 15. okt. j. (Domej) Šef tiskovnega urada v Holandski Indiji je demantiral vesti, da bi bile oblasti v holandski Indiji soglasne z mnenjem nekaterih lokalnih listov, ki pišejo, da mora Holandska Indija stopiti v isto fronto z Veliko Britanijo. Nadalje je naglasil, da na merodajnem mestu v Bataviji ni nikesar znanega o pričetku nekakšnih pogovinskih pogajanj med Holandsko Indijo ter Zedinjenimi državami, kakor vedo poročati nekateri listi v Bataviji.

Streli na japonske oficirje v Šanghaju

Šanghaj, 15. okt. AA. (DNB) Neznanci so napadli japonske oficirje v Šanghaju, ki so se peljali v avtomobilu. Na avtomobil je bilo oddanih več strelov. Šofer je bil lažje ranjen. Uvedena je bila preiskava.

★

Roosevelt bo danes vnovič govoril

Washington, 15. okt. s. (CBS) Jutrišnji dan je odrejen za registracijo novih ameriških rezervistov, 16,500.000 po številu. Ob tej priliki bo ob 8. zjutraj ameriškega časa govoril po radiu predsednik Roosevelt.

Berlin o Rooseveltovem govoru

Berlin, 15. okt. j. (DNB) Na merodajnih mestih v Berlinu, kakor tudi v nemških političnih krogih smatrajo, da je nepotrebno zavzeti stališče napram sobotnemu Rooseveltovemu govoru. V splošnem vlada v teh nemških krogih mnenje, da za to ni povoda v prvi vrsti zaradi tega, ker je imel Roosevelt svoj govor iz zgolj notranje političnih motivov v okviru volilne borbe.

Poseben odbor za pospešeno gradnjo letal

Washington, 15. okt. AA. (Reuter) Finančni minister Morgenthau je obvestil zastopnike tiska, da je Roosevelt sestavil odbor, ki naj skrbi, da bi se pospešila proizvodnja letal za USA in Anglijo. Člani odbora so mornariški minister Knox, vojni minister Stimson, predsednik odbora za obrambo domovine in finančni minister.

Hud izbruh japonskega ognjenika

Tokio, 15. okt. AA. (DNB) Glavni državni observatorij je izdal poročilo, da je prišlo včeraj ob 17.30 do izbruha ognjenika Nahasama. Poročilo pravi, da se je pred izbruhom slišalo podzemsko grmenje, ki se je ponovilo trikrat. Vprav zaradi tega grmenja so mogli observatoriji v Maesahiju, Karuizavi in Ojvakeju opozoriti prebivalstvo naselij, ki leže v neposredni bližini ognjenika, naj se hitro preseli. Po prvem izbruhu je začel padati izpod neba ognjeniški pepel, ki je ponekod zapadel do pol metra visoko.

Vojna v Sredozemlju

Italijansko vojno poročilo — Nov letalski napad na angleško mornarico — Bombardiranje iz zraka

Rim, 15. okt. br. (Stefani). Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je objavilo naslednje 130. vojno poročilo:

Sovražne vojne ladje, ki so bile hudo poškodovane že o priliki prejšnjih pomorskih spopadov in letalskih napadov, so bile na vzhodnem Sredozemskem morju znova izsledene in napadene od formacij našega letalstva, ki je pri tem doseglo važne uspehe. Kljub hudemu protiletalskemu ognju in spopadom s sovražnimi lovskimi letali, ki so se dvignila z angleške matične ladje za letala, je neko naše letalo torpediralo sovražno križarko. Torpedo jo je zadel tik pod prednjim stolpom. Bombe srednjega kalibra so zadele tudi neko vojaško transportno ladjo. Močno poškodovane so bile še druge ladje. Iz fotografskega gradiva, ki je na razpolago, se skušajo njihove poškodbe sedaj dognati.

V severni Afriki so skupine naših letal bombardirale angleška letališča el Dabatu, Maaten Bagushu in Seira Abusmeitu. Bombardiranje je bilo povsod zelo učinkovito. Eno sovražno letalo je bilo razdejano na vzletišču. Južnovzhodno od Sidi el Baranija je bila odbita neka sovražna patrulja.

Sovražna letala so znova napadla Bengasi. Zadetih je bilo nekaj hiš v bližini pristanišča in v centru mesta. Naša lovska letala in protiletalsko topništvo so takoj reagirala na sovražni napad in uspešno ovirala njegovo napadalno akcijo. Zato sovražnim letalom ni uspelo povzročiti nobene škode vojaškim objektom. Znatno je bilo poškodovanih 8 civilnih hiš. Dva civilista sta bila ranjena. Pri letalskem napadu na Bardio in Sollum je bil ranjen neki moški. Pomembnejše škode ni bilo.

V vzhodni Afriki so naša letala bombardirala in močno poškodovala sovražne postojanke v gorovju Redjanu, dalje pri Otrubu in južno od Kuore. Sovražna letala so napadla neko naše letalo, ki je bilo na izvidniškem poletu nad Adenom. Uspelo pa mu je v spopadu sestreliti angleški aparat tipa Gloucester.

Angleška letala so bombardirala Dekamere. Škoda je bila neznatna. Trije vojaki so bili ranjeni. Sestreljeni sta bili dve sovražni letali. Druge skupine angleških letal so napadle Buregavo, Saganeit, Senafe, el Uah, Džimo in Guro. Pri teh napadih ni bilo ne škode ne žrtev.

Angleško poročilo

Kairo, 15. oktobra. AA. (Reuter). Objavljeno uradno poročilo pravi, da so angleška letala bombardirala sovražne naprave pri Tobruku. Letala so v Eritreji napravila veliko škodo pri Curi. Italijanska letala so napadla Malto.

V Afriki ni nemških vojakov

Rim, 15. otobra. AA. (Stefani) Neka angleška agencija je poročala kakor se je zvedelo iz zanesljivega vira, da so v severni Afriki tudi nemške čete ter da se bore skupno z italijanskimi da bi si pridobile izkušenj v kolonialni vojni. *V rimskih pooblaščenih krogih ponovno izjavljajo, da je ta vest brez podlage in od začetka do konca izmišljena. Pri tem opozarjajo, da je tudi nemška vlada objavila podoben demanti.*

Kako so rešili kapitana italijanske torpedovke

Rim, 15. okt. AA. (Stefani). »Popolo di Roma« objavlja nove podrobnosti o pomorski bitki ki je bila preteklo soboto med italijansko in angleško mornarico vzhodno od Malte. List pravi, da se je na čudežen način rešil poveljnik italijanske torpedovke, ki je potopila angleško križarko vrste »Neptun«. Torpedovka se je potopila, kapitana pa je rešila posadka italijanskega rušilca, ki se je izkrcala z ladje, ko je bila tudi ta zadeta in se je s čolnom oddaljevala od nje.

Popravljanje vojnih ladij v Gibraltarju

Rim, 15. oktobra. AA. (Stefani). »Messagero« objavlja iz Algeciras poročilo, da so v Gibraltar priplule štiri nove angleške oklopne bojne ladje in štirje rušilci. Te ladje so se umaknile tja s Sredozemskega morja, ker so bile poškodovane. V Gibraltarju naj bi jih sedaj popravili.

Več sto bombnikov nad Londonom

Berlin, 15. okt. AA. (DNB). Po podatkih, ki jih je dobil DNB, je pri sinočnem napadu na London sodelovalo nekaj sto nemških bombnikov. Vržene so bile velike količine bomb vseh kalibrov, tudi najtežjih. Ker je bilo lepo vreme, so bombniki lahko merili zelo točno in so lahko tudi ugotovili zelo velike uspehe, ki so jih dosegli s svojimi bombami. Člani posadk s teh bombnikov v svojih poročilih poudarjajo strahovite prizore, ki jih je nudila angleška prestolnica. Vedno znova so švigali proti nebu veliki plameni od eksplozij. Opaziti je bilo nekaj velikih požarov, po vseh krajih mesta pa so divjali manjši požari. Pred zoro je bilo možno videti ognjeni sij celo z obale Rokavskega preliva. Ko se je zdanilo so se nad Londonom videli gosti oblaki dima.

Razgnan konvoj

Berlin, 15. okt. AA. (DNB). Davi je neko nemško ogledniško letalo naletelo na britanski konvoj, ki je plul v spremstvu britanskih rušilcev. Letalo je nekajkrat napadlo konvoj ter ga razgnalo.

Roparji v Londonu

Washington, 15. okt. j. (DNB). Novih 5.000 mož broječe pionirske čete, ki so bile v Londonu uvrščene v protiletalsko zaščito, v resnici ne predstavljajo delovnih čet, ki naj bi pospravljale razdejanje povzročeno po nekih letalskih napadih, marveč uradnike nove policijske službe, katere glavni namen je zaščita svojine v Londonu. Ta ukrep je bil potreben zaradi tega, ker so se zlasti zadnje dni v Londonu silno pomnožili primeri ropov v mestnih četrtih, ki so bile prizadete od bombnih napadov.

Represalije na Nizozemskem

Amsterdam, 15. okt. AA. (Havas) Število nizozemskih državljanov, ki so bili v preteklem tednu kot odgovor na postopanje z Nemci v Nizozemski Indiji zaprti, je na Nizozemskem doseglo številko 130.

Angleška vojna poročila

Nadaljevanje nemških napadov na London in angleških na Berlin

London, 15. oktobra. AA. (Reuter) Letalsko ministrstvo objavlja: V noči med ponedeljkom in torkom so glavni nemški napadi veljali Londonu in nekemu mestu v sredini Anglije. Ti napadi so bili nekoliko manjši, kakor pa so bili prejšnji napadi. Izbruhnilo je nekaj požarov in poškodovana so bila nekatera industrijska poslopja. Požare so dosti hitro pogasili. V Londonu in najbližji okolici je bilo ubitih nekaj oseb, precej ljudi pa je tudi ranjenih. V srednji Angliji je bilo število človeških žrtev manjše. Bombe so padle tudi v grofijah blizu Londona, kakor tudi v raznih delih južnega Wallesa. Po dosedanjih poročilih škoda tam ni bila velika, vendar pa je bilo nekaj človeških žrtev.

Na neki hišni blok, iz katerega se je baš pred napadom 300 ljudi zateklo v zaklonišča, je padla izredno težka bomba, ki je povzročila na poslopjih veliko razdejanje. Več oseb, ki se je takrat nahajalo zbranih v klubu v enem izmed zgornjih nastropij, je bilo pokopanih pod ruševinami. Reševalcem, ki so takoj pričeli razkopavati ruševine, je uspelo potegniti izpod ruševin vse ponesrečence razen petorice, ki so našli smrt pod grobljo.

London, 15. okt. j. (LEF) Po precej hudi noči nemške letalske aktivnosti nad Anglijo, ki se je v prvi vrsti koncentrirala na London, je nemško letalstvo tudi danes že zgodaj napad obnovilo. Za časa največjega jutranjega uličnega prometa je bil dan prvi današnji letalski alarm in komaj so se oglasile sirene, že so pričele padati bombe na razne londonske okraje.

V minuli noči so zadele nemške bombe tudi znamenito poslopje za javne prireditve »Musichall«. Ena izmed bomb je prebila streho ter nasula v glavno dvorano kupe ometa in opeke. Človeških žrtev ni bilo.

London, 15. okt. s .(Reuter) Letalsko ministrstvo javlja, da je bilo danes do 17.30 nad Anglijo sestreljenih 9 nemških letal, 10 angleških lovskih aparatov z današnjih letalskih bitk še pogrešajo.

Včeraj podnevi šest napadov na London

London, 15. okt. s. (CBS) Danes so nemška letala tekom dneva šestkrat napadla London. Med civilnim prebivalstvom je bilo precej žrtev, zlasti v neki tovarni, ki jo je zadelo več bomb.

Kakor vse zadnje dni, so tudi današnje napade na Anglijo izvedli večinoma nemški lovski bombniki. Nad Folkestonom je prišlo v višini 8000 m nad oblaki do silovite letalske bitke med angleškimi lovci in eskadriljo nemških lovcev tipa Messerschmitt 109. Kakor poročajo, je bila to ena najhujših letalskih bitk v dosedanjem poteku letalske vojne nad Anglijo.

Žrtve v srednji Angliji

London, 15. okt. s. (Reuter) Po uradnih podatkih so nemška letala v zadnjih treh mesecih izvedla 55 napadov na srednjo Anglijo. Pri tem je bilo v srednji Angliji ubitih skupno 170 oseb, težko ranjenih 180 in lahko ranjenih 380.

Istočasno pa so prometne nesreče v srednji Angliji zahtevale 183 smrtnih žrtev.

Življenje ob jugovzhodni obali

London, 15. okt. AA. (Reuter). Posebni dopisnik Reuterja objavlja, da je ob vsej dolžini jugovzhodne Anglije ostalo še na tisoče in tisoče civilnih oseb, največ žena in otrok. Zaradi vojnih dogodkov se je prebivalstvo v tem delu resnično razredčilo, toda življenje v teh mestih se ni mnogo spremenilo. Otroci se igrajo po ulicah, matere pa odhajajo nakupovat potrebščine za vsakdanje življenje. Možje delajo pri vojnih delih. Njihovo število je seveda zelo razredčeno, ker so zlasti mlajši vsi pod orožjem.

Nad Berlinom

London, 15. okt. s. (Reuter). O napadu angleških letal na Berlin, ki je bil izveden preteklo noč, objavlja letalsko ministrstvo naslednje podrobnosti:

Napad je trajal približno 75 minut. Bombardirane so bile predvsem plinarne in železniške zveze. Prvo letalo je priletelo na cilj kmalu po 2. zjutraj. Letalo je letelo zelo visoko in je uspešno prodrlo skozi močno obrambo na zunanji mestni meji. Letalo je nato napadlo veliko plinarno v Danziger-Strasse, tričetrt milje od središča mesta. Nekaj minut pozneje je drugo letalo bombardiralo železniško postajo v Tempelhofu.

Druge skupine angleških letal so vrgle več bomb težkega kalibra in zažigalne bombe na središče mesta. Neka bomba je padla v bližino železniške postaje Lerth.

Nad ostalo Nemčijo

London, 15. okt. j. (Reuter) Poleg Berlina so bili bombardirani tudi petrolejski rezervoarji v Stettinu in mnogih drugih mestih. Močni odredi bombnikov so dalje bombardirali luko Le Havre. Izbruhnili so požari ter nastale močne eksplozije, ki so povzročile tamkaj veliko škodo.

Neugodne vremenske prilike so nadaljnim odredom angleškega letalstva onemogočile akcije na večje daljave ter so se morali omejiti na bližje cilje. Bombardirali so doke v Hamburgu in Emdenu ter železniške naprave v Göttingenu in Hannovru.

Z vseh teh poletov, kakor tudi z včerajšnjih dnevnih napadov se četvero angleških letal ni vrnilo na svoja oporišča.

*

Angleško poročilo o bitki pri Siciliji

London, 15. oktobra s. (Reuter). Admiraliteta je objavila nocoj daljši komunike o pomorskih operacijah v Sredozemlju. Komunike pravi med drugim:

Angleško vojno brodovje je izvedlo obsežne operacije v vzhodnem in srednjem delu Sredozemskega morja. Glavne sile angleškega in italijanskega vojnega brodovja se niso spopadle. Pač pa se je angleška križarka »Ajax« spopadla s tremi italijanskimi rušilci, katerih vsak je imel po 679 ton. Borba se je razvila 80 milj južno od Sicilije dne 12. oktobra ob 2.30 zjutraj. Križarka »Ajax« je dva italijanska rušilca potopila. Kmalu nato se ji je približala neka težka italijanska križarka v spremstvu štirih rušilcev. Križarka »Ajax« je znova prešla v napad. En italijanski rušilec je bil zadet in onesposobljen za borbo. »Ajaxu« je prišla na pomoč križarka »York«, toda v omenjeni noči ni prišlo do nobene nove bitke.

S pomočjo letal vojne mornarice je bilo ugotovljeno, da je poškodovani italijanski rušilec odvlekel drugi italijanski rušilec. Ko se mu je križarka »Ajax« približala, se je nepoškodovani italijanski rušilec skril za umetno meglo. Poškodovanemu rušilcu, ki je bil tipa Artiglieri (1.620 ton), je angleška križarka dala pol ure časa, da ga posadka zapusti. Nato je bila italijanska vojna ladja s topovskimi streli potopljena. S križarke »York« je bilo vrženih v morje več splavov za italijansko posadko.

V teh bojih je bilo na križarki »Ajax« le malo žrtev. Križarka je bila le malo poškodovana in njena borbena sposobnost ni bila zmanjšana. Na križarki »York« ni bilo žrtev.

Nemška vojna poročila

Podmornice potopile več angleških trgovskih ladij — Veliki požari v Londonu in okolici — V Berlinu zadeta bolnišnica — Škoda ob Kanalu

Berlin, 15. oktobra. AA. (DNB) Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Neka podmornica je potopila, ko je izvedla napad na konvoj, dve sovražni ladji (tanka) s skupno tonažo 20.000 ton. Razen tega je poškodovala še neko drugo ladjo. Druga nemška podmornica je potopila oboroženo britansko ladjo »Devonshire« (11.275 ton), neka tretja pa oboroženo trgovsko ladjo (4.900 ton). Razen tega so nemški torpedni čolni uničili še dva britanska lovca na podmornice in dve manjši trgovski ladji. Pri tej priliki je bilo ujetih 40 Angležev.

Včeraj so nemški letalci vrgli bombe težkega kalibra na London. Bombardiranje angleške prestolnice se je nadaljevalo tudi ponoči. Na prostoru med Hyde-parkom in doki »India« so nastale težke eksplozije in požari, prav tako pa tudi ob bregovih reke Temze. Severno od Londona je bil uspešno izveden napad na neko letališče. Drugi nemški letalski oddelki so izvedli uspešen napad na neko vojaško taborišče v Južni Angliji. Napad je bil izveden iz zelo majhne višine. Zažgane so bile številne barake. Požar, ki je izbruhnil, je bilo moči videti z Rokavskega preliva, ko so se letala vračala domov. Uspešno so bile bombardirane dalje železniške postaje v južni in srednji Angliji.

Sovražna letala so letela ponoči nad Nemčijo in nad zasedenimi kraji. Naletela so na uspešen ogenj protiletalskih baterij in na nemška lovska letala. Bombe, ki so jih spustila, niso zadele vojaških ciljev. Zadeta je bila bolnišnica Dürhof v Berlinu, čeprav je bila vidna in je bila označena z znakom Rdečega križa. Na to bolnišnico so padle rušilne bombe. Bilo je nekaj žrtev med civilnim prebivalstvom.

Britanski bombniki so povzročiil zadnje dni večjo škodo v Le Havru in v Holandiji, kjer so zažgali mnogo stanovanjskih poslopij.

Včeraj je bilo sestreljenih šest sovražnih letal, od katerih so tri sestrelila nemška lovska letala ponoči. Eno letalo je zbila na tla mala obalna patrolna ladja na Rokavskem prelivu. Eno nemško letalo je uničeno.

Nad Berlinom

Berlin, 15. oktobra. AA. (DNB) V noči od 14. do 15. oktobra so nekatera angleška letala letela nad severno Nemčijo in nekaterim izmed njih se je posrečilo približati se nemški prestolnici. Letala so metala bombe in so nekatere zadele stanovanjska poslopja. Zadeta je bila bolnišnica Dürhof. Vendar pa prizadeta škoda ni velika in tudi ljudskih žrtev ni bilo. Napade angleških letal so uspešno odbijali streli protiletalskih topov. Sestreljena so bila tri letala tipa Bristol-Blenheim. Eno nemško lovsko letalo je uničeno.

Bombardiranje berlinske bolnišnice

Berlin, 14. oktobra. AA. (DNB) Med mnogoštevilnimi bolnišnicami v nemški prestolnici ni skoro nobene več, ki dozdaj ne bi bila bombardirana. Po bolnišnici Roberta Kocha, Hedvigine bolnišnice, bolnišnice, sv. Lazarja, bolnišnice cesarice Avguste Viktorije, velike otroške bolnišnice, okrevališča za porodnice v severnem delu Berlina (pri vsem tem niso računane vojaške bolnišnice), so sinoči angleški letalci že tretjič napadli bolnišnico dr. Virchowa, znano po vsem svetu. Medtem ko so bili prejšnji napadi prizadejali škodo samo v zapadnem delu tega bolnišničnega področja, so sinoči padle na poslopja bolnišnic kar štiri rušilne bombe. Samo primerni organizaciji in disciplini, ki vlada po nemških bolnišnicah se je treba zahvaliti, da ni izgubilo življenja več ljudi. Bilo je le nekaj laže ranjenih. Povzročena je večja škoda na porodnišnici in na kirurškem oddelku te bolnišnice.

Razen tega napada na bolnišnice, bolne žene in bolne otroke so britanski letalci sinoči vrgli bombe na neko ulico, ob kateri so same stanovanjske hiše. Težko je bilo ranjenih mnogo civilistov, verjetno pa je tudi, da bodo izpod razvalin potegnili nekaj trupel.

Med Francijo in državama osi ni novih pogajanj

Podpredsednik Laval zanika angleške in ameriške vesti — Glavna skrb Francije je gospodarska obnova

Vichy, 15. okt. j. (United Press.) V razgovoru z zastopnikom agencije United Press je podpredsednik francoske vlade Laval izjavil, da se še niso pričela med Francijo in Nemčijo nikaka pogajanja o dokončni sklenitvi mirovne pogodbe ter da taka pogajanja zaenkrat niso niti na vidiku. Francija glede tega vprašanja tudi še ni prejela nikake ponudbe. Vesti, ki so jih nedavno objavile poročevalske agencije, češ da sta Nemčija in Italija ponudili Franciji takojšnjo sklenitev miru v primeru, da bi se pridružila državama osi, so brez podlage. Prvič ni Francija prejela nikakega takega predloga, vrhutega pa Francija tudi ne bi bila v stanju pričeti kakršnekoli vojaške operacije. Nemčija in Italija sta samo apelirali na Francijo, je dejal Laval, da bi pospešila demobilizacijo svoje vojaške sile v Siriji. To pa je ravno obratno od kakega nagovarjanja, naj bi se Francija pridružila državama osi.

Clermont-Ferrand, 15. oktobra. AA. (Havas) Prvo mesto v obsežnem vladnem načrtu, ki je izdelan, zavzema elektrifikacija nekaterih francoskih pokrajin. V ta namen bodo vodne električne centrale izkoriščene do skrajnosti, da bi se na ta način izognili pomanjkanju goriva. Proizvodnja električnega toka bo znatno povečana v primeri z letom 1938 in to za nekaj milijard kilovatov, kar bo v prvi vrsti omogočilo elektrifikacijo štirih velikih železniških prog. Razen tega bodo zgradili 4200 km dolg električni vod visoke napetosti. Izvedba tega programa zahteva vsoto 6 milijard 300 milijonov frankov, dočim bo za zgraditev vodnih slapov in hidroelektrično centralo potrebna vsota 700 milijonov frankov. Po uradnih proračunih za izvedbo tega elektrifikacijskega načrta se bo porabilo 200 milijonov delovnih ur, kar pomeni, da bo 400 delavcev moglo dobiti stalno zaposlitev za tri leta, medtem ko zdaj 10.000 delavcev že dela in je zanje določeno delo, od katerega bodo dobili eno milijardo 400 milijonov frankov. Razen tega se bo v zasedenem ozemlju popolnoma spremenil način prometa po mestih. Pariško predmestje bo dobilo trolejbuse. Določeno je tudi povečanje števila prometnih sredstev, ki vozijo s pomočjo akumulatorjev, zlasti tovornih avtomobilov, računajo pa tudi na zgraditev malih električnih avtomobilov, ki bodo zamenjali pariške taksije.

Petain na inspekcijskem potovanju

Vichy, 15. okt. AA. (Havas) Državni poglavar maršal Petain je sklenil opraviti večje inspekcijsko potovanje. Obiskal bo razne pokrajine, da bi se prepričal, kako se izvajajo sklepi njegove vlade. Včeraj je maršal obiskal pokrajino Chambery, kjer se je dalj časa pogovarjal z občinskimi svetniki in bivšimi bojevniki. Nato je obiskal razne tovarne in delavnice, pa tudi slavno tovarno dragocenega papirja. Prebivalstvo je povsod priredilo manifestacije maršalu Petainb.

Poslanik Kennedy pozvan na poročanje

Washington, 15. okt. s. (CBS) Zunanji minister Hull je danes potrdil novinarjem, da pride ameriški veleposlanik Kennedy v kratkem na poročanje v Washington. Hull je izjavil, da pričakuje, da bo Kennedy odpotoval iz Londona približno v enem tednu ali v desetih dneh. Hull je pripomnil, da se bo Kennedy pozneje vrnil na svoje mesto v London. Množe pa se z vseh strani poročila, da namerava Kennedy podati ostavko.

Washington, 15. okt. j. (DNB) Na včerajšnji tiskovni konferenci so predstavniki listov zastavili zunanjemu ministru Hullu nekaj vprašanj glede točnosti govoric, da se bo poslanik Zedinjenih držav v Londonu Kennedy vrnil v Zedinjene države. Hull je na to vprašanje odvrnil, da bi morda lahko dal točen odgovor, ako bi mu bilo to vprašanje zastavljeno nekoliko kasneje. V washingtonskih političnih krogih sodijo po tej izjavi, da bo Kennedy verjetno odstopil šele po predsedniških volitvah.

Washington, 15. okt. s. (Reuter) Angleški veleposlanik pri ameriški vladi lord Lothian je danes s prekomorskim letalom »Yankee Clipper« odpotoval v London.

Žitni monopol v Grčiji

Atene, 15. okt. AA. (DNB) Vlada je predpisala novo uredbo, ki določa celo vrsto nadaljnjih ukrepov za povečanje domačega žitnega pridelka. Po tej uredbi se morajo tudi prijaviti vse zaloge žita. Ustavlja se vsaka zasebna trgovina z žitom.

Gandijeva politika

Bombay, 14. okt. s. (Reuter) Gandhi je v sporazumu z izvršnim odborom indijske kongresne stranke sklenil odrediti civilno nepokorščino v Indiji, toda v zelo omejeni obliki. Splošna civilna nepokorščina ne bo proglašena.

Gandhi očividno ne želi, da bi oviral angleške vojne napore v vsakem pogledu, pač pa bo v smislu svoje zahteve, naj bi bila dovoljena pacifistična propaganda proti vojni v Indiji, sam določil enega ali dva vodilna člana kongresne stranke, ki bosta na javnih zborovanjih govorila proti angleškim vojnim naporom. Eden bo predsednik kongresne stranke Nehru. Gandhi sam ne bo nastopil na zborovanjih z govori proti angleškemu vojnemu naporu, ker hoče ostati na svobodi in skrbeti s svojim vodstvom stranke za to, da civilna nepokorščina ne bo dobila splošnega značaja. Oba govornika pa morata računati, da ju bodo angleške oblasti zaprle.

Ruski rum

Moskva, 15. oktobra. AA. (Tass). V pokrajini Uzbekistan, kjer od leta 1937. naprej goje sladkorni trs, so sedaj začeli proizvajati tudi rum iz sladkornega trsa. Po mnenju strokovnjakov je kvaliteta tega ruma podobna oni z Jamaace.

Obilna trgatev v Rusiji

Moskva, 15. oktobra. AA. (Tass). Letošnja trgatev v SSSR bo ugodna. Računajo, da bo trgatev boljša od lanske in da bo letošnji donos presegal 10 milijonov meterskih stotov grozdja. V okolici Taškenta je trgatev že v polnem teku, prav tako pa tudi okoli Krasnodarja, kjer je povprečni donos dosegel 250 metrskih stotov grozdja na hektar. Celotna površina vinogradov v SSSR znaša 250.000 ha.

Vojaške delovne edinice

Beograd, 15. okt. p. Ministrski svet je izdal na predlog vojnega ministra uredbo, ki spreminja določbe uredbe o pomožni vojski državne obrambe. Tej uredbi se dodaja čl. 8a, ki se glasi:

Izjemno od določb čl. 8. te uredbe sme ministrski svet na zahtevo ministra vojske in mornarice **odrediti v pripravnem, mobilnem ali vojnem stanju pozive posameznih obveznikov pomožne vojske v službo,** ne glede na njihov vojni razpored. Iz njih se lahko sestavijo delovne edinice, katerih ustrojstvo bo določeno s posebnim pravilnikom. V te delovne edinice se bodo mogli pozivljati tudi obvezniki vojne sile pod enakimi pogoji. Za obveznike teh delovnih edinic veljajo odredbe o disciplinski in kazenski odgovornosti, ki veljajo za vojne obveznike.

Ministri

Beograd, 15. okt. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je včeraj popoldne sprejel v avdienco kmetijskega ministra dr. Branka Čubrilovića.

Danes opoldne je trgovinski minister dr. Andres obiskal v predsedništvu vlade predsednika ministrskega sveta Dragišo Cvetkovića. Dopoldne je minister Andres obiskal zunanjega ministra Aleksandra Cincar-Markovića.

Prometni minister inž. Nikola Beslić se je danes vrnil iz Skoplja v Beograd.

Dnevnice za ambulantno poštne uslužbence

Beograd, 15. oktobra. p. Poštni minister je izdal pravilnik o dnevnicah ambulantnih poštnih uslužbencev, ki odpravljajo pošto. Uslužbencem na železnicah, ladjah in cestah pripadajo naslednje dnevnice:

1. uslužbencem, ki so zaposleni na ambulantnih poštah a) uradnikom po 60 din dnevno, b) uradniškim pripravnikom po 50 din, c) zvaničnikom, služiteljem in dnevničarjem po 45 din dnevno,

2. zvaničnikom, služiteljem in dnevničarjem, ki odpravljajo direktno ambulantno pošto, po 35 din dnevno,

3. uslužbencem, ki odpravljajo pošto v tujini in se mude izven države najmanj 3 ure, se povečajo dnevnice, določene v točkah 1 in 2, za 30%. Dnevnice se računajo za vsakih 24 ur, odnosno za razdobje od 12 do 24 ur v enem dnevu.

Draginjske doklade za upokojene duhovnike

Beograd, 15. oktobra. p. Na predlog finančnega ministra je ministrski svet izdal uredbo, ki spreminja, odnosno izpopolnjuje čl. 11. uredbe o draginjskih dokladah duhovnikov vseh veroizpovedi. Uredba določa, da dobe upokojeni, odslužen ali za službo nesposobni duhovniki in duhovniške vdove, ki nimajo drugega imetja ali zaslužka kakršnekoli vrste, mesečno doklado po 3000 din v 1., po 2500 v 2. in 1500 din v 3. draginjskem razredu. Draginjski razred se določa po čl. 26. uradniškega zakona. Pod dohodki od imetja, odnosno od kake osebne službe se smatrajo oni, kakor jih navaja zakon o neposrednih davkih pod dohodke, ki se upoštevajo za davčno osnovo.

Iz državne službe

Beograd, 15. okt. p. Premeščena sta meščanskošolski učitelj Franjo Martinc in meščanskošolska učiteljica Milica Martinc iz Maribora v Kragujevac.

Vremenska postaja na Velebitu

Zagreb, 15. okt. o. Na Velebitu bo zgrajena velika meteorološka postaja, ki bo pomembna za določanje vremena v vseh zapadnih krajih države. Uredili bodo tudi vzoren botaniški planinski vrt, ker je na Velebitu dosti planinske flore, kakršne ni nikjer drugod.

Na smrt obsojen morilec

Kosovska Mitrovica, 15. okt. p. Veliki senat okrožnega sodišča je obsodil na smrt zločinca Milana Miškovića. Pred leti je bil v orožniški službi, a zaradi njegovega značaja so ga kmalu odpustili. Obtožen je bil dveh umorov, enega poskušenega umora, dveh požigov in posilstva mladoletne nečakinje.

Zemunska vremenska napoved: Po večini oblačno in precej hladno vreme po vsej državi. Nekoliko jasneje v Primorju. Ponekod utegne biti nekaj malega dežja.

Bratom in sestram na meji — POMOČ!

Na pragu letošnje zime

se spomnimo posebno

našega obmejnega prebivalstva ob Dravi, Muri in na Kočevskem

Deseti november 1940

naj bo zato namenjen narodni meji,

zlasti pa njeni mladini,

z geslom:

MAL POLOŽI DAR — DOMU NA ALTAR!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

»Naše nebo mora biti svobodno, ker je najlepše v Evropi!«

Že ponedeljsko »Jutro« je obširneje poročalo o veliki svečanosti, ki so jo imeli v nedeljo v Skoplju, ko so krstili 12 jadralnih letal. K temu lepemu narodnemu prazniku Južne Srbije so prispeli predsednik vlade, minister vojske in mornarice, poveljnik našega letalstva in vrsta drugih odličnih mož. Veliko pozornost in odobravanje je zbudil zlasti govor ministra vojske in mornarice generala Nedića, ki je naglasil, da je srbski narod pravičen, da noče tujega in ne da svojega. Tudi to sinje nebo, ki ga vsak dan gledamo nad svojo zemljo, tudi to je naše in je dokaz naše pravice do dediščine naših žrtev. Tudi nebo mora biti svobodno, ker je to nebo najlepše v Evropi. Govor ministra Nedića je množica sprejela z burnimi vzkliki kralju, knezu namestniku, Jugoslaviji in naši hrabri vojski. V dopolnitev poročila priobčujemo dve sliki: nova jadralna letala, pripravljena za krstno svečanost, in pa gosp. minister vojske in mornarice, ko je izrekel svoje pomembne besede.

Draginja v rudniških revirjih

Treba je odločnih ukrepov, da se najubožnejšim olajša življenje

Zagorje, 15. oktobra

Kakor v drugih revirjih, je tudi v Zagorju močno zadela občutna draginja prav vse, od delavca in obrtnika do državnega in zasebnega nameščenca. Kakor marsikje, so tudi Zagorjani vložili resolucije na pristojne činitelje, da bi se zabranile nekatere špekulacije z življenjskimi potrebščinami, pa je vse brez uspeha. Res je bilo sprejetih nekaj oseb v protidraginjski odbor, ali dosedaj še **niso imeli možnosti** staviti razne predloge, kako zajeziti val draginje. Dobili smo razna **nova navodila** o raznih dopustnih cenah raznih življenjskih potrebščinah, kar pa je povzročilo, da so se cene še povišale. Današnja prodaja bi se morale vršiti po krajevnih običajih in cenah, kajti v prodajnem pogledu ima vsak kraj različne cene.

Kakor rečeno, so pri nas povzročila **razna navodila** zvišanje cen. Potreben je nepristanski aprovizacijski odbor, ki bi skrbel za zadostno prehrano z zmogljivo ceno prav za vse. Naša občina je zdaj založena s žitom, ki se bo mlelo v naših mlinih; treba pa je misliti tudi na druga živila, kajti le tako se bo odpravila napetost med prebivalstvom zavoljo draginje, za katero vali javnost odgovornost na občinsko upravo. Izostali pa bodo s tem vedno neljubi pohodi žen na občino, posebno taki kakor preteklo sredo. Naši varnostni organi imajo čeprav je že stalež zvišan, dovolj drugega važnega dela in nadzorstva.

Marsikateri, ki objektivno presoja današnji položaj mora reči, da najhujše udarce draginje preživljajo oni z nizkimi zaslužki in nizkimi pokojninami. Da bi se jim nudila resnična pomoč, je res treba ukrepov, bodisi s povišanjem prejemkov ali dajatev v živilih in obleki. Kdor živi v izobilju, naj pomaga tistim, ki trpe pomanjkanje.

Najvišje cene v Trbovljah

Trbovlje, 15. oktobra

Maksimirane cene je odredila pristojna oblast tudi pri nas za svinjsko meso, slanino, mast in stranske proizvode debelih banaških prašičev in to za hrbet 22 din za kg, stegno 20 din, pleče, flam, rebra 18 din, slanina 24.25 din, salo 24.75, soljena in prekajena slanina 24.50 din, mast 26.50 din, glava 9 din, črevesna mast 16 din, ledvice, srce, možgani 18 din, jetra 15 din, pljuča 8 din. Cena mesa, slanine, sala in masti iz domačih prašičev sme biti za 0.50 din pri kg višja od zgornjih cen. Za mast in slanino, ki se v Trbovlje uvaža je predpisano, da razlika med nabavno in prodajno ceno pri detajlistu ne sme presegati 2 din. S to odločbo se razveljavijo najvišje cene svinjskega mesa slanine, masti in postranskih proizvodov. Glede govejega mesa ostanejo dosedanje odločbe v veljavi. Najvišje cene morajo biti nabite na vidnem mestu v prodajnem lokalu. Prekrški so strogo kaznivi.

Istočasno je za tukajšnje trgovske obrate določen tudi najvišji brutto zaslužek v prodaji na drobno in sicer za moko, koruzni zdrob, ješprenj, kašo, navadne testenine, riž vseh vrst, jedilno olje vseh vrst, navadno milo in modro galico 10%, za jajčne testenine in železo v palicah 15%, za kavo in nadomestke, terpentinovo milo, sveče, sekire, lopate, srpe, motike, fazonirano železo, žico, žičnike 20% za čaj platno, modri gradl, kreton, predivo, sukanec, flanel, sukno, volno za pletenje, rafijo, kavčuk, usnje vseh vrst, kositer in belo pločevino 25%. Prodajna cena se določi tako, da se efektivni nabavni ceni prišteje dovoljeni brutto zaslužek ter se odbijejo popusti. Prevozni stroški jih grosist prevzame sam, se ne vštejejo v nabavno ceno. Prekrški se kaznujejo po uredbi o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Nenavadna družinska tragedija

60letni železniški upokojenec Ivan Hlede je z revolverjem ustrelil svojo 60letno svakinjo, nato pa še sebe

Ljubljana, 15. oktobra

Davi se je v tako zvanih ruskih barakah za meščansko šolo v Šiški na krvav način zaključila družinska tragedija, v kateri sta padli dve smrtni žrtvi. Prebivalci ruskih barak so organizirani v stanovanjski zadrugi »Mali dom«, ki daje lastninsko zaščito posestnikom skromnih bivališč in nekaj metrov zemlje zraven. V baraki, ki leži v Drenikovi ulici in nosi št. 8 je stanovala 60-letna sejmska branjevka Ivana Hledetova, vdova po upokojenem sejmskem delavcu iz Medvod. Njen mož se je pred leti usmrtil z ogljikovim plinom.

Po njegovi smrti se je vselil v vdovino barako njen 60-letni svak, možev brat, upokojeni progovni delavec Ivan iz Pevne pri Gorici. Najel je sobo v polovici barake s posebnim vhodom za mesečno najemnino 100 din. Kmalu pa so se pričeli v hiši prepiri, kajti svak je na vsak način hotel postati član stanovanjske zadruge, do česar pa ni imel pravice, saj je lastnina pokojnega Hledeta zakonito pripadla vdovi. Svak je bil tudi drugače nekam vase zaprt, samotarski človek, ki se je pa včasih močno razburil in se v svoji čudaški trmi ni mogel izlepa pomiriti. Prepiri z vdovo so se podvojili zlasti, ko je svak gnal svojo zahtevo po pravicah zadružnega članstva celo pred sodišče, kjer pa je tožbo izgubil. S tem je spor dosegel ostrino noža.

Davi okrog pol osmih je svak nenadoma stopil v stanovanje vdove, ki se je pravkar pripravljala na pletenje. Vnovič je začel že sto in stokrat premleti prepir ter se nenadoma dejansko lotil povsem nepripravljene nasprotnice. Pričel jo je obdelovati s pestjo po obrazu, jo suval in pehal sem in tja, da je vdova vsa prestrašena pričela kričati na pomoč. Prihitel je iz sobe njen podnajemnik, trgovski potnik Keršič in podivjanega svaka odtrgal, nakar je vdova zbežala iz barake proti Srbski ulici. Keršič je, meneč, da je zdaj stvar rešena, Hledeta izpustil. Hlede pa je planil skoz vrata in na vso moč pohitel za svakinjo. Spotoma je potegnil iz žepa samokres.

Na vogalu Srbske in Drenikove ulice je svakinjo dohitel in počil so trije streli. Vsi trije streli so iz neposredne bližine zadeli svakinjo v hrbet, v levo pleče. Ustreljena je zbrala še toliko moči, da je stekla še kakšnih 45 korakov v parako Alojzije Rožetove ter sedla v kuhinji na zaboj za premog. »Ustrelil me je. Pošljite po duhovnika!« je rekla in takoj nato sede izdihnila. Ta čas pa je zunaj počil še en strel — Hlede si je sam s posestnjim nabojem pognal kroglo v desno sence in obležal na mestu.

Na strele so prihiteli sosedje od vseh strani, ki pa seveda niso mogli kaj preprečiti, saj se je krvavi dogodek odigral z bliskovito naglico. Poklicani reševalci so nezavestnega Hledeta nemudoma prepeljali v bolnišnico, kjer so ga takoj operirali, vendar je ob desetih podlegel smrtni rani. Na kraj tragičnih dogodkov je prispela policijska komisija, v kateri so bili zdravnik dr. Lapajne, dežurni uradnik Florijan in fotograf Novak. Preiskava je ugotovila, da so bile poškodbe ustreljene Hledetove smrtne, saj je ena izmed treh krogel dobesedno presekala glavno srčno žilo in izstopila na levi strani prs. Zanimivo je, da je Hlede svoje krvavo dejanje pripravil že v naprej, saj je našla policija v njegovi sobi več poslovilnih pisem, naslovljenih na državno tožilstvo, na notarja, na zadrugo »Mali dom« in na razne druge strani.

Truplo nesrečne Hledetove so po komisijskem ogledu prepeljali v mrtvašnico. Dogodek je zbudil med prebivalstvom upravičeno zanimanje in obžalovanje.

Še en primer okrutnega ravnanja

Oče je pohabljeno hčerko zaprl v svinjak

Trebnje, 15. oktobra

V soboto je »Jutro« zabeležilo vest o žalostni usodi nekega prevžitkarja na Štajerskem. Možakarja, ki je izročil vse svoje imetje tujim ljudem in si je izgovoril le skromno oskrbo, so našli orožniki izstradanega v hlevu med živino. Skrajni dnevno imamo priliko slišati o razmerah, ki so marsikod med užitkarji in njihovimi skrbniki. Ali naj se te tihe žaloigre nemoteno odigravajo pred očmi današnjega kulturnega sveta?

O novem žalostnem primeru govore te dni ljudje po Dolenjskem. V vasi Sv. Štefanu pri Trebnjem živi družina posestnika Mihaela Omahna. Še pred dvema letoma je bilo v družini življenje kolikor toliko znosno, četudi so imeli pri hiši težko bolnega bolnika. Hči Jožefa, danes stara 38 let, je že od 7. leta dalje po skrlatinki hudo bolehala. Posledice skrlatinke so bile takšne, da je revo obžalovanja s skrivljenimi nogami in rokami. Postala je tudi slaboumna in zdravniška pomoč je bila zaman. Za težko bolno hčerko se je brigala in jo negovala, dokler je bila še živa, njena mati. Ko pa je mati umrla, je bilo tudi skrbne nege konec. Ker si bolnica ni mogla sama pomagati ne prejemati hrane ne opravljati potrebe, so jo domači po materini smrti (pred dvema letoma) zaprli v svinjak, kjer je uboga živela do zadnjega časa, prepuščena počasnemu hiranju. Dve leti je trajalo, da je oblastvo zvedelo za nesrečnico in pred dnevi je orožništvo prijavilo zadevo sodišču v Trebnjem.

Iz poročila orožnikov je posneti, da je patrola ob navzočnosti občinskega odbornika pozvala očeta, da pokaže, kje ima svojo bolno hčer. Nerad a primoran je oče odprl svinjak, kjer se je navzočim nudil pretresljiv prizor. Hči Jožefa je ležala na kupu mokre slame. Bila je sama kost in koža. Roke in noge zvite. Napol pokrita s cunjami po telesu je bila ena sama rana, v kateri se je zarejala razna golazen. Ko so orožniki stopili bliže je nesrečnica, ki že dolgo ni videla človeka, pričela tuliti. Pogled je bil pretresljiv.

Orožniki so zadevo prijavili tudi zdravstveni oblasti in občini že pred nekaj dnevi. Ljudje pravijo, da je nesrečnica še vedno na istem mestu.

Zverjad pustoši po poljih

Medvedje in divji prašiči ogražajo kmečki pridelek na Kočevskem

Tekočo jesen se spet pojavljajo od vseh strani kočevskega okraja pritožbe o škodi, ki jo povzroča na poljih zverjad. Letina je že itak slaba, poplave so ponekod še pomagale, zdaj pa je prišla še zverjad. Človek v mestu si misli, češ, saj ni tako hudo! Če si pa ogledate pustošenje po njivah, boste razumeli pritožbe kmetov. Ponekod so cele njive koruze opustošene. Zverjad prihaja ponoči čisto blizu človeških selišč. Kmetje si pomagajo s stražami in strašilnimi ognji, a vse skupaj premalo ali nič ne zaleže. Lovski zakupniki tudi ne morejo odvrniti škodljivcev. Ponekod so lovski čuvaji šumske uprave organizirali love na divje svinje, na katere pozivajo kmete. Odškodnina, ki jo dobivajo ti za uničene pridelke, je smešno nizka in skoraj ne prihaja v poštev.

Kmetje zahtevajo tudi, da banska uprava ukine prepoved uničevanja medvedov, češ, da so se ti spet razpasli. Koliko je resnice na tem, naj povedo lovci! Deloma utegnejo imeti kmetje prav. V bližini Koblarjev je pred kratkim nekdo doživel nepričakovano prijetno srečanje z medvedko, ki je prišla za svojim mladičem. Postavila se je na zadnje noge in pričela renčati, tako da je prizadeti hitro pozabil na svoje trde kosti in spoznal, da so še kaj pripravne za dirko.

Res je, da imajo kmetje precej škode od zverjadi in da so njihove pritožbe upravičene, čeprav jih lovci ne slišijo radi. Največ je po kočevskih poljih divjih prašičev in dihurjev, ponekod pa prevladujejo medvedje, ki seveda več pospravijo.

Strogo obsojena tatova. Franc Jelen iz Lokavec v Prekmurju je bil že večkrat zaprt zaradi najrazličnejših tatvin. Iz shrambe soseda Šalamona je odnesel več vreč žita v skupni teži 260 kg. Tatvino so pojasnili in Jelen je bil pred okrožnim sodiščem v Murski Soboti obsojen na 2 leti robije in izgubo častnih pravic za dobo dveh let. Strogo je bila obsojena tudi Otilija Lajhova, ki je kot služkinja okradla več svojih gospodarjev in je že večkrat sedela v zaporu. Dobila je 1 leto in 4 mesce robije in izgubo častnih pravic za dobo treh let. Oba sta proti previsoki kazni prijavila priziv.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Nepozaben uspeh! Ogromna udeležba publike!
7. dan in dnevno razprodane predstave!
KINO MATICA, tel. 22-41. Predstave ob 16., 19. in 21. uri.
Merkur film.
Volga, Volga

Kulturni pregled

Dokumenti našega starega prava

V mesecu vinotoku, ki je posvečen trgatvi, moštu in vinu, je izdala Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani kot prvo knjigo zbirke »Pravni spomeniki slovenskega naroda« spis svojega člana, univ. prof. dr. Metoda Dolenca **»Gorske bukve v izvirniku, prevodih in priredbah«** (278 strani). »Gorske bukve« so v tesni zvezi s tem, kar je dalo mesecu oktobru slovensko ime: z vinogradi in s pravnimi običaji njihovih gospodarjev in delavcev. Z »gorskimi bukvami« pa se hkrati najbolj približamo slovenskemu pravu zakaj prav iz te panoge našega narodnega prava je ohranjenih največ dokumentov. Prof. dr. Dolenc se je že v dosedanjih pravno-zgodovinskih razpravah večkrat dotikal teh ostankov pravnega življenja našega naroda v preteklosti. S spisom, ki ga je sedaj izdala slovenska Akademija kot prvo publikacijo svojega pravnega razreda, je ta plodovitni raziskovalec uvrstil med svoja uvaževana dela chef-d'oeuvre nespornega znanstvenega pomena. Oceno tega spisa bo pač izrekla strokovna kritika; naše vrstice imajo samo namen, da opozore širšo javnost na znanstveno delo, ki predstavlja plod dolgoletnega uspešnega dela pri virih in ki ima dokumentarni pomen za utemeljitev naše narodne posebnosti v preteklosti.

Prof. dr. Dolenc je napisal v »Predgovoru in posvetilu« tej knjigi zanimivo osebno izpoved... »Postal sem nekako po naključju pravnik,« piše na tem mestu, »dasi me je vleklo srce k zgodovinskemu študiju... Po dvajsetletnem proučevanju naše pravne zgodovine na podlagi virov, pisanih in nepisanih, kamor štejem posebno folkloro; po raziskovanju, ki je rodilo predhodno že mnogo podrobnih razprav, člankov i. pod., po vsem tem se globoko zavedam, da zadnja beseda v pravni zgodovini, ki se tiče našega preprostega ljudstva, še davno ni izgovorjena. Še bo treba dela in delavci že stopajo na plan! Ipak sodim, kar sem dognal sam in kar je ostalo po proučitvi gradiva, ki so ga odkrili drugi, je že toliko, da bi mi bilo žal, ako ga ne bi mogel v zaokroženi, strnjeni obliki svojim rojakom in tujemu znanstvenemu svetu podati, preden mi usoda pero zaustavi. Predmet mojega dela pa je tisto pravo, o katerem sem globoko prepričan, da predstavlja v prvi vrsti pravno pojmovanje slovenskega naroda v preteklosti: slovensko vinogorsko pravo.«

V pristopnem delu prvega oddelka razvija pisec cel program za delo naše Akademije na področju pravne zgodovine. »Ko so drugi, večji narodi,« piše prof. dr. Dolenc, »s sijajno zgodovinsko preteklostjo in zavidljivo civilizacijo dobili svoje najvišje znanstvene zavode, so poznali že do tančin svojo zgodovino, politično, gospodarsko, umetnostno itd., imeli so ustrezna dela, ki so jih opravili rojaki, nekatera že sto in več let poprej. Zbirati, čistiti, dopolnjevati, sestavljati je bilo treba gradivo, pa se je pričelo novo znanstveno delo v žaru akademijskega sijaja. Slovenci, ki smo poseben del narodnostne skupine južnih Slovanov in najmanjša veja na narodnostnem deblu Slovanov, smo pač imeli pred več ko tisoč leti svojo lepo državo; ali njena zgodovina še do danes ni dokončno proučena. Od poznejše dobe vsevdilj do začetka novega veka ne vemo tako rekoč nič, ne iz zgodovine našega prava, ne iz svoje pravne zgodovine, šele od kmečkih uporov dalje se stvar obrača nekako na bolje. Odtlej pričenja naša zgodovina, iz pokreta kmečkega stanu vzklije nov razmah, pojavljajo se dokumenti o pravu, seveda, o onem, ki je veljalo za kmečki živelj.«

To pravo izvaja pisec nadalje, pa ni šele takrat nastalo, marveč ima svoje trdne korenine prav v dobi lastne državnosti. Ni se ohranilo kot spisano pravo, marveč kot usedlina pravne zavesti, ki je usmerjala »hominis ad hominem proportiones« ter je obveljalo zlasti kot pravec pri razsojevanju pravd na ljudskih sodiščih za slovenske ljudi, dočim so pripadniki priseljenega naroda živeli po svojem, zvečine germanskem pravu. (Tu se spominjamo mnogo bolj zapletenih, vendar v jedru podobnih pravnih razmer, ki so nastopile v češko-moravskem protektoratu, kjer velja za Nemce drugo pravo kakor za češko večino.) Upravičeno sklepa prof. dr. Dolenc, da je treba čimprej rekonstruirati slovensko pravo, kolikor bo to sploh mogoče, ker so viri tujega, večidel germanskega prava že natanko raziskani in obdelani, obrisi slovenskega prava pa niso znanstveno in kot celota niti še razvidni in njega spomeniki v mnogočem za vedno izgubljeni. Med ohranjenimi viri, kjer se bo še marsikaj našlo, je tudi slovensko narodno blago.

Prof. dr. Dolenc je torej v tej knjigi posvetil svojo raziskovalno razgledanost in vnemo pa tudi ljubezen, ki mora voditi znanstvenika zlasti še na takih malo shojenih, težavnih poteh, vinogorskemu pravu slovenskega ljudstva. V drugem delu svoje razprave podaja oris **zgodovine vinogorskega prava**. Najprej označuje vinogradništvo v starih časih, nato prehaja k početkom zapisovanja vinogorskega prava kot celote in navaja vse doslej znane zapise, potem se bavi s kodifikacijo štajerskega vinogorskega prava, z vinogorskim pravom na Nižje Avstrijskem. Podrobno prikazuje poizkuse kodifikacije gorskih bukev po kranjskih deželnih stanovih in obravnava nato slovenske gorske bukve v praksi. Znanih je samo desetero slovenskih prevodov, ki jih pisec najprej na splošno označuje in opisuje. Naslednje poglavje je odmerjeno posvedočbam slovenskega vinogorskega prava pri ljudskih sodiščih; posebej razglablja pisec ostanke slovenskega vinogorskega prava v 19. stoletju, zaključuje pa ta del svoje razprave s poglavjem o rabi slovenskega jezika v vinogorskih zadevah, pri čemer navaja cel slovarček pravne terminologije iz slovenskega vinogorskega prava.

Tretji, najobsežnejši del je posvečen **primerjanju tekstov gorskih bukev**. Za osnovo je nemško besedilo izvirnika iz leta 1543, ki je ostal za nemški del štajerske do malega vedno enak, za slovensko ozemlje pa prihajajo v poštev poleg izvirnega teksta še »večane gorske bukve« v nemškem jeziku iz leta 1595 in Hoffov prevod slovenskega teksta gorskih bukev na nemški jezik (1809), kakor tudi preosnovane gorske bukve, ki jih poznamo iz okolice Klevevža. Primerjava, ki jo je izvršil prof. dr. Dolenc, je zelo podrobna; obdelan je paragraf za paragrafom z upoštevanjem vseh variant in ohranjenih zapiskov, vse to pa je dano v okviru avtorjevega kritičnega komentarja, tako da je v polni meri ustreženo metodičnim zahtevam znanstvenega obravnavanja. — V četrtem delu je lahko prešel pisec k **sistematičnem očrtu** slovenskega vinogorskega prava, in sicer najprej glede na organizacijo slovenskih ljudskih sodišč, na te pa glede na zasebno in kazensko pravo in na pravdno postopanje.

Vsi teksti so navedeni v izvirnem jeziku, povsod so označeni viri in literatura, kakor je pri takem spisu že ob sebi umevno. Tudi stvarno in imensko kazalo olajšujeta uporabnost knjige. Z njo smo dobili Slovenci važno monografijo o eni najznačilnejših panog našega narodnega prava. Marsikatero vprašanje je dobilo dokončno rešitev, to ali ono, tičoče se meritorne strani ali pa terminologije ostane še odprto. Nihče ni bil bolj kakor prof. dr. Dolenc poklican, da ustvari delo, ki bo ostalo dokument slovenske pravne zgodovine. Zato so njegove »Gorske bukve« častno začele akademijsko zbirko »Pravni spomeniki slovenskega naroda« in ji niso nakazale samo program, marveč tudi vzor raziskovalnega dela in končne sinteze.

Zapiski

UMETNOST V SEDANJI FRANCIJI

»Basler National Zeitung« je priobčila nedavno zanimiv članek o kulturnem položaju Francije po vojaškem porazu. V Franciji so sedaj vse moči posvečene gospodarski, socialni in moralni obnovi. Za francoskega človeka je značilno, da celo v tem začetnem stanju obnove ne pozablja duhovno-umetniškega elementa. Videti je, da bo nova Francija ohranila svojo kulturno pozicijo, s katero je zavzela eno prvih mest v vsem človeštvu.

Francozi se tudi v zmedi in težkočah sedanjega prehodnega razdobja vprašujejo: Kje so naši umetniki? Vsi čutijo, da so

Domače vesti

Deseti november je blizu!

V današnjem »Jutru« je objavljen proglas vodstva Družbe sv. Cirila in Metoda. Kratki, jedrnati opomin obvešča vso slovensko zavedno javnost, da bo naša zaslužna šolska družba priredila letos 10. novembra veliko narodno zbirko z geslom: »Bratom in sestram ob meji — pomoč!«

Vodstvo CMD, ki dela že 56 let nepretrgano in nepristransko za narodno obrambo in za utrditev slovenskega človeka v mejah, v katerih še danes živi in še marsikod kljubuje raznarodovanju, potrebuje zlasti vdanašnji dobi sredstev, da bo lahko stalo najbolj prizadetim na meji ob strani. Nedeljo desetega novembra bo zatorej praznik slovenske narodne zavednosti, ko bomo imeli po Sloveniji vsenarodno zbirko za socialno pomoč Slovencem na severni meji, v Prekmurju in na Kočevskem. Vsakdo, ki čuti količkaj odgovornosti za obstanek svojega rodu in za lajšanje bolečin, ki jih zadaje neusmiljena doba, bo pač sprevidel, da je treba pri tej vsenarodni zbirki sodelovati z delom in žrtvovanjem.

Kraljeva banska uprava je dala dovoljenje za prireditev narodne zbirke, dovolila je tudi sodelovanje višjih razredov srednješolske mladine. Prvenstvena naloga, da organizirajo zbirko v svojih krajih, pritiče seveda podružnicam CMD. Kjer jih ni, naj siedijo ostala narodna društva ali pa naj se čim prej ustanovijo posebni odbori, ki bodo pripravili vse potrebno, da bo moralni in gmotni uspeh dne 10. novembra dosegel svoj častni višek. Kakor zvemo iz pisarne vodstva CMD, bodo že te dni razposlane v vse slovenske kraje okrožnice z vsemi podrobnimi navodili. Krajevni odbori bodo naprošeni, da organizirajo zadostno število nabiralcev in nabiralk, ki bodo prodajali odkupne listke po 1, 2 in 5 din. To so pač najmanjši zneski tiste naše odkupnine, ki je z geslom »Mal položi dar — domu na oltar« ustvarila že pravcate čudeže.

Ko objavljamo kratki oklic vodstva Družbe sv. Cirila in Metoda, si dovoljujemo tudi s svoje strani opomniti vsa naša narodna društva, vso našo zavedno javnost, prav posebno pa tudi našo mladino, naj se potrudi, da bo letošnji 10. november visok praznik slovenske narodne in socialne zavesti.

* **Ana Sernčeva, učiteljica v pokoju,** je v visoki starosti 94 let zatisnila svoje trudne oči. Službovala je 35 let kot vestna in priljubljena učiteljica ter vzgojiteljica naroda v Slovenski Bistrici. Bila je članica za naš narod zaslužne Sernečeve rodbine. Svojim staršem je bila vedno požrtvovalna hči ter svojim bratom zvesta in skrbeča sestra. Kot izvrstna učiteljica je vzgojila mnoge generacije naše mladine, ki se je nje v poznejših letih spominjala z občudovanjem in hvaležnostjo. Odlikovala se je tudi izven šole v narodnem delovanju. Tako jo navaja že dr. Josip Vošnjak v svojih »Spominih« s pripombo, da je narodno delovala že leta 1868. in pomagala pri diletantskih predstavah v čitalnici. Tudi v Mariboru je vneto sodelovala pri raznih prireditvah in tako odlično pomagala pri utrjevanju narodne zavesti in povzdigi njegove družabne kulture. Vsem, ki so jo poznali, bo vedno ostala v spominu kot svetel lik idealno čuteče in v tistih dobah narodne probuje še redke, samostojno delujoče slovenske žene.

Pokončujte ŠKODLJIVCE IN BOLEZNI

NA NJIVAH, V SADOVNJAKU, V KAŠČAH IN SHRAMBAH - SKLADIŠČIH, VSAKOVRSTNO GOLAZEN V HIŠAH, STANOVANJIH, NA VAŠIH OBLAČILIH, HIŠNO GOBO itd.

izključno s preizkušenimi in zanesljivimi sredstvi, ki jih na Vašo zahtevo sestavlja: poobl. agr. ing. PREZELJ, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog), Ljubljana, Wolfova ul. 3, tel. 34-73.

* **Razpisana zdravniška služba.** Banska uprava razpisuje službo zdravnika združene zdravstvene občine Kranj s sedežem v Kranju. Prošnje naj se vlože pri kr. banski upravi do 25. t. m.

* **Najfinejše olje po 25.25 din — na Hrvatskem.** Banska oblast v Zagrebu je odredila, da velja za vse področje banovine Hrvatske v podrobni prodaji cena jedilnega (rafiniranega semenskega) olja 25.25 din za liter. Hkratu oblast naroča prebivalstvu, naj olje kupuje pri trgovcu, pri katerem ga je kupovalo doslej in v dosedanjih količinah. Prepovedano je, kupovati in prodajati olje v večjih količinah, kakor ga človek dejansko potrebuje, prav tako pa je tudi prepovedano, nakupovati po raznih trgovinah in tako kupičiti zalogo. Cene na debelo so določene na 20.79 din v sodih po 200 kg, 21.09 din v sodih po 100 kg in 21.29 din v sodih po 50 kg. Veletrgovcem je dovoljeno 5 odstotkov, detajlistom pa 10 odstotkov kosmatega dobička.

* **Poroka.** V kapeli na gradu Smreka pri Višnji gori se danes poročita gdč. **Verovšek Betka** in g. dr. **Faganel** Karel, mestni komisar. Poročne obrede bo opravil g. univ. prof. dr. Janez Fabijan; priči pa bosta nevestina brata g. Verovšek Jurij, trgovec iz Ljubljane in g. Verovšek Anton, graščak na gradu Smreka. Obilo sreče! (—)

Mladim materam in ženam pripomore po češčih nosečnostih naravna **Franz-Josefova** grenčica — najpogostejše že v malih količinah do rednega delovanja črevesja. Reg. S. br. 15485/35

* **Poroka.** Yella Minař, hči primarija dr. Minařa iz Ljubljane, se je poročila dne 14. t. m. z art. tehn. majorjem Branislavom Nedeljkovićem, sinom polkovnika v p. Nikole Nedeljkovića iz Beograda. Čestitamo! (—)

* **Absolventi tehniških srednjih šol na Hrvatskem se lahko vpišejo na tehniško fakulteto.** »Narodne Novine«, službeni list banovine Hrvatske, so objavile v ponedeljek 14. t. m. uredbo o vpisu absolventov tehniških srednjih šol na tehniško fakulteto v Zagrebu. Uredba določa, da se lahko za redne slušatelje na zagrebški tehniški fakulteti vpišejo absolventi tehniških srednjih šol s področja banovine Hrvatske. Vpišejo se lahko samo na odgovarjajoče odseke, na katere so bili vpisani v tehniški srednji šole. Z bansko naredbo bodo predpisani pogoji za sprejemni izpit teh absolventov. Po novi naredbi se torej lahko vpiše na zagrebško tehniško fakulteto vsakdo, ki je dovršil tehniško srednjo šolo na področju banovine Hrvatske, čim opravi sprejemni izpit.

* **Posvetitev novega pravoslavnega samostana.** V ponedeljek so imeli v takozvani Ovčarsko-Kablarski klisuri v okolici Čačka, blizu znamenite špilje Kadjenice, veliko cerkveno slavje. Ob navzočnosti žičkega škofa dr. Nikolaja in zastopnika vlade ministra dr. Konstantinovića je bil posvečen nov samostan sv. Preobraženja. Pri tej priliki je imel škof dr. Nikolaj v novi samostanski cerkvi slovesen nagovor, v katerem se je dotaknil tudi perečih vprašanj naših dni. Kadar zla sila, je rekel med drugim, najde ljudi, preko katerih ruši, najde bog ljudi, preko katerih zida in obnavlja.

* **Stiska v Hrvatskem Zagorju.** Neugodno vreme letošnjega leta je posebno hudo prizadelo prebivalstvo Hrvatskega Zagorja, enega najbolj siromašnih predelov naše države. Spomladi je dolgo snežilo, nato se je začelo deževje s poplavami, tako da se je pomladna setev močno zakasnila. Zgodnje sadje spada med najboli donosne agrarne proizvode te pokrajine, a je zaradi pozebe povsem odreklo. Sliv, ki jih sicer mnogo izvažajo, ni bilo letos niti toliko, da bi si kmetje napravili žganja, kolikor ga vsaka hiša potrebuje za zdravilo. Neprestano deževje, ki se je vleklo do srede poletja, je uničilo tudi vso rž in žitorice, tako da čez zimo ne bo kruha na mizi. Glavni živež Hrvatskega Zagorja pa je koruza, ki jo zdaj obirajo na pol zeleno, in ker kmetje ne razpolagajo s primernimi prostori in napravami za sušenje, se ta koruza ne bo dala uporabiti za drugo kakor za krmo živini. Prav tako je na vsej črti odpovedalo grozdje. Poklicanim oblastem bo pripadla težka naloga, da hudo prizadetemu pribivalstvu priskoči na pomoč, če ga hoče obvarovati najhujšega.

Pri hemoroidih (zlati žili), zapeki, vrtoglavosti, povzročeni po zaprtju, prinese uporaba naravne **Franz-Josefove** grenčice prijetno olajšanje. Reg. S. br. 15485/35

* **Malarija v Hercegovini.** Zadnji čas je v okolici Čapljine ob Neretvi posebna ekspedicija raziskovala vzroke v tamošnjih krajih endemične malarije. V zadnjih letih je melioracija močvirne zemlje precej napredovala, razen tega pa so v vodah razmnožili veliko število gambuzov, majhnih ribic, ki uničujejo komarje raznašalce te nevarne bolezni. Od leta 1923. do 1939. so v Hercegovini razdelili okrog 200 kg kinina v vrednosti 300.000 din. Velike vsote, ki jih zahteva pobijanje malarije, bi se bile dale prištediti, če bi se bili o pravem času lotili asanacije krajev. Zadnji čas se je v Gackem in v okolici pojavilo spet veliko število obolenj, ki priča, da so potrebni nagli, temeljiti ukrepi.

* **Ribe so se podražile.** V zvezi s splošno draginjo so narasle tudi cene morskim ribam v našem Primorju za okrog 50 odstotkov. Zaradi pomanjkanja olja pa je ves ribji trg zašel v krizo in zlasti mali prodajalci po mestih trpe veliko škodo.

* **Mlad kadilec povzročil požar.** V Ivanovcih v Prekmurju je nedavno izbruhnil požar v kopici slame na dvorišču posestnika Štefana Čarnija. Požar so opazili šele po polnoči, ko je bila velika kopica z okrog 4000 kg slame vsa v ognju. Prihiteli so gasilci in preprečili, da se ogenj ni preselil na 5 metrov oddaljeno poslopje in povzročil še večjo škodo. Slama je pogorela do tal. Kakor se je moglo ugotoviti, je požar nastal iz cigaretnega ogorka, ki ga je odvrgel domači 12letni sin Evgen. Fant že na skrivaj kadi, in v svoji brezskrbnosti še ne ve, kakršno škodo bi lahko napravil domači hiši s tja v en dan vrženim čikom. Tudi usodnega večera se je dvakrat skril za kopico slame in si zapalil cigareto, da bi ga oče ne videl. Zadnjikrat je kadil okrog 22., potem pa je vsa družina legla k počitku. Iz neugaslega ogorka se je potem razvil ogenj, ki bi lahko postal usoden za celo domačijo.

* **Žrtev avtomobilske nesreče.** Na poročilo, ki smo ga pod tem naslovom objavili v ponedeljski izdaji našega lista, nam javljajo, da je bil vzrok avtomobilske nesreče, ki je zahtevala življenje mehanika in šoferja Vinka Jerine iz Bohinja, napaka v zavorah, da niso funkcionirale, vrhu tega pa je odpovedal volan. Pokojni Jerina je vozil z običajno brzino in bi se bila enaka nesreča lahko primerila tudi vsakemu drugemu, pa magari najboljšemu vozaču. Avto je bil ravno par dni pred nezgodo v popravilu in je bila usodna vožnja prav za prav nekakšna poizkusna vožnja. Netočna je bila navedba, da se je avto zaletel v drevo, in prav tako, da je pokojni Jerina obležal ves pobit z razbito čeljustjo. V resnici je imel le hrbtenico zlomljeno. Priča nesreče je bil pokojnikov brat, mehanik g. Anton Jerina z Bleda, ki lahko da prizadetim in zainteresiranim podrobna pojasnila.

Žrebanje loterije Sokola Ljubljana-Šiška

bo nepreklicno

28. decembra 1940

Cena srečki je 5.— din.

Kupujte srečke od naših prodajalcev!

* **Potrjena obsodba zaradi navijanja cen.** Okrožno sodišče v Celju je z razsodbo dne 8. 10. 1940 potrdilo razsodbo okrajnega sodišča v Celju, s katero je bil obsojen Steiner Marcel, trgovec iz Sombora radi prestopka o kontroli cen na en mesec zapora in 30.000 din denarne kazni. Imenovani je zahteval za slanino (mast), ki jo je hranil v skladišču avtoprevoznika »Baldasina« v Celju po din 25.10 za kilogram pri prodaji na debelo, dočim je po razpisu banske uprave določena najvišja cena slanini 22 din, oziroma slanini, ki se uvaža v dravsko banovino 23 din za kilogram, pri prodaji na debelo. Zaplenjena slanina se bo v kratkem na dražbi prodala, izkupiček pa se bo porabil za prehrano siromakov.

* **Drzen vlom sredi Zagreba.** Neznani vlomilci so se vtihotapili v prostore znanega zagrebškega varijeteja Ritz-Bara, navrtali veliko jekleno blagajno in odnesli 140.000 din. Blagajna ni bila zavarovana, zato bo trpel vso škodo lastnik varijeteja sam. Kakor vse kaže, je v Zagrebu na delu večja vlomilska tolpa, ki je v kratkem času nabrala za približno pol milijona plena. Po večini so vlomi izvršeni z vitrihi, v lokal Ritz-Bara pa so prišli z navadnim ključem.

Iz Ljubljane

Kaj bo z našo Opero?

Pod tem naslovom se je po nepotrebnem »zaskrbljen gledalec« poleg krivičnih očitkov na delo opere lotil neposredno tudi mene z grajenjem režije in igre v »Luksemburgu«.

Med drugim pravi: »Vsak *dobro misleči* človek lahko povpraša«... itd. Kdo je ta »dobro misleči človek?« Pa menda ne anonimnež tega članka? Mislim, da ima vsakdo pravico kritizirati javno delo, toda dobro misleči človek se pod kritiko tudi *podpiše!* Kdaj je še bil v anonimnem spisu dober namen? Pisec članka to dobro vé, zato se je boječe skril pod »zaskrbljenega gledalca«.

Kar se tiče režije in igre v Luksemburgu, prosim »zaskrbljenca« za dobrohotne nasvete, ki jih bom vnaprej rad upošteval. Seveda se mi bo pa moral še prej predstaviti, da bom vedel, s katerim inteligentom imam opravka. V tem primeru ga bo morda operno vodstvo še angažiralo, da bo mogel pri nas edino pravilno režirati in igrati grofe, ker takih poduhovljenih ljudi nam Slovencem primanjkuje. Čudim se le, da so taisti igralci — ki že več sezon igrajo grofe in barone — predstavljali iste brez nepotrebnih kritik — dobro; naenkrat jih pa po večletni praksi igrajo slabo, ko vsi vedo, da so naši pevci v igri napredovali in se izpopolnili. Bržkone so bili ti igrani grofje za prejšnje sezone zadostno umetniško podani!

Da ni vse tako, kakor bi nekateri očividno radi imeli, pričajo vedno razprodane predstave »Luksemburga« (brez gostov!) in pa zadovoljstvo občinstva, ki z glasnim pritrjevanjem pokaže izraz navdušenja in zadovoljstva. Po tej nečedni kritiki bi pričakovali, da bo gledališče prazno; toda čudo: v nedeljo je bila pri Luksemburgu že petič razprodana hiša!

Menda si zdaj ne bo »zaskrbljenec« lastil uspeha v nedeljo razprodane hiše in si domišljal, da hodijo ljudje k Luksemburgu zato, da bodo gledali »kako se ne sme režirati in igrati grofe?!«

Mnenja sem, da vendar enkrat že prenehamo z nečednim anonimnim kritiziranjem, katero nas dela pred svetom manj vredne in manj kulturne. Kritika umetnosti spada pod kulturno rubriko, ne pa pod rubriko političnih obračunavanj!

Emil Frelih,
režiser Narodnega gledališča v Ljubljani

u— **Novi inženjerji.** V soboto 12. t. m. so bili na gradbenem oddelku tehniške fakultete univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani diplomirani za gradbene inženjerje gg. Rado Boltežar, Karel Dolenc, Leon Piterle in Franjo Župec, vsi iz Ljubljane. Mladim gradbenim inženjerjem iskreno čestitamo!

u— **Abrahamovina Bojana Pečka.** Lani se je na današnji dan zgodila majhna pomota. Prijatelji gledališča so razbobnali v svet, da je stopil Bojan Peček v naročje Abrahamovo. Tako je bilo potem zapisano tudi v »Jutru«. Brez popravka po tiskovnem zakonu in brez vsake tožbe zaradi klevete se je izkazalo, da bo Bojan Peček praznoval abrahamovino šele čez leto dni, to se pravi: letos. Vse tisto, kar smo ob lanski priliki povedali lepega o njegovi umetnosti, podčrtamo danes še bolj. Doma iz Trnovega, drugorojenec srčno plemenite matere, ki je dala narodu 12 otrok, je že s 17. letom prvič nastopil v ljubljanski drami. Potem je opravljal mnogo poti po Sloveniji in izven nje. Med vojno je bil v Osijeku, po prevratu pa se je vrnil v Ljubljani. Sodeloval je uspešno pri drami. Izkazal se je kot prav zanesljiv steber v operети, letos pa se je spet vrnil k drami. Nedavna vloga Konkordata v Cankarjevem »Pohujšanju«, je imenitno spričevalo njegovega zrelega igralskega talenta. Iz zasebnega in gledališkega življenja nam je Bojan Peček povedal že marsikaj zanimivega. Splošni sodbi gledališke javnosti, ki pravično ceni ta zvesti steber ljubljanskega gledališča, ne moremo dodati ničesar drugega, kakor da želimo petdesetletniku še dolgo mladost!

u— **Prirodoslovno društvo v Ljubljani Ljudska univerza v Ljubljani. Človek in delo** bo snov predavanja, ki ga bo imel danes, 16. oktobra, ob 20. uri v mali dvorani filharmonije, univ. prof. dr. Milan Vidmar.

u— **Zveza akademsko izobraženih žena,** sekcija Ljubljana, sporoča svojim članicam, da bodo v tekočem poslovnem letu društveni sestanki vsako prvo in tretjo sredo v mesecu v društvenih prostorih (Novinarski dom, Gosposka 12). Zveza vabi svoje članice na današnji prvi sestanek ob 20.30. Odbor.

u— **Sestanek esperantistov.** V nedeljo je bila v Ljubljani konferenca esperantskih klubov iz Slovenije, ki jo je sklicalo Esperantsko društvo - Ljubljana z namenom, da se osveži in v bodočnosti čim bolj razmahne in okrepi ideja mednarodnega jezika. Zaradi izjemnih razmer v svetu so stiki esperantistov med posameznimi državami precej okrnjeni, če že ne čisto prekinjeni, zato pa interno delo med esperantisti v poedinih državah nikakor ni zastalo. To velja zlasti za našo državo, kjer so esperantisti združeni v Jugoslovensk esperantski ligi s sedežem v Zagrebu. Liga kljub vojnim časom pridno deluje in izdaja tudi svoje glasilo »La Suda Stello« (Južna zvezda). Na nedeljski konferenci v Ljubljani so bili zastopani skoraj vsi klubi s področja dravske banovine in jo je vodil predsednik Esperantskega društva iz Ljubljane Jože Kozlevčar, ki je podal izčrpno poročilo o delovanju esperantistov v Ljubljani ter nakazal nekaj važnih smernic za nadaljnje delo. Zlasti je poudaril, naj esperantske organizacije čuvajo s težkim delom pridobljene uspehe. Zaradi razmer ni mogoče za bodočnost postavljati kdo ve kakšnih načrtov, pač pa naj posamezna društva skrbe za čim intenzivnejše interno življenje, tako z idejnim vzgajanjem članstva in v izpopolnjevanju jezika. Po izčrpnih referatih posameznih zastopnikov so bili na seji sprejeti nekateri važni sklepi o podrobni organizaciji dela v bodočnosti. Konferenca je potekla v popolnem soglasju, ki veže vse slovenske esperantske klube.

u— **Pisarna vsesvetske akcije** prične poslovati v četrtek 17. t. m. v Mahrovi hiši na Krekovem trgu št. 10 v pritličju levo v uradnih urah od 8. do 12. in od 13. do 18. ure. Tam bodo na razpolago članicam in članom Vrhovnega socialnega urada ter vseh v njem pri delu za vsesvetsko akcijo združenih organizacij nakaznice za prodajo mestnih vencev ter sveč, kakor tudi vse potrebne informacije v zvezi z vsesvetsko akcijo. Ob tej priliki opozarjamo ljubljansko občinstvo, da bo mestna občina tudi letos na praznik Vseh svetih in vernih duš izvedla tako zvano vsesvetsko akcijo v prid mestnim revežem, o čemer je župan mesta Ljubljane izdal v nedeljskem časopisju apel na občane.

u— **Dar mestnim revežem.** Gospa Mara Gregoričeva - Stepančičeva iz Trsta je darovala za mestne reveže 100 din v počastitev spomina svojega pokojnega svaka g. dr. Henrika Stepančiča, pekovski mojster g. Piskár Ivan s Tyrševe ceste pa je daroval za mestno kuhinjo v cukrarni 53 kg kruha. Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu obdarovanih.

u— **Zapora Kongresnega trga.** Zaradi razširjenja in tlakovanja cestišča bo Kongresni trg ob Slovenski Matici od 17. oktobra dalje za vozni promet zaprt. Delo bodo trajala približno 3 tedne.

u— **Vrsto najlepših Pavčičevih samospevov je prvič javno** izvajala v teku zadnjih 25 let naša odlična solistka gospa Pavla Lovšetova. Sijajno so pisani ti samospevi in prav tako sijajna izvedba gospe Lovšetove jim je zagotovila vselej navdušen sprejem pri koncertnem občinstvu. Čeprav srečamo te samospeve pogostokrat na sporedih naših solistov, jih vselej poslušamo z največjim užitkom. Nekaj teh samospevov za basovski glas pa je napisal skladatelj Pavčič prav za našega mojstra pevca Julija Betetta, katerega spoštuje kot najidealnejšega interpreta slovenskega samospeva v moškem glasu. Poleg obeh navedenih solistov bo sodelovala na tem koncertu gospa Bernot - Golobova, ki je brez dvoma najlepši alt, kar jih poznamo daleč naokoli. Opozarjamo na ta koncert, ki bo v petek 18. t. m. ob 20. uri v veliki Filharmonični dvorani. Sedeži po običajnih koncertnih cenah so v predprodaji Knjigarne Glasbene Matice. (—)

u— **Smučarska telovadba,** ki jo priredi Slovensko planinsko društvo, se bo pričela v sredo 16. t. m. ob 19. uri v telovadnici dekliške šole pri Sv. Jakobu. Prijave sprejema društvena pisarna in neposredno pred pričetkom telovadbe vodja tečaja smučarski učitelj g. Černič. (—)

u— **Popravila vseh ur zopet prevzamem. F. Čuden,** urar v Prešernovi 1, specialist za precizijske ure. (—)

Prvi poskus dubliranja tujih filmov na srbohrvatskem jeziku

SAMO ZA MOŠKE Zabavna glasbena komedija, ki bo všeč tudi lepemu spolu.

Antonio Gandusio, Carlo Buti, Paola Barbara. — Uvodno pesem poje gospa DARA MILETIĆ, članica beogr. opere.

KINO SLOGA, tel. 27-30. **Danes ob 16., 19. in 21. uri.**

RADIO

Sreda, 16. oktobra

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki (plošče). — 12: Vaški umetniki (plošče). — 12.30: Poročila, objave, napovedi. — 13.02: Plošče. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Zakaj sem se posvetil elektrotehniki (univ. prof. g. M. Osana). — Delaj z nami (g. M. Zor). — 19: Napovedi, poročila. — 19.25; Nac. ura. — 19.40: Objave. — 20: Pevski zbor »Slavec«. — 20.45: Plošče za vesele bratce. — 21.15: Trio kitar. — 22: Napovedi, poročila. — 22.10: Lahka glasba z nebotičnika.

Beograd 20: Prenos opere iz Nar. gledališča. — **Zagreb** 17.15: Koncert orkestra. — 20: Plesna muzika. — 20.30: Koncert Jos. Križaja s spremljevanjem orkestra. — 21.30: Tamburaški zbor. — 22.10: Lahka glasba. — **Praga** 19.25: Pester glasbeni spored. — 19.50: Zvočna igra. — 20.35: Koncert češke filharmonije. — **Sofija** 19: Lahka glasba. — 19.50: Operni večer. — 22.05: Bolgarska glasba. — **Berlin** 19.15: Popularne melodije. — 21.10: Lahka glasba. — 23.10: Nočni koncert. — **Rim** 19.30: Godba na pihala. — 20: Pester glasbeni spored. — 22: Mali orkester. — 23.10: Plesna muzika.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

umetniki takisto važni za moralno povzdigo naroda. Celo najširši narodni sloji razumejo, koliko je vreden stan, ki ima nalogo, skrbeti za formo, okus, oblikovanje, za občutje vzvišenega in lepega in ki zaposluje mnoge tisoče nadarjenih ljudi. Posebna skrb je posvečena oblikujočim umetnikom. Slikarji, kiparji, grafiki, arhitekti nimajo v nobeni drugi deželi tako ugodnega položaja pri najširšem občinstvu, kakor ga imajo v Franciji.

Zaradi tega so umljiva vprašanja francoske kulturne javnosti, kam je vojni viha vrgel domače umetnike? Mnogi so bili mobilizirani, mnogi so se umaknili iz Pariza kot begunci, ni pa jih malo, ki so ostali v zasedeni Franciji, ali so se vanjo vrnili. Izvedelo se je, da bo sloveči slikar Othon Friesz kmalu priredil razstavo v Marseillu, Utrillo pa dela doma v Angoulemeu, severnovzhodno od Bordeauxa. Roul Dufy in Marcquet sta v Ceretu. Nekateri so se zbrali v Clermont-Ferrandu, drugi v Montpellieru ali v Toulousi. Sedaj je opaziti, da se zopet iščejo, zbirajo in delajo načrti. Novi glavni ravnatelj lepih umetnosti Louis Hautacoeure, dosedanji konservator Luxemburga, že izdeluje načrte za obnovitev francoskega umetniškega življenja. Državne umetnostne šole bodo v kratkem zopet začele zopet delovati, takisto bo obnovil izhajanje znani tednik »Beaux-Arts«. Prav tako se bo čimprej izvršil prenos evakuiranih umetnin v galerije in muzeje, ki naj bi se kmalu spet otvorili.

Usoda francoskih pisateljev, ki jih je takisto zajel vojni vihar in razmetal po širni domovini, je marsikje še nejasna in se pravkar zbirajo vesti o njih. Andre Gidé se je zatekel v Nizzo. Charles Vildroc živi blizu Toulona. Na varnem je tudi Andre Maurois, ki pravkar objavlja v švicarskih listih svoje prezanimive spomine na začetke sedanje vojne in na ozadje francoskega vojaškega poraza. Velike pariške založbe so se nastanile večidel v provinci in za sedaj nič ne izdajajo. Začasno so prenehale izhajati tudi mnoge znane revije. Ena najstarejših, sloveča »Revue des Deux Mondes«, izhaja v zmanjšanem obsegu v Vichyju. V francoskem kulturnem življenju se trenutno čuti kot globok minus položaj Pariza. Vse kulturno stvarjanje je bilo kar preveč osredotočeno na Pariz, ki je bil skozi stoletja srce in duša Francije. Šele tedaj, ko bo Pariz zopet poprijel svojo funkcijo, bo mogoče misliti na ustalitev novih temeljev kulturnega preroda Francije.

Alojz Gradnik v italijanščini »Meridiano di Roma« je objavil 6. t. m. pesem Alojza Gradnika »Kmet govori materi« (Il contadino parla alla madre) iz zbirke »Večni študenci«. Pesem je prevedla Maria Samer.

Louis Adamič je začel skupaj z Margareto Anderson in s Frankom Mlakarjem izdajati revijo **»Common Ground«,** katere prvi zvezek, obsegajoč nad 100 strani, smo pravkar prejeli. Revija se bo posvečala, kakor čitamo v uvodu, z raznih zrelišč rasnokulturnemu položaju Američanov in iz njega izhajajočim problemom. Ta položaj je važen zaradi tega, ker Zedinjene države obvladuje anglosaški protestantski element, ki mu stoji nasproti 38 milijonov neanglosaških in neprotestantskih naseljencev ter okrog 13 milijonov barvnopoltega ljudstva. Revija »Common Ground« bo seznanjala ameriško javnost s konglomeratom kakšnih 60 nacionalno, rasno in religiozno različnih sestavin, ki naj ustvarijo narodno enoto Zedinjenih držav. Tako bo revija izvrševala poslanstvo, kakor ga ni doslej opravljala nobena druga v Ameriki 1050 listov v tujih jezikih. Revija mi drugimi vprašanji in prinašala obilo raznovrstnega čtiva. V prvem zvezku je priobčila prav pestro in zanimivo vsebino. Med drugim omenjamo članek Van Wycka Brooksa o Tarasu Ševčenku, Arthurja Meierja Schlesingerja razpravo o ameriških izseljencih, Louisa Adamiča esej »Kriza oportunosti«, ki se bavi z nekaterimi najbolj žgočimi vprašanji naših dni itd. Med citati iz ameriškega izseljenskega tiska je naveden članek Ivana Molka v »Prosveti«. Urednik pristavlja v uvodu k tem izvlečkom iz listov, da izhaja sedaj v Ameriki, 1050 listov v tujih jezikih. Revija »Common Ground« je glasilo organizacije »Common Council for American Unity«, katere soustanovitelj je slovenski rojak, pisatelj Louis Adamič. V vodstvu te organizacije so zastopniki raznih narodnostnih skupin, ki tvorijo ameriško ljudstvo. Kdor se zanima za »Common Ground«, naj piše na naslov: »Common Council for American Unity«, 222 Fourth Avenue, New York.

Iz italijanske književnosti. Senator prof. Balbino Giuliano, ki je bil navzoč pri otvoritvi Italijanskega kulturnega instituta v Ljubljani, je pravkar izdal pri Zanichelliju v Bologni knjigo »Latinità e germanesimo«. — Pri Garzantiju je izšla knjiga »Garibaldi, la Francia e il Mediterraneo. — Pri Mondadoriju je izšel roman Boguslava Kuczynskega »Il terrore viene dal cielo«, ki opisuje strahote nemško poljske vojne v jeseni lanskega leta. — Kot najbolj čitane knjige zadnjega časa navaja »Meridiano di Roma« v svojem tedenskem pregledu L. Solarija spis o Marconiju v intimnem življenju in pri delu, knjigo A. de Marsanicha »Civilizacija mase«, Bontempellijevo knjigo »Dve zgodbi o očetih in sinovih«, novo izdajo Ade Negri »Jutranja zvezda«. Carla Calcaterra spis »Parnas se je upri« in Maria Appeliusa »Tragedijo Francije«.

Iz Maribora

a — **Otvoritev nove sezone Ljudske univerze.** Predsinočnjim je predavala na podlagi lepih umetniških reprodukcij ga. prof. dr. Silva Trdinova iz Ljubljane o slovenski slikarici Ivani Kobilci. Predavanje, ki je bilo dobro obiskano, je podalo lepo zaokroženo sliko življenja in dela naše največje slovenske slikarice. Predavateljica je omenila predvsem njeni olji »Poletje« in »Likarice«, ki sta bili deležni na pariški razstavi leta 1891. priznanja pred mednarodnim forom. Otvoritvenega predavanja v novi sezoni naše Ljudske univerze se je udeležilo v zelo lepem številu predvsem naše zavedno mariborsko ženstvo.

a — **Obračunska seja mariborskega sreskega cestnega odbora** je bila napovedana za včeraj dopoldne v posvetovalnici na Koroški cesti 26. V proračunskem letu 1939-40 je bilo dograjenih na področju odbora občinskih in banovinskih cest za 11 km. Izdatki so bili 4,790.806 din, dohodki iz lastnih sredstev pa 3,031.504 din. Na cestnih dokladah je bilo prejetih za 447.460 din manj. Verjetno ne bo mogoče izvesti dodočega delovnega programa v celoti, ker bo tudi v novem proračunskem letu manj cestnih doklad, kakor so določene v proračunu 1940-41, ki predvideva din 5,624.172 in ki vsebuje določilo 22% okrajne cestne doklade.

a — **Maksimirane cene za kruh in druge življenjske potrebščine v srezu Maribor - desni breg.** Za področje omenjenega sreskega načelstva so določene sledeče maksimirane krušne cene: za kg enotnega ljudskega kruha 5.25, kmečki kruh 5.50, specialni rženi kruh kg 6 din. Cena za 1 kg svinjskega mesa (hrbet) 22 din, ostale dele 21 din, za slanino in salo 24 din, za mast 26 din, glava 10 din, črevesna mast 16 din, ledvice, srce, možgani 18 din, jetra 16 din, pljuča 10 din. Prekrški odločbe o maksimirani ceni za svinjsko meso se kaznujejo z globo do 5000 din ali zaporom 30 dni.

a — **Avtor prisostvuje premieri.** Priznani hrvatski dramatik G. Senečić se osebno udeleži sobotne premiere svojega »Nenavadnega človeka«, ki bo uprizorjen v režiji J. Koviča.

a — **Najviši dopustni brutto zaslužek.** Na osnovi določil uredbe o kontroli cen na malo je določilo sresko načelstvo za Maribor desni breg za svoje področje najvišji dopustni brutto zaslužek za sledeče predmete: testenine, riž, olje in milo (razen luksuznega) 10%, za kavo, čaj in kakao 20%, za manufakturo 25%. Ti najvišji dopustni brutto zaslužki stopijo v veljavo 18. t. m. Prekrški se kaznujejo z zaporom do 30 dni ali z globo do 5000 din.

a — **Iz gledališke pisarne.** Abonma A je letos na vrsti, da začne serijo abonentskih predstav. Četrtek 17. t. m. dobi kot prvi Rostandovo znamenito herojsko komedijo »Cyrano de Bergerac«.

a — **Nove in črtane obrtne pravice.** V preteklem mesecu je bilo v Mariboru na novo izdanih 10 obrtnih pravic, črtanih pa 7.

a — **Motenje službenih poslov.** Te dni smo izčrpno poročali o tragični usodi starčka, preužitkarja Vogrinca iz Galušaka pri Sv. Juriju ob Ščavnici, ki so ga našli orožniki v hlevu med kravami. Naknadno poročilo pravi, da se bosta morala Ivan Senčar in njegova žena Genovefa zagovarjati še zaradi motenja službenih poslov, ker sta vpila na orožnike, ki so si hoteli ogledati Vogrinca v hlevu, naj takoj zapustijo njuno domačijo in pri tem kričala, da ju je morala slišati vsa soseščina.

a — **Židje in naše delavstvo.** Znani kamnolom bratov Ehrlichov pri Sv. Lovrencu na Pohorju bo končal z obratovanjem. Zaposlenih 50 delavcev je bilo odpuščenih. Lastnika kamnoloma, ki sta zagrebška Žida, se sklicujeta na to, da spričo protižidovske gonje ne moreta vedeti, kako bo z njunim poslovanjem v bodoče. Če bi se časi pomirili, bi pričeli spet z obratovanjem.

a — **Značilni pojavi na deželi.** Vse bolj se opaža na deželi, predvsem v Slovenskih goricah, da je zelo težko dobiti za nakup nekaterih življenjskih potrebščin, predvsem moke. To čutijo predvsem domači konsumenti, zlasti gostilničarji, ki bi radi postregli svojim gostom. Tudi mesa, svinjskega in govejega, ni zlepa dobiti.

a — **Tudi žganje kradejo.** Posestniku Francu Novačanu so odnesli iz njegove kleti v Košakih 100 l žganja. Novačan je oškodovan za 2400 din. Orožniki so ljubiteljem tujega žganja že na sledu.

Iz Celja

e — **Sokolsko društvo Celje matica** bo priredilo tečaj za ritmične piese, narodna kola in podobno s sodelovanjem društvenega orkestra. Prve vaje bodo v soboto, 19. t. m. ob 20. v telovadnici mestne narodne šole. Obisk tečaja bo dovoljen samo članom in članicam Sokola, ki se bodo morali pri vstopu izkazati s člansko legitimacijo. Ti večeri bodo služili obenem gojitvi družabnosti, da se naše vrste v teh nevšečnih časih še bolj strnejo. Zato vabimo tudi starejše brate in sestre, da nas s svojim obiskom razveselijo. Zdravo!

e — **Odlikovanja na obeh celjskih meščanskih šolah.** Na predlog prosvetnega ministra so bili odlikovani in so te dni prejeli na drž. deški meščanski šoli v Celju ravnatelj g. Ivan Černej in strokovni učitelj g. Fran Likar red sv. Save IV. stopnje ter gg. strokovni učitelj Josip Grašer in duhovni svetnik, katehet Franc Lukman red sv. Save V. stopnje, na drž. dekliški meščanski šoli v Celju pa ravnatelj g. Franc Cilenšek ter strokovni učiteljici gdč. Marija Lončaričeva in Vera Levstikova red sv. Save IV. stopnje, strokovna učiteljica gdč. Zofka Debelakova pa red sv. Save V. stopnje. Čestitamo!

e — **Prodaja Königove hiše.** Na sreskem sodišču v Celju je bila včeraj dražba hiše trgovca Franca Königa na trgu Kralja Aleksandra. Dražbe so se udeležili štirje interesenti, 2 iz Maribora in po 1 iz Ljubljane in Celja. Hišo je izdražilo Hranilno in posojilno društvo v Celju za ceno 1,320.000 din.

e — **O požaru v Trnovljah,** o katerem smo poročali pred dnevi, smo naknadno izvedeli, da so rešili gasilci iz stanovanja železničarja Cirila Bužana v gorečem gospodarskem poslopju 13.000 din, ne 30.000 din gotovine. Rešili niso vsega pohištva, temveč samo pohištvo iz sobe. G. Ciril Bužan nas prosi za objavo, da se iskreno zahvaljuje gasilcem za požrtvovalnost in sosedom za pomoč pri gašenju in reševanju.

e — **Nogo sta si zlomili.** V soboto je padla 45letna učiteljica Ivana Novakova v Št. Pavlu pri Preboldu na domačem dvorišču čez hlod in si zlomila desno nogo v gležnju. Na Teharju je padla 28letna delavčeva žena Marija Kovačeva v ponedeljek doma z lestve in si zlomila desno nogo v gležnju. Ponesrečenki so prepreljali v celjsko bolnišnico.

e — **Dve žrtvi napadalcev.** Ko je šel 24 letni posestnikov sin Jože Ribič iz Podloga pri Št. Petru v Savinjski dolini v soboto z nekaterimi fanti skozi Podlog, sta ga pred neko hišo napadla dva brata, izmed katerih je bil eden oborožen s sabljo, drugi pa s kolom. Oni, ki je imel v roki sabljo, je udaril z njo Ribiča po levi nogi in ga hudo poškodoval. Ko je 34letna dninarica Alojzija Peničeva iz Petrovč nalagala na travniku seno, se je sprla z nekim moškim, ki jo je v jezi udaril z vilami po ustih in ji presekal obe ustnici. Poškodovanca se zdravita v celjski bolnišnici.

e — **Policijska racija** je bila v noči od ponedeljka na torek v Celju in okolici. Policija je aretirala več lahkoživk.

e — **Svojo klet je zažgal.** Pred tričlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju se je včeraj zagovarjal 27letni posestnik Franc Kapelaro iz Stojnega sela pri Rogatcu zaradi požiga. Kapelaro je 23. avgusta pozno zvečer zažgal svojo zavarovano klet z namero, da bi dobil od zavarovalne banke »Slavije« 6.000 din zavarovalnine. Priznal je, da je v ta namen zažgal v svoji kleti dva koša suhe gozdne trave. Obsojen je bil na 6 mesecev strogega zapora in na 120 din denarne kazni.

e — **Nevaren vlomilec — 6 let.** Pred tričlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal včeraj 32letni, v Podsredo pristojni delavec brez stalnega bivališča Avgust Sotošek zaradi vlomov in tatvin, ki jih je izvršil v letošnjem juliju v Celju. Tako je 14. julija z dletom vlomil na Cankarjevi cesti v neko podstrešje in ukradel blaga v vrednosti 400 din, last Karla Hauswirtha. Obenem je v neki hiši na isti cesti poskusil vlomiti na podstrešju v shrambe Karla Jošta, Alojza Jilkeja in Elze Weitzeve, a se mu vlom ni posrečil. Istega dne je še vlomil v podstrešno sobo Ivana Stoklasa v poslopju Ljudske posojilnice v Vodnikovi ulici in odnesel za 700 din blaga. Dne 24. julija je ukradel Mariji Muhovčevi v Lastnem domu v Gaberju s podstrešja za 125 din blaga. Dne 25. julija je vlomil na podstrešje neke hiše v Kolenčevi ulici in odnesel Romani Habitovi 380 din vreden usnjen kovčeg. Dne 24. julija je prišel v stanovanje Julije Jovanove v Razlagovi ulici. Ko je pa opazil v sobi domačo hčerko, je pobegnil. Celjska policija je aretirala Sotoška 25. julija. Med potjo na stražnico je odvrgel zavitek z vlomilskim orodjem, stražnik, ki ga je spremljal, pa je to takoj opazil in pobral vlomilsko orodje. Sodišče je obsodilo Avgusta Sotoška, ki je nevaren prijatelj tuje lastnine, na 6 let robije in trajno izgubo častnih pravic.

e — **Tat v garaži.** V noči od ponedeljka na torek se je nekdo splazil v avtomobilsko garažo g. Šulgaja na Cesti na grad in ukradel s tovornega avtomobila okrog 4.000 din vredno pnevmatiko. Drugo pnevmatiko je tat razrezal in tudi poškodoval kolo.

Gospodarstvo

K preseljevanju industrije na jug

Beograjsko »Narodno blagostanje« objavlja v številki od 12. t. m. članek, v katerem skuša dokazovati, da se industrijski kapital iz banovine Hrvatske in Slovenije ne seli v jugovzhodne pokrajine naše države. Kot glavni argument navaja statistične številke o zaposlitvi delavstva, na podlagi katerih dokazuje, da se je od srede leta 1932 do srede leta 1940. število zaposlenih delavcev povečalo v Sloveniji za 48%, v Hrvatski za 39.5% in v ostali državi za 44.8%. Na osnovi teh odstotkov povečanja zaposlenosti pa izvaja, da se je industrializacija Slovenije v zadnjih letih nadaljevala celo v hitrejšem tempu, nego v ostali državi, kar dovolj zavrača trditev, da bi mogla industrijska politika iz temelja spremeniti tempo industrializacije v posameznih delih države.

»Narodno blagostanje« se že nekaj let trudi dokazovati, češ da se industrija v Sloveniji naglo razvija. V tej zvezi je že ponovno tendenciozno prikazalo zlasti številke o gibanju zaposlenosti. Najnovejši članek pa je tipičen primer, kako se da z uradnimi statističnimi podatki nekaj dokazati, kar ne obstoji, samo da se podpre z »dokazi« trditev ki se že nekaj let širi s tendencioznim namenom.

Številke, ki jih navaja Narodno blagostanje, da bi ponovno »dokazalo«, kako naglo se industrializira tudi Slovenija, namreč niso točne. Za sredo leta 1932 navaja »Narodno blagostanje«, da je bilo v Sloveniji 80.508 zaposlenih delavcev sredi leta 1940 pa 119.310. Prva številka se nanaša na avgust 1932 in se tiče samo članstva pri OUZD v Ljubljani, druga številka pa se nanaša na junij 1940 in ne upošteva samo članstva pri OUZD temveč tudi članstvo pri bolniški blagajni trgovskega Bolniškega in podpornega društva ter pri zagrebškem Merkurju (skupaj preko 11.000 zavarovancev). Ti dve številki pa ne moremo primerjati. V avgustu leta 1932 je bilo pri okrožnem uradu v Ljubljani 80.508 zavarovancev, v juniju 1940 pa 108.228 (ne pa 119.310); le ta druga številka se da primerjati s prvo, primerjava pa kaže, da znaša prirastek le nekaj nad 34% in ne 48%. Enaka pogreška je najbrž tudi pri številkah, ki se tičejo banovine Hrvatske in ostale države.

Pa tudi če bi »Narodnemu blagostanju« uspelo dokazati, da se je zaposlenost v Sloveniji od leta 1932 v večji meri dvignila, nego drugod, bi s tem še ne bil podan dokaz o naglem tempu industrializacije Slovenije. Znano je namreč, da je zaposlenost delavstva v Sloveniji konjunkturno mnogo bolj občutljiva, nego zaposlenost delavstva v ostali državi, kar se je zlasti pokazalo v letih krize, ko je število zavarovanih delavcev v primeri z zadnjim konjunkturnim letom v Sloveniji mnogo bolj nazadovalo nego v ostali državi. Pri enakem gospodarskem razvoju v vsej državi bi bilo torej pričakovati, da bo tudi zopetno povečanje zaposlenosti v Sloveniji večje nego v ostalih pokrajinah. Pravo stanje nam more zaradi tega pokazati le primerjava z dobo pred gospodarsko krizo. »Narodno blagostanje« je vzelo kot izhodišče za primerjavo avgust leta 1932. Če pa vzamemo kot izhodišče primerjave avgusta leta 1929 in te številke primerjamo s številkami za junij 1940, na eni strani za okrožni urad v Ljubljani in na drugi strani za ostale organe zagrebškega Suzorja, tedaj dobimo naslednje sliko:

	OUZD v Ljubljani	ostali organi Suzorja
avgust 1929	102.599	532.533
junij 1940	108.228	652.772
razlika	+5.629	+120.239
	+5.5%	+ 22.5%

V primeri z letom 1929 je članstvo pri okrožnem uradu v Ljubljani, ki obsega vso Slovenijo, naraslo le za 5.5%; pri vseh ostalih organih Suzorja pa je naraslo za 22.5%. Pri tem pa je treba še upoštevati, da je slika zaposlenosti v Sloveniji, ki jo kaže najnovejša statistika okrožnega urada v Ljubljani, še ugodnejša nego je v resnici. Večina industrijskih panog kaže letos slabšo zaposlenost nego lani, le pri gradnji železnic, cest in vodnih zgradb je bilo letos v juniju za 6752 delavcev več nego lani in za 8092 več nego pred dvema letoma. Izredno povečanje števila zavarovancev v tej stroki je predvsem v zvezi z gradnjo proge Črnomelj—Vrbovsko in nekaterih drugih javnih del, ki se vršijo v interesu vse države. Če tega ne bi bilo, ne bi bilo članstvo okrožnega urada v Ljubljani nič večje nego leta 1929. **Obstali smo torej v naši industrijski zaposlenosti tam, kjer smo bili pred 11 leti, med tem ko se je ravno zaradi nagle industrializacije zaposlenost drugje povečala za več nego eno petino.**

Za industrijski razvoj Slovenije pa ni samo važno vprašanje ali se seli industrija iz Slovenije na jug, temveč je še važnejša okolnost, da so le redka podjetja, ki se naseljujejo v Sloveniji, ker se večina novih podjetij naseli na jugu. Če pa se obstoječa podjetja ne selijo in ostanejo pri nas, potem ustanavljajo na jugu podružnične obrate, namesto da bi razširila obstoječe obrate v Sloveniji.

V gornji primerjavi sicer za Slovenijo ni upoštevano članstvo nameščenskih bolniških blagajn, vendar nam taka primerjava ni mogoča, ker nam za leto 1929 niso na razpolago podatki o številu zavarovancev bolniške blagajne TBPD in zagrebškega »Merkurja« na področju Slovenije. Če bi bil morda obseg povečanja zaposlenosti v Sloveniji z upoštevanimi zavarovanci bolniške blagajne TBPD in Merkurja tudi za malenkost večji, to v bistvu ne bi moglo nič spremeniti, zlasti ker na drugi strani v vseh teh številkah ni upoštevano rudarsko in topilniško delavstvo. Ravno pri rudarskem in topilniškem delavstvu pa se je zaposlenost v pokrajinah izven Slovenije ogromno dvignila, med tem ko za Slovenijo ne bi mogli ugotoviti bistvenega povečanja.

Stalni odbor za varnost plovbe na Dunavu

Na predlog zunanjega ministra je ministrski svet izdal **uredbo o ustanovitvi posebnega odbora za zavarovanje plovbe po Dunavu.** Ta odbor bo skrbel za varnost trgovinske plovbe na jugoslovenskem delu Dunava in posebno v jugoslovenskem predelu dždrdapskega sektorja. Odbor se ustanovi pri zunanjem ministrstvu kot stalna ustanova. Posloval bo kot posvetovalni organ v vseh zadevah, ki se nanašajo na varnost plovbe v omenjenih predelih vse dotlej, dokler bo to potrebno.

V odboru bodo zastopana zunanje, notranje, prometno, finančno in vojno ministrstvo. Po potrebi bo odbor povabil na svoje seje tudi zastopnike drugih ministrstev. Predsednik odbora bo stalni delegat pri mednarod. dunavsk komisiji, njegov namestnik pa šef prometnega odseka zunanjega ministrstva. Ostale člane in njihove namestnike imenuje zunanji minister v sporazumu z ostalimi pristojnimi ministri.

Stalni odbor za varnost plovbe po Dunavu bo predlagal pristojnim ministrstvom vse potrebne ukrepe, ki jih bo treba izdati, da se doseže varna plovba po jugoslovenskem delu Dunava. Zastopniki ministrstev, v katerih pristojnost spadajo predlagani ukrepi, bodo poskrbeli, da bodo ministrstvu podrejeni lokalni organi izvršili vse dotične ukrepe. Zastopnik vojnega ministrstva bo od časa do časa na Dunavu nadzoroval izvajanje ukrepov in ugotavljal, ali so bili izvršeni ter bo o tem obveščal odbor.

Kolikor se bodo ukrepi nanašali na plovbo, bodo na vidnih mestih objavljeni kot brodarske objave. Vsi poveljniki ladij so dolžni, da se brezpogojno ravnajo po teh ukrepih, tako za časa plovbe v jugoslovenskih dunavskih vodah, kakor tudi za časa bivanja v jugoslovenskih pristaniščih in zadrževanja ob jugoslovenskih obrežjih Dunava.

Gospodarske vesti

= **Financiranje Pogoda.** V Zagrebu je bila konferenca, ki so se je udeležili ravnatelj direkcije za zunanjo trgovino dr. Bičanić, ravnatelj Pogoda dr. Flögl, ravnatelj Prizada dr. Tot in drugi. Na konferenci so razpravljali o kreditiranju Pogoda. Razgovori se bodo še nadaljevali. Pogod zahteva iste privilegije, kakor jih ima Prizad, namreč, da mu država daje jamstvo za najeta posojila. Narodna banka pa naj daje ta posojila z žirom PAB. Doslej se je kreditiranje Pogoda vršilo s posojili, ki jih je sklenila banska oblast. Ti krediti se dobivajo težje, ker ni rešeno vprašanje jamstva, razen tega pa so tudi dražji. Hrvatski gospodarski krogi pričakujejo, da bo dobil Pogod iste privilegije, kakor jih ima Prizad. Čule so se tudi pritožbe proti generalni direkciji državnih železnic. Poudarjeno je bilo, da čaka 1.400 vagonov blaga na odpremo, ne more pa se odposlati zaradi pomanjkanja vagonov. Zato je bil iznešen predlog, da se ustanovi generalna železniška direkcija za Hrvatsko.

= **Švicarski frank nova obračunska enota v prometu z Rumunijo.** Ameriške Zedinjene države so izdale odlok o blokiranju rumunskih terjatev v Ameriki. Zaradi tega je Rumunija tudi naši državi stavila prelog, da se plačila v trgovinskem prometu z Rumunijo, ki se kakor znano vrše v svobodnih devizah, v bodoče vrše v švicarskih frankih namesto v ameriških dolarjih. Ta predlog je naša država osvojila, zato je devizna direkcija Narodne banke izdala tozadevna navodila in je pozvala vse uvoznike, ki so dobili dovoljenje za uvoz blaga iz Rumunije in dovoljenje za plačilo v devizah, da se obrnejo na pooblaščene denarne zavode, ki jim naj izročijo dovoljenja za plačila v dolarjih, nakar bodo dobili nova dovoljenja za plačilo v švicarskih frankih. Prehod na novo obračunsko enoto, to je švicarski frank, je povzročil v zadnjem času tudi zastoj v dobavah nafte iz Rumunije, in posredno tudi zastoj pri oskrbi prometa z bencinom.

= **Belgija, Nizozemska in Norveška ostanejo neklirinške države.** V zvezi z sklenitvijo sporazumov za plačilo blagovnega prometa z Belgijo, Nizozemsko in Norveško, je devizna direkcija Narodne banke izdala pojasnilo ki pravi, da se tri države tudi v bodoče smatrajo kot neklirinške države in je zaradi tega uvoz iz teh držav podvržen kontroli uvoza, ki velja za neklirinške države. Enak odlok bo izdan tudi za Lansko.

Borze

15. oktobra

Pomanjkanje grških bonov je še vedno zelo občutno in je bil danes zabeležen v Zagrebu promet po 67.10, v Beogradu pa po 66.80. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču je Vojna škoda pri stalni tendenci notirala 445 — 448 (v Beogradu 444 — 446). Tudi v ostalih državnih vrednotah ni bilo prometa, pač pa je zabeležen zaključek v delnicah Šeaerane Osijek po 245.

DEVIZE

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 177.27 — 180.47, New York 4425 — 4485 Curih 1029 — 1039. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 219.46 — 222.66 New York 5480 — 5520. Curih 1271.55 — 1281.55.

Curih. Beograd 10. Pariz 9.9250. London 17. New York 431.50. Milan 21.80. Madrid 40. Berlin 172.75. Stockholm 102.75. Budimpešta 85. Atene 3.00. Carigrad 2.80. Bukarešta 2.25.

Ogl. reg. pod S. B. 1318 od 15. XII. 1938

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Voina škoda 445 — 448, 4% agrarne 51.50 den., 4% severne agrarne 52.50 den., 6% begluške 77 — 78, 6% dalm. agrarne 70 — 71, 7% stabiliz. 93 den., 7% invest. 97 den., 7% Seligman 100 den., 7% Blair 95 — 96, 8% Blair 99.50 den.; delnice: PAB 193 den., Trboveljska 340 — 350, Gutmann 55 bl., Šećerana Osijek 245 — 250 (245), Šećerana Vel. Bečkerek 600 den., Osječka ljevaonica 165 den., Isis 35 den., Oceania 700 — 750, Jadranska 400 den.

Beograd. Vojna škoda 444 — 446, 4% agrarne 54 den., 6% begluške 76.75—77.25, 6% dalm. agrarne 70.25 — 70.75 (70.50), 6% šumske 70 bl., 7% invest. 100.50 den., 7% Blair 95 den., Narodna banka 6550 bl. (6500).

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Novosadska blagovna borza** (15. t. m.) Tendenca nespremenjena. **Pšenica:** za pšenico veljajo odkupne cene po uredbi. **Oves:** baški, sremski 314 — 316. **Rž:** baška 327.50 — 330; ban. 325 — 327.50. **Ječmen:** baški in sremski 345 — 347.50; pomladni 412.50 — 417.50. **Koruza:** baška 338 — 340; nova enotno sušena 269 — 271. **Moka:** franko mlin v dunavski banovini brez skupnega davka in vreč: »0« 660 — 680; krušna moka 358. **Otrobi:** franko mlin brez skupnega davka in vreč: 180. **Fižol:** baški in sremski beli brez vreč 410 — 412.50.

Uradništvo in draginja

Skupna deputacija vseh stanovskih organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev je izročila banu spomenico s predlogi za zboljšanje gmotnega položaja

Ljubljana, 15. oktobra 1940.

Deputacija, sestoječa iz zastopnikov organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev, je posetila danes bana dr. Natlačena. V deputaciji so bili: Andolšek Janez, Jan Slavko, Klasinc Janko, Klemenc Franc, Kumelj Metod, Kuret V., univ. prof. dr. Rebek Marij, Rosina, Volk Cilka, Zabukovec Leopold in Ziherl Joško, ki so zastopali vse stanovske organizacije državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev v banovini. Vodil jo je predsednik JUU. sekcije Ljubljana Metod Kumelj. Deputacija je orisala in obrazložila nevzdržni položaj vseh javnih nameščencev in upokojencev, prikazala nujnost zboljšanja ter stavila tudi konkretne predloge za to. Po ustni obrazložitvi je bila izročena g. banu nastopna

SPOMENICA:

Državni in samoupravni uslužbenci in upokojenci vseh strok in položajev smo vsa zadnja leta najslabše situirani stan v državi. Že nepretrgoma od leta 1935. dalje gre naše stremljenje za tem, da se naši prejemki povišajo na tisto višino, ki bi nam zagotovila vsaj skromen eksistenčni minimum. Naše utemeljene in upravičene zahteve so bile na odločujočih mestih uvaževane le v neznatni meri. V novembru leta 1937. smo prejeli aktivni državni uslužbenci, spomladi leta 1940. pa le del državnih upokojencev osebne prejemke povišane za toliko, za kolikor nam jih je okrnila kr. vlada z znano uredbo iz meseca septembra 1935. Dočim smo imeli državni uslužbenci in deloma upokojenci letos meseca julija in avgusta osebne prejemke kakor leta 1935., so bile cene življenskih potrebščin v tem času za 90% večje od cen v letu 1935.

Povišanje osebnih prejemkov, ki ga je izvršila kr. vlada v mescu septembru 1940. z uredbo o izrednih dokladah, je bilo zopet tako neznatno, da ni izboljšalo našega gmotnega položaja. Državnim upokojencem uredba sploh ni prinesla prav nobenega zboljšanja, izločila je tudi vse aktivne uslužbence od IV/2 položajne skupine navzgor in vse uslužbence finančne kontrole. Za ostale aktivne uslužbence je znašalo povišanje od najmanj 50 din do največ 200 din mesečno. Izračunano v odstotkih znači to le 3 do 12% poviška dotedanjih prejemkov. Primerjava cen življenskih potrebščin pa kaže, kakor je navedeno že zgoraj, da so se od januarja leta 1935. do septembra leta 1940. dvignile cene najnavadnejšim življenskim potrebščinam za 90%. Ob teh prejemkih in ob času tako ogromno poraslih cen je naše življenje več ko bedno.

Četudi zasleduje uredba o izrednih dokladah namen pomagati nameščenski družini, je pomoč, ki jo nudi, skrajno nezadostna. Dodatek za ženo uredba popolnoma izpušča, za otroke pa priznava le 50 din mesečno. Spričo tega kljub priznanju izredne doklade za otroke skupni prejemki v večini primerov še vedno niso dosegli prejemkov pred septembrom leta 1935. ko so uživali uslužbenci in upokojenci tudi rodbinsko doklado za ženo.

Izvršeno povišanje prejemkov v obliki izrednih osebnih doklad za otroke je še posebno neučinkovito, ker se cene še neprestano tudi dalje dvigajo. Vse uredbe proti draginji in vsi ukrepi, ki so bili izdani v zvezi z njimi, niso mogli preprečiti naraščanja cen in so se zato v praksi izkazali kot neprimerni in neučinkoviti.

Današnje stanje ne sme predolgo trajati, zato zahtevamo takojšnje ukrepe za ureditev naše eksistence in eksistence naših družin. Predvsem je potrebno:

1.) Da se uradno določijo maksimalne cene za vse življenske potrebščine, tako industrijske kakor kmetijske, in da se za oskrbo prebivalstva **uvede racionirana aprovizacija.** Le na ta način bo mogoče preprečevati nadaljnje dviganje cen, oderuštvo in kupičenje zalog.

2.) Da se z ozirom na tako ustaljene cene regulirajo prejemki prav vseh državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev. Vsem nam je treba ustvariti tak eksistenčni minimum, da bomo lahko brez pomanjkanja in v redu izvrševali svoje delo. Ob tej priliki je treba izravnati vse razlike med prejemki posedinih strok aktivnih in upokojenih državnih uslužbencev (primer: žandarmerijski in policijski upokojenci).

3.) Zaščititi je treba družine vseh državnih in samoupravnih nameščencev in upokojencev. Za žene in otroke je treba priznati doklade v toliki višini, da se družinam ne bo več treba boriti s pomanjkanjem in bedo.

4.) Država, banovina in avtonomne občine naj poskrbe za sredstva, iz katerih bi mogli prejemati njih uslužbenci in upokojenci **brezobrestna posojila.** S temi posojili, ki bi jih vračali v zmernih mesečnih obrokih, bi uslužbenci in upokojenci **poravnali dolgove,** ki so jih bili prisiljeni delati v zadnjih letih za najnujnejše življenske potrebščine zaradi svojih nezadostnih prejemkov.

Pregled državnih dohodkov in izdatkov za prvih pet mesecev proračunskega leta 1940/41 kaže, da je **že danes država sposobna izboljšati položaj svojim uslužbencem in upokojencem. Ta pregled izkazuje 792 milijonov proračunskih prihrankov,** ki bi se vsi lahko uporabili v gornjo svrho. V kolikor gospodarstvo samoupravnih teles trenotno ni v tako ugodnem položaju, so **potrebne nove dajatve,** ki naj zadevajo le tiste gospodarske sloje, ki jih najlažje zmorejo.

Podpisane organizacije državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani se obračamo na vsa pristojna oblastva in prosimo za hitre ukrepe v smislu in po predlogih te naše spomenice.

★

Spomenico so podpisale naslednje osrednje organizacije javnih nameščencev, ki imajo v Ljubljani svojo centralo ali pa sekcijo, odnosno podružnico državnega udruženja:

Društvo sodnikov, Združenje poštnohranilniških nameščencev, Združenje davčnih uradnikov, Združenje železniških uradnikov, Društvo sodnih izvršiteljev, Jugoslovensko učiteljsko udruženje, Društvo žandarmerijskih upokojencev, Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokojencev, Strokovno združenje vlakovodij državne železnice, Združenje učiteljstva meščanskih šol, Udruženje zemljiško-knjižnih uradnikov, Združenje zvaničnikov finančne kontrole, Združenje uradnikov PTT stroke, Udruženje sodno administrativnega osobja, Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, Udruženje univerzitetnih nastavnikov, Društvo banovinskih uslužbencev in upokojencev, Združenje gledaliških igralcev.

G. ban je deputacijo pazljivo poslušal. Na njena izvajanja je dal daljši odgovor, v katerem je ugotovil polno upravičenost zahtev javnih nameščencev in upokojencev za zvišanje prejemkov, za znižanje cen in za ureditev oskrbe prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. Izjavil je, da bo prizadevanje in zahteve nameščenskih organizacij podpiral po vseh svojih močeh.

V vlaku okraden

Zagreb, 15. okt. o. Preteklo noč je bil okraden v vlaku industrijec Alfred Bauer iz Podravske Slatine. Na poti v Zagreb je v kupeju I. razreda zaspal, med tem pa mu je bilo ukradenih 91.000 din. Policija doslej še ni mogla izslediti krivcev.

Vsak dan padajo bombe na London

Porušena hiša v Westendu angleške prestolnice

Afriška vojna v nemških očeh

Mehanizirana vojna na črnem kontinentu

Afriška celina je tokrat prvič prizorišče moderne, mehanizirane množestvene vojne, piše rimski dopisnik nekega nemškega lista. Ta vojna ne postavlja največjih zahtev samo, kar se tiče čet in materiala, temveč tudi kar se tiče vojnih gospodarskih oporišč daleč v zaledju. Posebni afriški podnebni in terenski pogoji pomnožujejo porabo vojnega aparata. Voda, gorivo in nadomestni deli so njegove prve potrebe, ki so skoraj še važnejše od municije same.

Italija je že v abesinski vojni pokazala, da zna preskrbeti z vsem potrebnim ekspedicijsko vojsko, ki se bojuje daleč od matičnih oporišč. Tehnični pogoji, kakor za preskrbo čet, ki se bore v Marmariki, so videti z raznih stališč ugodnejši. Italijanska oboroževalna industrija se je od l. 1935. silovito razmahnila. Italijanske tovarne letal in municije, ladjedelnice in nešteti pomožni obrati delajo s polno paro z ogromnimi zalogami sirovin, ki jih je vlada z obsežnim uvozom dopolnjevala v dobi »nevojevanja«. Orožarne zaposlujejo mnogo več nego milijon delavcev. Angleški zračni napadi proti italijanskim mestom niso opravili tu nič in so se ustavili.

Kakšnih 600 km široka morska pot med južnim koncem italijanskega polotoka in Tripolitanijo je danes edina plovna pot v Sredozemlju, ki kaže življenje. Čeprav je v Libiji nakopičenih že ogromno zalog vseh vrst, jih z ladijskimi konvoji po tej poti stalno dopolnjujejo. Kako Italija obvladuje Sredozemsko morje, je najbolje razvidno iz dejstva, da na tej važni morski progi še niso potopili niti ene italijanske ladje. Prevozi plovejo redno in brez nevarnosti proti Tripolisu in Bengaziju, a pristaniške naprave teh dveh mest, ki so jim včasih očitali prekomerne dimenzije, kažejo danes svojo pravo vrednost.

Bistveno težje so vojno gospodarske naloge na nasprotni strani. Angleži so v Egiptu sicer že davno nakopičili znatne zaloge, a pri tem so se zmerom zanašali, da bodo obdržali vlado nad morjem in da bodo mnogo materiala lahko kadar koli nadomestili iz domovine. Konec je pa le ta, da za sestreljena angleška letala v Afriki in uničene tanke ni nobenega nadomestila.

Sonce zadržuje brzino

V Pragi so izvršili svojevrsten poskus, pri katerem so bili ljudje na cesti tako rekoč poskusni kunci. Duševni oče tega poskusa je trdil, da učinkuje protivna svetlobo na človeka zadržujoče, kar se kaže pred vsem v ravnanju ljudi, ki hodijo po cesti. Da bi svojo trditev dokazal, je sklenil stavo. Nekega sončnega dne se je postavil s tistimi, ki so stavili z njim, s štoparico na Vaclavov trg, in sicer tako da ljudje niso mogli postati pozorni. Potem ko so nekoliko ur opazovali mimoidoče, so pregledali svoje zapiske in ugotovili, da so ljudje proti svetlobi stopali dosti počasneje nego s soncem za hrbtom. Razlika je znašala celih 40 odstotkov.

Restavriranje leningrajskih palač

Ruska agencija Tass poroča, da se v Rusiji restavrirajo nekatere znamenite zgradbe. Pri Zimskem dvorcu, ki je delo arhitekta Rastellia, spravljajo v red pročelje. Ta fasada je znamenita po nizu svojih večjih in manjših kipov, ki so večinoma še dobro ohranjeni. Na Puškinovem trgu dovršujejo popravila na Borzni palači, zgradbi arhitekta de Tomona. Popravila se vrše na podlagi prvotnega izgleda stavbe. V tej zgradbi bodo pozneje uredili muzej za vojno mornarico. Prav tako so gradbeni strokovnjaki na delu pri popravilu Ruskega muzeja. Ta stavba, ki jo je zgradil arhitekt Rossi, bo dobila obnovljene reliefe in železno okrasje na oknih. Večja popravila so bila tudi izvršena na nekdanjem dvorcu Katarine II. Končno obnavljajo palačo admiralitete, ki jo je zgradil arhitekt Zaharov. Vsa ta dela so priče velike aktivnosti, katero razvija Rusija tudi v pogledu stavbarstva ki je bilo na ruskem ozemlju vedno visoko cenjeno.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Kralj Mihael in kraljica Helena

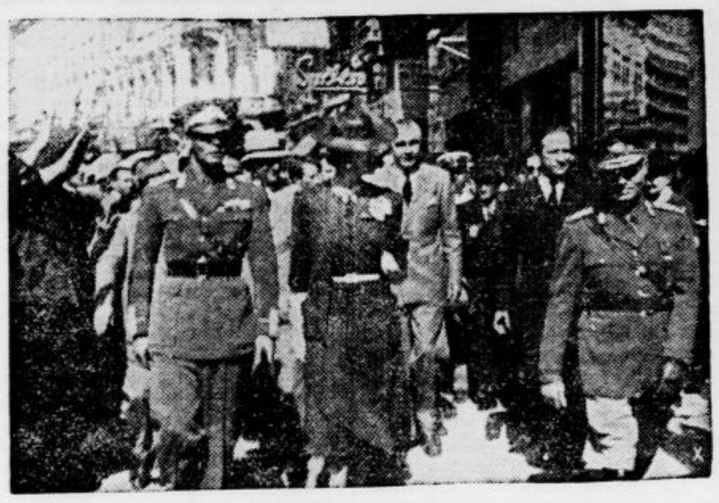

na ulici Bukarešte

Tokio se zahvaljuje vodnim božanstvom

Osem mesecev je trpela japonska prestolnica silno pomanjkanje vode

Cel teden je tokijska mestna uprava prirejala svečane službe božje v zahvalo, da so vodna božanstva napolnila velika mestna umetna jezera.

Ob začetku letošnjega poletja je japonska prestolnica doživela veliko pomanjkanje vode, ker ni bilo deževalo že osem mesecev. Z vozovi so vozili vodo po mestu in jo delili po čašicah. Največji umetni jezeri Jamaguči in Murajama sta bili tako suhi da bi v njih lahko igrali nogomet. Potem je prišlo končno poletje s svojimi tajfuni, ki so prinesli s seboj silovite nalive, tako da sta umetni jezeri, ki držita normalno 32 milijonov ton vode, spet do vrha napolnjeni.

Svečanosti v čast vodnim božanstvom so bile sedaj zato zelo sijajne. Udeležili so se jih vsi najvišji mestni činitelji in božanstva so bila gotovo zelo zadovoljna, ko so jim zaplesali razkošni levji ples ob zvokih bambusovih piščalk in bobnov iz mačje kože. Za vsak primer pa pripravlja mestna uprava vse potrebno, da bi se v bodoče takšno pomanjkanje vode preprečilo. Pri božanstvih pač nikoli ne veš, kakšne muhe jim rojijo po glavi . . .

Poročena, ne da bi vedela

Posledica izgubljenih listin

Mlada Turkinja, ki se je bila pred nekaj časa zaročila, je stopila na občino, da bi si priskrbela listine za svojo bližnjo poroko. Uradnik je nekaj časa listal po svojem registru, potem je dejal s strogim glasom: »Kaj, ali ste na svojega Alija že popolnoma pozabili? Saj še ni dolgo, od kar ste se poročili z njim!« — »Jaz? Z Alijem? S katerim Alijem? Doslej nisem bila še nikoli poročena!« je dejala mlada dama vsa presenečena. »Tako?« je velel uradnik. »In kaj je to?« S temi besedami ji je pomolil pod nos knjigo, iz katere je bilo razvidno, da se je bilo dekle poročilo že pred tremi leti z nekim Alijem. Mlada dama je mislila da se ji sanja. Končno se je spomnila, da je pred kakšnimi šestimi leti izgubila svoje listine. Neka druga ženska jih je morala najti in se je dala potem poročiti pod napačnim imenom. Sedaj pa mora dekle čakati, da poiščejo to nepravo Alijino ženo ter izbrišejo krivi podatek iz registra.

Prstan v krompirju

Ko je neki kmet iz Oeddöja na Švedskem izkopaval krompir, je zagledal velik gomolj, v katerem se je nekaj zasvetilo. Bil je zlat poročni prstan, ki je bil zrasel v krompir. Kakor so pokazale poizvedbe, je šlo za poročni prstan njegove že davno umrle stare matere. Ta se je bila poročila pred 75 leti in je prstan izgubila pri delu na polju kmalu po poroki.

Če še ne veš, zdaj izveš:

da sta po informacijah iz nemških virov v Španiji zaprta dva ministra belgijske vlade v emigraciji, in sicer Pierlot in Spaak. Prijeli so ju na poti iz Francije v London, kjer sta se hotela pridružiti odporu Belgije proti Nemcem;

da je Vatikan umaknil iz prometa niklaste novce po eno in dve liri ter jih nadomestil z novci iz cenejše kovine;

da prodaja Grška letos svoje suho grozdje v Veliko Britanijo;

da je Anglija ameriške rušilce že uvrstila v svojo vojno mornarico;

da bo v Rimu začelo izhajati skupno italiajnsko-špansko glasilo z imenom »Legije in falange«;

da so imeli nakaznice za živila že pred 3000 leti na Kitajskem, ko so poplave uničile vso letino riža;

da je japonska prestolnica Tokio sedemmilijonsko mesto;

da leži najstarejše najdišče petroleja v Pechelbronnu v Alzaciji. Izkoriščali so ga že v 18. stoletju in je bilo še lansko leto v njem zaposlenih nad 3000 delavcev;

da je nemško knjigotrštvo v prvem polletju letošnjega leta doseglo stanje predvojne produkcije;

da so carigrajski listi zvišali ceno v nadrobni prodaji od 3 na 5 piastrov.

Proti Londonu

Bombnik tipa Heinckel 111 se približuje angleški prestolnici

Beračica — milijonarka

V bližini Neaplja je živela v bornih razmerah v podstrešni sobici neka bivša poštna nameščenka. Oblačila se je v cape in prav pogosto je beračila pri sosedih. Ko je pred kratkim obolela in so hoteli poklicati zdravnika, je jokaje prosila, naj to namero opuste, ker nima niti pare, da bi si zdravnika smela privoščiti. Ko so jo prepeljali v bolnišnico, je umrla. Ko so pregledali v njeno stanovanje, pa so ugotovili, da je imela tam hranilne knjižice za poi milijona lir in da je bila posestnica zemljišč, ki so vredna več nego milijon lir.

Motorizirana italijanska vojska

na poti skozi puščavo proti Egiptu

Vzroki otroške paralize

Nove ugotovitve bakteriološkega zavoda v Stockholmu

Švedski državni bakteriološki zavod je objavil važna odkritja o vzrokih otroške paralize. Švedski raziskovalci so v vodi kloak prvič odkrili virus te bolezni, našli pa so ga celo v živilih.

V lanski jeseni so med epidemijo otroške paralize v Stockholmu opazovali, kako se ta virus med akutnim stanjem bolezni izločuje skozi črevesje. V nekaterih tipičnih primerih bolezni je uspelo v prvih stadijih osamiti viruse iz črevesnih izločnin. Domnevati je, da je to redna pot, po kateri prihajajo virusi iz telesa.

Številna opazovanja pa uče, da je okužitev mogoča pred vsem po posredni poti, n. pr. z okuženo vodo z živili itd. Bakteriološki zavod je nadalje ugotovil, da se virusi v ugodni okolici zelo dolgo časa živi.

Reke limonade in grenčice

„Kisla reka“ v Južni Ameriki

Na meji Čileja in Argentine izvira ob vznožju nekega vulkana, v ozemlju, kjer je na stotine vročih vrelcev, reka, ki jo imenujejo »Rio Agrio«, »Kisla reka«. Voda te reke je dejansko kisla, ima okus po citronovi kislini. Domačini se z okusom te vode okoriščajo, mešajo jo s sladkorjem in si pripravljajo tako na enostaven način limonado. Ta limonada učinkuje osvežujoče kakor prava limonada in je baje tudi zdravju koristna.

Svojevrstno natronsko vodo ima v Vzhodni Afriki reka Engari Njuki, ki izvira na gori Meruju. V tej vodi je toliko natrona in drugih rudnin, da ima okus po precej močni grenčici. Tuji potovalci, ki ne poznajo učinkov te grenčice, dožive lahko prav neprijetna iznenadenja. Nasprotno pa voda na domačine in tamkajšnje živali nima nobenih takih učinkov.

ANEKDOTA

Pevec Slezak je nekoč ribaril ob Eibskem jezeru. Znanec, ki ga je opazoval pri tem je opomnil, da mora biti ribarenje silno pusta in dolgočasna zadeva.

»Niti malo ni dolgočasna« je odvrnil Slezak, »nasprotno, meni se zdi naravnost razburljiva«.

»Tega pa si nisem predstavljal, da uganjate to več brez karte . . .« je menil pevčev znanec.

VSAK DAN ENA

»Nu, kakršen se vam zdi letošnji vinski pridelek?«

»Kisel kakor grozdje, ki ga je dalo . . .«

(»Brennessel«)

H. Adams 27

LEPA ZAROTNICA

Detektivski roman

»Ali je bil gospod Goss ta, ki sem pravkar govoril z njim?« je vprašal gospod Bickerton, ki je bil ta mah edini moški med občinstvom. »Ta se mi zdi pa kar vesel duhovnik. Pravkar mi je povedal cel kup smešnih zgodbic o svojih šolarčkih.«

»To je Charlieju podobno,« je smejé se rekla Dafna. »Zmerom ima polno malho suhih dovtipov, ki jih prodaja, kjer le more.«

»Začenja se,« je dejala Karolina, ko sta dva iz vaškega moštva z dolgimi koraki krenila čez igrišče, da bi zavzela svoji mesti pri vratih.

Napad je bil poverjen kapitanu Bradshawu in Bobu Allcroftu. Oba sta bila zanesljiva igralca, čeprav je bil kapitan še urnejši od Boba. Vendar začetek ni bil razburljiv. Opaziti je bilo, da poganjača nista začetnika in se hočeta vigrati, preden kaj tvegata. Dafna je visela z očmi na okretni postavi Pata Warnerja. Način, kako se je zaganjal naprej in »zagotavljal teke«, kako je prestrezal žoge in jih odbijal, je moral ugajati vsakemu poznavalcu igre. Vedela je, da se izkuša prikupiti očetu, in prepričana je bila, da ne bo zamudil nobene ugodne možnosti, ki se mu bo ponudila pri igri.

Karolino pa je posebno zanimal Peter Grey. Radovedna je bila, ali se bo tudi pri tej igri tako vrlo obnesel kakor pri drugih rečeh. Stal je na levi strani kot »stražar« in je pogosto prišel povsem v njeno bližino. Ni mu bilo moči zanikati, da spretno ravna z žogami, ki mu pridejo pod roke. Bill Mason je bil vratar in se je izkazoval zelo porabnega.

»Mislim, da gotovo dobimo,« je menila Vera, ko se je pokazala na deski številka trideset.

»Papa bi bil zelo razočaran, če bi ne bilo tako,« je rekla Dafna, »a za zdaj še ni moči ničesar napovedati. Tam na oni strani stojita proti nam dva, ki sta malone poklicna igralca in sta nastopala že pri velikih tekmah. Za danes sta si vzela prosto, in še nekaj jih je, ki niso skoraj nič slabši od njiju.«

Za zdaj je bilo sicer še podoba, da manjka skladne igre na obeh straneh. Poganjači so popuščali in število dobljenih tekov se je venomer večalo. Zdaj sta imela Lithgow in Grimble napad in številke so se dvigale še hitreje. Gospod Summers je podal žogo Patu. Da bi se mu vsaj posrečilo zabiti vrata, je šinilo Dafni po glavi. Pa ni bilo usojeno. Bill Mason je zamudil priliko, da bi prestregel žogo. Prva šansa je bila zamujena, toda venomer so prihajali novi teki.

»Lep začetek, gospodična Summersova, kaj?« je vprašal pomožni pridigar Charlie Goss, ki je bil zapustil svoje moštvo in se pridružil dekletom. Okrogli obraz mu je kar žarel od vneme.

»Slišal sem še nekaj važnih zgodbic, mladi mož,« je rekel Bickerton. »V nedeljo pridem v cerkev, če boste pridigali.«

»Rajši nikar,« je menil Charlie. »Nekoč je prišla v cerkev stara škotska gospa, takisto zato, da bi me slišala pridigati. Potem sem jo vprašal, kako ji je bila pridiga všeč. Pa mi je dejala, da je iz treh razlogov razočarana. V svoji neumnosti sem jo vprašal, iz katerih, in ona je rekla: ‚Prvič ste svojo pridigo čitali, drugič ste jo slabo čitali in tretjič vobče ni bila vredna, da bi jo čitali!‘«

Ko so se vsi nasmejali, je Dafna rekla: »Oh, gospod Goss, mislim, da najdete to staro škotsko gospo v vsaki drugi župniji na Angleškem.«

»Že mogoče,« je dejal. »Halo — mejna žoga! Sto jih že imamo!« Razburjeno je vzklikal in ploskal z drugimi za stavo, ko se je pokazalo na deski trojimensko število.

Vse je kazalo, da čaka domače moštvo hud boj.

Moštvi sta pozneje kosili v šotoru, med tem ko so šle dame v hišo, kamor je bila ta čas dospela gospa Neilsonova.

»Tuki sem,« je rekla »groza«. »Djali so mi, da se je igra že začela. Kar prov je blo, da niste čakali name,« je dejala Dafni.

Nič kaj jasno ni bilo, kdo je ni čakal: Dafna ali igralci kriketa, toda poudarek njenega glasu je izdajal, da ji vendarle ni tako všeč, kakor pravi.

»Videm, da ste sprejemnico spremenili, kar me ni blo tuki,« je nadaljevala. »Za kogá ste jo napravli belo?«

»S papanom imava belo barvo tako rada,« je rekla Dafna.

»Res? Men se zdi pa ordnár. A vaš papa ni imel še nkol v svojem življenju okuša in tudi vi se ga morate šele naučet. Jest sem dala svojo tudi prenaredet, toda v zlatu. Zlato je in ostane narbolj fain, pravijo, da govori samo zase.«

Tako je govorila na ves glas in s pokroviteljskim izrazom. Pretirani nakit, ki ga obešala nase, je z njeno ostalo vnanjostjo vred takisto »govoril sam zase«, kakor njena zlata tapeta. Sreča za njen dušni mir, da se ni nikoli vprašala, kaj pomeni ta izraz.

»Si jo videla?« je Karolina šepnila Judyji, ko sta šli skupaj na vrh. »Uboga Dafna! Ni čudo, da pravijo tej ženski ‚groza‘. Ta bi morala postati tvoja stranka, Judy.«

»Pri tej ne bi veliko zaslužila, morala bi ji prodajati svoja sredstva po lastni ceni. Sicer pa, nekaj novega vem zate, Karolina.«

Skupaj sta stopili v Karolinino sobo, kjer je mogla Judy nemoteno z besedo na dan.

»Od Petra Greya se nam ni ničesar bati, ta je docela izgubil sled.«

»Kdo ti je to povedal?«

»Gospod Bickerton mi je vse povedal. Vprašal me je, ali morda poznam neko Olivo Sheltonovo. Rekla sem mu, da se mi zdi ima sicer znano, da se pa ne morem spomniti, kdaj bi jo bila osebno srečala. Nato sem ga vprašala, kakoa mu prihaja na misel. Najprej se je obotavljal, a nazadnje mi je povedal, kako in kaj. Zvedela sem vso zgodbo o pustolovščini Petra Greya, kakor mu jo je sam pripovedoval. Gospod Grey je spustil na našo sled detektiva, ki mu poroča sleherni dan. Danes mu je pismeno javil, da je našel gospo Sheltonovo! Tik pri Eastbournu ima selski dvorec. Kakor hitro se odpelje odtod, si ga misli gospod Grey ogledati, da vidi, ali je pravi. Sodim, da smo povsem varne, ker je več ko šestdeset milj od tvoje hišice. Detektiv ta čas skrbno nadzoruje vsak korak gospe Sheltonove.«

Danes so prvi nabori v Zedinjenih državah

Kakor poroča United Press iz Waingtona, se bodo vršili prvi nabori v Ameriki v sredo- 16. t. m. Po zakonu se mora 16 milijonov moških Američanov v starosti od 21. do 35 leta javiti nabornim komisijam. Od te dolžnosti so izvzeti prebivalci ozemlja ob Panamskem prekopu. Filipinci in tuji diplomati, dočim se morajo ostali inozemci takisto prijaviti za nabore. Za nabornike iz Aljaske, Havajev in Portorika se bo kasneje določil rok nabora. Oni ameriški državljani, ki se mude v inozemstvu, se morajo javiti nabornim komisijam. bržko stopijo na ameriška tla, seveda ako so v naborni starosti. Vsak nabornik izpolni posebno vprašalno polo ter dobi potrdilo, da se je odzval naboru. To potrdilo bo moral vedno nositi pri sebi, da se po potrebi izkaže.

Teden dni po naboru se bo v Washingtonu vršilo žrebanje, ki bo odločilo, kdo izmed vojnih obvezancev bo moral najprej odriniti v vojaško službovanje. Žrebali bodo po letnikih in bo iz vsakega letnika izžrebano enako število novincev.

Popisani rekruti bodo razdeljeni v štiri razrede; v prvem so oni. ki morajo biti takoj na razpolago vojaški upravi in se ob vsakem času odzvati vpoklicu. Drugi razred tvorijo oni, ki imajo tako opravilo, da jih ni mogoče takoj vpoklicati, ne da bi podjetja, kjer so uslužbeni, trpela škodo, zato je njih vpoklic nekoliko odložen. Tretji razred sestoji iz onih obvezancev. kojih družine so navezane samo na njih zaslužek in bi bile tedaj ob vpoklicu rednika odvisne samo od vojaške podpore; tudi teh ne bodo takoj pozvali pod orožje. Četrti razred tvorijo državni uradniki in inozemci, ki jih po zakonu zaenkrat sploh ne bodo klicali pod orožje. Prvi razred, ki bo pozvan najprej, vsebuje predvsem take obvezance, ki niso oženjeni in katerih sedanja zaposlitev ni tako važna, da bi je ne smeli prekiniti.

Vsaka država ali ozemlje mora dati izvestno število novincev. Brambni zakon predvideva, da ne sme nikoli biti pod orožjem več kakor 900.000 obveznikov naenkrat. Novembra meseca bo vpoklicanih prvih 75.000 mož. Vežbalna doba vsakega vpoklicanca traja v normalnih časih 12 mesecev. ki pa jo sme predsednik države podaljšati, ako senat izjavi, da je država v nevarnosti. Izvežbanega vojaka potem vojaška oblast lahko vselej vpokliče v službovanje do dovršenega 45. leta starosti. Duhovniki, bogoslovci in osebe, ki iz razlogov vesti odklanjajo vojaško službo, se morajo takisto javiti k naboru, bodo pa najbrž oproščeni aktivnega službovanja. Dijakom je kadrski rok odložen do konca šolskega leta.

Po vojni povzročena preobrazba v Angliji

Pod naslovom »Vse to je mogoče le zaradi vojne« objavlja bolgarski zunanjepolitični publicist in vseučiliški profesor Petko Stajnov v sofijskem »Slovu« zanimiv članek o reformah ki jih posebno zahteva sedanja vojna. V članku čitamo:

Naj bo konec kakršenkoli, nova svetovna vojna bo imela za posledico važne spremembe v gospodarskem in socialnem življenju držav, in sicer tako onih, ki se je udeležujejo, kakor onih, ki bodo ostale nevtralne do konca. Anglija in Francija sta bili nasproti raznim reformnim pokretom v povojni Evropi v zastoju. Francija je plačala ta svoj zastoj z zlomom. Anglija pa je razumela lekcijo vojne in dogodkov. Tudi ona je bila v zastoju v pogledu gospodarskih in socialnih reform, toda že od prvega dne preizkušnje dalje so celo najbolj konservativni lordi tega otoka tradicij spoznali, da stvari ne morejo več tako naprej in da bo vojna nujno izzvala reformo, ki je v miru v tej državi ni bilo mogoče izvesti...

Danes je Anglija na tem, da po svoje uresniči največje reforme socialnega in gospodarskega značaja. Geslu »nove Evrope« v smislu nove mednarodne nadvlade na celini postavlja Anglija za svoje notranje gospodarsko in socialno življenje devizo: »nova Anglija«. Pod pritiskom delavske stranke in njenega šefa Attleeja — to je bil v ostalem pogoj njegovega vstopa v Churchillovo vlado — je bilo vse gospodarsko življenje v Angliji postavljeno na načelo pravice države, da zaplени vse zasebno imetje. Počakati moramo na rezultate uporabe tega revolucionarnega načela v angleškem življenju. Toda enakost v trpljenju in nespanju v zaklonišćih, kjer se znajdejo vsi sloji Londona, močno vpliva na psihološko spremembo te države.

Chamberlainova demisija ne le v Churchillovem kabinetu, temveč tudi v predsedstvu konservativne stranke dopolnjuje sedaj to začeto preobrazbo tudi na političnem področju Danes je Churchill kot vodja konservativcev bližji laburistom in skrajnim levičarjem kakor na primer angleški liberalci. Ljudje Chamberleinove ali Hoarove vrste zapuščajo angleško življenje in napravljajo prostor novim ljudem, kakor Bevinu, siru Staffordu Crippsu in drugim, ki vnašajo nekaj novega v gospodarsko in socialno življenje Anglije. Toda tudi tu kakor povsod drugod so bile te spremembe mogoče le pod vplivom vojne...«

BELEŽKE

Reorganizacija Hrvatske zaščite

V vodstvu Hrvatske seljačke stranke so že dalje časa razpravljali o dalekosežni reorganizaciji Hrvatske seljačke in Hrvatske meščanske zaščite. Izdelana so bila nova pravila za obe organizaciji, ki štejeta po informacijah zagrebških listov okoli 180.000 članov.

Nova pravila uvajajo avtoritarno vodstvo organizacij ter določajo, da sta obe organizaciji neposredno podrejeni predsedstvu HSS. Njuna naloga je čuvati ustavne pravice banovine Hrvatske ter pobijati prevratne akcije in pokrete, ki so sovražni hrvatskemu kmetskemu pokretu. Posebna točka pravil tudi določa, da morata organizaciji pomagati pri vseh večjih elementarnih nesrečah.

Hrvatska seljačka zaščita bo organizirana po srezih, meščanska pa samo po avtonomnih mestih. Član obeh zaščitnih organizacij je lahko vsak Hrvat. ki je dopolnil 25 let in je član HSS ter je neoporečnega obnašanja. Vrhovni poveljnik obeh organizacij je predsednik HSS dr Maček, ki ga nadomeščajo podpredsedniki stranke po vrstnem redu. Vrhovni poveljnik dr. Maček postavlja po zaslišanju vodstev sreskih organizacij Hrvatske seljačke zaščite sreske poveljnike. Poleg tega bo imenoval še posebne okrožne nadzornike. ki bodo nadzorovali delovanje organizacij v več srezih.

V bodoče bo imel pravico uporabljati Hrvatsko seljačko in meščansko zaščito samo dr. Maček. Uporabljal jo bo samo v izrednih prilikah, če ne bi mogle javne oblasti pravočasno in uspešno zavarovati red, zakonitost in varnost.

Reorganizacija Hrvatske seljačke in meščanske zaščite je izzvala v zagrebških, pa tudi v vseh ostalih političnih krogih največje zanimanje. Z njo bo odstranjen vzrok mnogih konfliktov, ki so le prečesto hudo škodovali avtoriteti ne samo državnih, temveč tudi banovinskih oblasti.

Dnevnik za Južno Srbijo

V Skoplju je pričel izhajati dnevnik »Glas juga«, ki bo zastopal načela državne in nacionalne politike na našem jugu. List bo urejeval znani južnosrbijanski književnik Andjelko Krstić.

Položaj katoliške duhovščine na Hrvatskem

»Hrvatska straža« toži o težkem položaju, v katerem se nahajajo katoliški duhovniki na hrvatskem podeželju. Med drugim piše:

»Pogled na katoliške duhovnike po podeželskih župnijah je vse prej kakor razveseljiv. Vsi brez izjeme hodijo okoli v ponošenih oblekah, v očeh pa se jim zrcalita pomanjkanje in splošna apatija. Zato se postavlja vprašanje, ali naj katoliška duhovščina v banovini Hrvatski še v naprej mirno pričakuje pomoči od drugih, ali pa naj se organizira in strnjeno zahteva zboljšanje svojega obupnega položaja. Katoliški duhovniki vedo, da je storil episkopat vse za zboljšanje njihovega materialnega položaja. Predvideni so bili v tem oziru zelo dalekosežni ukrepi konkordata, ki pa je sedaj definitivno pokopan. Po sedanji poti pa katoliški duhovniki na Hrvatskem ne morejo pričakovati izboljšanje svojega položaja. Katoliški duhovniki so postavljeni po župnijah na določena jim mesta, ki naj bi jim zajamčila tudi materialna sredstva. Od dne do dne pa je bolj jasno, da so dohodki teh mest celo za najbolj skromne življenjske potrebščine daleko premajhni. Zato je edino sredstvo, da se takoj organizira vsa hrvatska katoliška duhovščina v enotni stanovski organizaciji, ki bo imela potem dovolj avtoritete, da bo izsilila ureditev materialnega položaja katoliških duhovnikov.«

Muslimanske pritožbe zaradi šolskih knjig

V Sarajevu je bila konferenca muslimanov. ki so pristaši Hrvatske seljačke stranke. Razpravljali so, kakor poročajo listi, o zapostavljanju verskih čuvstev muslimanske mladine v osnovnih in srednjih šolah. Govorniki so se pritoževali zlasti nad šolskimi knjigami, češ da so pisane predvsem za pravoslavno in katoliško deco, in da pri tem često žalijo osnovna muslimanska verska čustva. Tako je v teh knjigah pesem »Kesanje poturice«, ki opisuje obžalovanje muslimanskega dečka, da so prešli njegovi starši v muslimansko vero, in napoveduje, da pojde na Cetinje, kjer se bo dal krstiti. V teh knjigah je tudi zastopana teza, da ne »spadajo v naš narod ljudje, ki morda govore naš jezik, a ne slavijo junaštev Miloša Obilića, ne tugujejo za Lazarom in ne slavijo krstne slave.«

Na konferenci so ugotovili, da so bile vse te knjige uvedene tudi za muslimanske učence s pristankom muslimanskih pedagogov, ki sede v glavnem prosvetnem svetu.

Južna Srbija se ne poteguje za avtonomijo

V ponedeljek dopoldne je bila v Skoplju seja banovinskega odbora JRZ za vardarsko banovino. Glavni govornik je bil predsednik vlade g. Dragiša Cvetković. Po njegovem govoru so se javili številni govorniki. ki so razpravljali o problemu Južne Srbije. Vsi govorniki so bili enodušni v zahtevi, da je treba reševati problem Južne Srbije v sklopu in skupaj z vprašanjem vseh ostalih srbskih pokrajin. V tem duhu je bila tudi stilizirana obširna resolucija, ki pravi, da »stopa vardarsa banovina odločno za Beogradom ot nositeljem in središčem politične in nacionalne ideologije vseh srbskih krajev. Vardarska banovina bo zahtevala rešitev svojih gospodarskih, socialnih, prosvetnih in političnih vprašanj samo v skupnosti z ostalimi srbskimi pokrajinami. Naš klasični jug veže odločno svojo usodo in bodočnost z usodo in bodočnostj velike jugoslovenske domovine, ki je edino jamstvo za boljši življenje vsega njegovega prebivalstva.

Zanimiv odmev borbe proti masonom

Glasilo hrvatske Katoliške akcije. »Hrvatska straža«. ni posebno navdušeno za slovenske pobratime v Kopitarjevi ulici. Očita jim nič več in nič manj, kakor da zlonamerno klevetajo v nemški in italijanski javnosti Hrvate in jih dolže vseh mogočih grehov. »Hrvatska straža« opozarja na to. da je ibla vedno pobornica borbe proti masonom. marksistom in Židom. »tudi v času, ko so sedeli prijatelji »Slovenca« v masonskih vladah.«

List pravi dalje: »Takrat je divjal ves bes masonske cenzure proti »Hrvatski straži« in ji prizadeval silno materialno škodo. Naš list se je borih 12 let junaško proti masonom in njihovim protihrvatskim načrtom. Ko so pričeli zadnje mesce gotovi srbski in slovenski politični krogi svojo kampanjo proti masonom. smo Hrvati samo molčali. Naš molk so poskušali gotovi krogi zlonamerno tolmačiti italijanski in nemški javnosti. Zato moramo reči v interesu hrvatskega naroda, da je prišla vsa kampanja »Slovenca« in ostalih listov proti masonom post festum in da so o njih previdno molčali. z neznatnimi izjemami, vse dotlej, dokler so se bali zamere zelo uglednih beograjskih masonskih krogov.«

Neredno obratovanje kočevske industrije

Poleg draginje, po kateri Kočevje prekaša Ljubljano, je na kočevsko delavstvo prišlo novo gorje

Kočevje, 15. oktobra

Znana tekstilna tovarna »Slavoteks« je ponovno ustavila obratovanje. Delavstvo, kolikor ga je še, je v težkem položaju. Mnoge delavke so jokale, ko so zvedele, da spet ne bo dela. Takemu nerednemu obratovanju bi bilo že vendar treba napraviti konec!

Položaj delavstva v tem obratu je že od nekdaj kaj malo zavidljiv. Prav tako je odpovedala svojemu delavstvu Joštova žaga, kjer bodo tudi vsi hudo prizadeti. Vprašanje pa je še, ali si lastnik ne bo premislil in ali bo delo na žagi sploh ustavil ali bo prenehal začasno ali trajno. Slednje je malo verjetno, vendar ne gre, da bi se delavstvu odpovedalo kar na lepem. Na rudniku so delovne razmere tako stroge in tako težko vzdržljive, da je že nekaj delavcev zapustilo delo, nekaj pa jih je bilo tudi odpuščenih. Izdelovalnica perila g. Kresseja daje v zadnjem času spet brezplačne »dopuste«.

Zaradi povečanega obratovanja na rudniku, kjer je zdaj zaposlenih okrog 550 ljudi, se je bil položaj kočevskega delavstva, ki je v veliki večini slovenske narodnosti, dokaj izboljšal. Mnogo brezposelnih je namreč dobilo delo in kronična kočevska brezposelnost je bila skoraj izginila. Kakor pa zdaj kaže, se bo spet lahko pojavila, če bodo podjetja kar tako ustavljala ali omejevala obratovanje. Zlasti ob sedanji draginji bi imelo to težke posledice za delavstvo. Draginja se v Kočevju še posebno čuti, ker je naše mesto že od nekdaj znano kot drago. Veliko laže namreč izhajaš v Ljubljani ko v Kočevju, kar se tiče živil, stanovanja in vsega drugega. Tudi uradništvo to občuti danes in je občutilo že prej, saj ima možnost primerjave z drugimi kraji. Sedanja draginja je tudi semkaj zanesla svoje zmešnjave. Ne gre tu samo za splošno zvišanje cen, temveč za neenakomerne cene po posameznih trgovinah, med katerimi so neverjetne razlike, čeprav žive trgovci v istem kraju.

Položaj delavstva in uradništva v Kočevju je težak, pa tudi marsikateri obrtnik se trudi brez upa na zmago!

SPORT

Trboveljski rudarji — presenečenje v ligi

Amater iz Trbovelj je jeseni med vsemi slovenskimi moštvi zasedel najboljše mesto

Večkrat je že v prvenstvenem tekmovanju med našimi domačimi nogometnimi klubi prišlo tako, da je glavnemu favoritu in večkrat nazvanemu predstavniku slovenskega nogometa predla nekoliko trda za njegovo vodilni pozicijo in se je nazadnje z veliko težavo le obdržal pred vsemi ostalimi. Letošnjo jesen se je v prvi prvenstveni borbi pod okriljem samostojne Slovenske nogometne zveze ta situacija spet ponovila, to pot vsekakor v nekoliko vidnejši obliki in ne glede na to, da so izgledi za onega, ki bo letos prejel naslov najboljšega nogometnega kluba v Sloveniji mnogo več obetajoči kakor so bili prejšnja leta.

Naši čitatelji so gotovo že uganili, kaj hočemo povedati! Zadnja jesenska prvenstvena nedelja v tem tekmovanju je prinesla med ostalimi dva zelo nepričakovana izida, in sicer prvega v Ljubljani, kjer je drugi predstavnik slovenske prestolnice Mars odvzel trboveljskim rudarjem prvi dve točki. Druga senzacija je prišla iz Kranja, kjer so agilni Gorenjci slavili zelo pomembno zmago nad bivšim državnim ligašem — belo-zeleno Ljubljano. Ta dva dogodka sta imela za posledico, da so trboveljski rudarji kljub svojemu prvemu porazu ostali na čelu tabele in — kakor se pravi — osvojili naslov jesenskega prvaka SNZ, enajstorica Ljubljane pa, ki je šla v to konkurenco kot velik favorit, se je morala zadovoljiti z drugim mestom. Vsega tega ne ugotavljamo zaradi slednjega, ker ni nikjer opore za to, da bi morala enajstorica Ljubljane za zmerom ostati nepremagana, temveč zavoljo tega, ker so se v tej konkurenci trboveljski rudarji, ki so tako rekoč prvič prišli v tako važno in močno konkurenco, brez pravega stika z našimi glavnimi nogometnimi središči in samo v potu svojega obraza povzpeli na najboljše mesto med osmimi izbranimi moštvi vse Slovenije. To je vsekakor podvig, ki zasluži vse priznanje in najboljše želje za bodoče!

Kratek pogled po sedanji prvenstveni tabeli nam pove naslednje:

Na prvem mestu je torej **Amater iz Trbovelj,** ki je vsega zmagal v petih tekmah, najbolj izdatno nad Bratstvom, najbolj tesno pa nad Olimpom, pri tem igral pa neodločeno z Železničarjem in predvčerajšnjim — kot edinemu — izgubil proti Marsu v Ljubljani. Od vseh sedmih tekem je štiri igral doma, tri pa na tujih igriščih. Golov je dal 20, prejel pa 10.

Drugo mesto za njim zavzema **Ljubljana,** ki je prav tako zabeležila pet zmag, številčno največjo proti Olimpu, najtesnejšo pa proti Železničarju, zato pa izgubila dvakrat, in sicer proti Kranju in Amaterju. V teh tekmah je trikrat nastopila doma, štirikrat pa zunaj. Razliko golov piše — 29:13.

Tretje častno mesto v ligaški tabeli pripada **Železničarju,** ki je zmagal štirikrat, remiziral enkrat in izgubil dvakrat. Razlika golov znaša 16:9 zanj, kar mu za pozneje omogoča še marsikatero spremembo na bolje. Glede igrišč je bil na istem kakor Trboveljčani.

Gornje hiše se z enakim številom točk kakor Železničar drži še **Kranj,** ki ima glede uspehov in neuspehov enako bilanco kakor Železničar, toda precej slabšo razliko golov. Igral je trikrat doma in štirikrat kot gost.

Druga ljubljanska enajstorica v ligi — **Mars** — se je do prve polovice tekmovanja spravila **na peto mesto** s tremi zmagami in štirimi porazi. V drugem delu tekmovanja se je močno popravila in bo verjetno morda še posegla v odločitve na vrhu. Glede terena je bila dozdaj na boljšem, ker je nastopila štirikrat doma.

Druga mariborska enajstorica — ISSK Maribor — je mogla v sedmih tekmah zbrati pet točk, kar je razmeroma malo, pa tudi razlika golov govori močno v njeno škodo. Pri tem je treba omeniti, da je mogla samo trikrat igrati doma, enkrat več pa je morala na tekme drugam.

Nepričakovano slabo se je odrezalo jeseniško **Bratstvo,** ki je po jesenskem delu tekmovanja pristalo na predzadnjem mestu z vsega štirimi točkami, torej z dvema zmagama in petimi porazi. Po odličnem startu v začetku je moštvo zelo popustilo in se bo bržkone moralo zadovoljiti z enim skromnejših mest.

Na repu tabele in osmem mestu med vsemi je ostal edini celjski udeleženec **Olimp,** ki je enkrat samkrat — to je bilo v tekmi proti Kranju na lastnih tleh — ukrenil nekaj pozitivnega, vse ostale tekme pa je moral prepustiti ostalim. Moštvo je pri vsem tem štirikrat igralo pred svojim občinstvom in se je moralo samo trikrat udejstvovati drugod.

To je kratek pregled dozdaj doseženih uspehov in neuspehov v slovenski ligi, v katerem se bo — tem bolj, ker gre za spremembe po igrah na zelenem polju — do konca tekmovanja še marsikaj spremenilo. Bodisi kakorkoli, gotovo je, da je tekmovanje v slovenski ligi z vstopom agilnih Trboveljčanov in njihovo afirmacijo v prvem delu tekmovanja mnogo pridobilo na privlačnosti, morda celo toliko, da se bodo polagoma spet začela polniti vsa naša nogometna igrišča. To velja predvsem za ljubljanska, ki so že nekaj časa kazala pomisleka vredne praznine. Obenem s tem pa se pojavlja še druga naloga, ta namreč, da bosta morala oba ljubljanska predstavnika v tej družbi res pošteno zavihati rokave, če se bosta hotela dvigniti na mesta, od koder jima bo odprta pot v važnejša nogometna tekmovanja kakor je prvenstvo v slovenski nogometni ligi.

Strelci v slovenski ligi

Da bo poročilo o jesenskem delu tekmovanja v slovenski ligi še bolj popolno in izenačeno s podobnimi v hrvatski in srbski ligi pri drugih, objavljamo v naslednjem še pregled strelcev golov v dosedaj odigranih tekmah, ki jih je vsega padlo 126. Kakor je razvidno iz pregleda, sta bila kot realizatorja najbolj uspešna **Lah** iz Ljubljane in **Kos** iz Amaterja, ki si delita prvo mesto z 9 goli na vsakega. Tretje častno mesto v tem vrstnem redu zavzema uspešni Marsov napadalec **Žigon.** Sicer pa poglejte!

9 golov: Lah (Ljubljana) in Kos (Amater).

8 golov: Žigon (Mars).

6 golov: Starc (Maribor), Turk (Železničar).

5 golov: Pocajt (Ž.), Božič (Kranj), Gosak (Am.).

4 gole: Erber, Pupo, (Lj.), Djukić (Kr.), Ivanšević (Bratstvo).

3 gole: Čater, Raksaný (Olimp), Šuštar (Am.), Dobrlet (Mars), Janežič (Br.), Jež (Lj.), Ogrizek (Maribor).

2 gola: Čebohin, Pepček, Smolej, (Lj.), Vodeb (Maribor), Kokelj, Grintal (Kr.), Lešnik, Stalekar (Ž.), Sretenovič (Br.), Perko, Sočan (Mars), Vrhovec (Am.).

1 gol: Vele, Gajšek (Maribor), Šercer, Gomezel, Presinger (Lj.), Slokan (Kr.), Kovačič (Ž.), Marolt, Marn (Br.), Kolbezen (Am.).

Avtogola: Maribor in Bratstvo po 1.

V nekaj vrstah

Madžarska in Hrvatska v boksu

Pretekli ponedeljek je bil v Zagrebu mednarodni boksarski dvoboj med reprezentancama Hrvatske in Madžarske ki se je na splošno presenečenje vseh poznavalcev našega boksa končal neodločeno 8:8, čeprav spadajo madžarski boksarji med najboljše v Evropi. V hrvatski reprezentanci je gostoval tudi boksar jeseniškega Bratstva Evstahij **Baloh,** ki je premagal svojega nasprotnika v težki kategoriji Homolyja v drugi rundi s tehničnem knockoutom. Hrvatska boksarska reprezentanca si je s tem častnim nastopom proti Madžarom močno utrdila sloves ne samo doma, temveč po vsej Evropi.

Pismo iz Slovenjega Gradca

Našemu sportnemu življenju bije dvanajsta ura... Nihče se ne zmeni za delo podeželskih klubov, vsi gledajo samo na uspehe onih iz mesta in nihče ne pomisli, da so baš najboljši igralci z dežele ojačili prvorazredne klube v mestu. In tako je tudi mlademu, toda žilavemu klubu iz Slovenjega Gradca, ki je 5 let neumorno delal za svoj obstoj, zagrozil žalostni konec. V ponedeljek 28. t. m. ob 20. bo klubov izredni občni zbor z edino točko dnevnega reda, ali naj klub še obstoja ali ne.

Dovolj je še časa do tega občnega zbora in zato želijo prijatelji sporta iz Slovenjega Gradca še enkrat opozoriti vse one, ki gledajo idealno stremljenje nekaterih od strani kakor tudi one, ki so po svojem izstopu iz kluba začeli rovariti proti lastnemu društvu. Res je, da je klub v odločilnih trenutkih zapustilo nekaj igralcev, toda zato še ni treba kloniti. Zberite nove in mlade moči ter jih postavite na zeleno polje, da se bodo do spomladi pripravili in potem lahko tudi popravili, kar je bilo v jeseni izgubljenega. Gotovo je v Slovenjem Gradcu še nekaj požrtvovalnih ljudi, ki bodo ob dvanajsti uri prijeli za delo in rešili naš sportni klub propada!

★

Kriza v dubrovniškem »Jugu« je zaradi znanega splitskega incidenta dosegla že pred klubovim občnim zborom hudo zaostritev. Te dni je 24 plavalcev zahtevalo od klubovega vodstva odpustnice, obenem pa mu poslalo pismo, v katerem naglašajo, da se nihče izmed njih ni pregrešil proti klubovim pravilom in društvenim normam, temveč je to zagrešila klubova uprava, ki je z javno kampanjo nastopila proti najboljšim klubovim plavalcem. S to izjavo sta se solidarizirala tudi odsotna Luka Ciganović in Zdravko Samardžić, med podpisniki pa so predvsem Branko Žižek, Standinger, Tošović, Sokolića Bartulović in Maja Orlić in še 17 drugih. Kakor vse kaže je dubrovniški Jug z izstopom teh svojih članov bržkone tudi zaigral svojo dosedanjo pozicijo v našem plavalnem sportu.

Kakor čitamo, so bile najboljšim dirkačem **na nedavni dvodnevni kolesarski dirki po severni Srbiji razdeljene številne častne in praktične nagrade.** Med njimi jih je seveda največ odpadlo na zmagovalca Borisa Vojnova, člana beograjske Jugoslavije, katerih skupno vrednost cenijo na 11.300 dinarjev. Drugoplasirani Sava Pavlović, vozač Fortune iz Beograda, je prejel nagrad za okrog 9000 dinarjev, Janez Peternelj iz ljubljanskega Hermesa na 3. mestu pa je — v nekoliko čudnem razmerju nasproti prvima dvema — dobil samo še za 1400 dinarjev daril. Ivan Valant z Jesenic, ki je bil sedmi, je dobil teh za okoli 900 din, Janko Gregorič na naslednjem mestu za 400 dinarjev, Gartner in Golob pa sta se morala zadovoljiti že s prav majhnimi nagradami.

Na zadnji seji Vrhovne nogometne zveze je bilo sklenjeno, da bo naša zadnja letošnja reprezentančna tekme z Nemčijo dne 3. novembra na igrišču Concordije v Zagrebu. V predigri k tej mednarodni tekmi se bosta sestali juniorski reprezentanci HNS in Slovenske nogometne zveze.

Kdo bo jesenski prvak v II. razredu?

Važna tekma med Slavijo in Litijo bo v nedeljo ob pol 11. na igrišču Mladike

Zadnje četrto kolo v II. razredu bo prvič odločilno, in sicer za naslov jesenskega prvaka. Ta naslov zasluži predvsem Slavija, ki dozdaj še ni izgubila nobene tekme.

Če bo v nedeljo Slavija ponovila proti Litiji svojo odlično igro, ki jo predvaala v sedanjih tekmah, bo tudi prejela ta naslov. Litiji svojo odlično igro, ki jo predvajala v katerega so računali vsi, ki so prišli z njim v stik. Moštvo Slavije je sestavljeno iz mladih, tehničnih in borbenih igračev, ki so se marsikomu prekrižali račune. Nedeljska tekma bo zanimiva, ena sama borba za žogo in premoč na igrišču. Litijo bo podpirala njena publika, ki jo spremlja na vseh njenih potih.

V nedeljo ob pol 11. bo lahko vsakdo priča lepe borbe, pa čeprav samo drugorazredne. Tekma bo na igrišču Mladike na Kodeljevm. Slavija vabi vse prijatelje in simpatizerje, da ji pomagao v tem boju in naporu do zmage.

DVE OBJAVI SLOVENSKE LAHKOATLETSKE ZVEZE

I.

Potrditev pravil. Vsem lahkoatletskim klubom sporočamo, da smo prejeli od oblasti potrjena pravila. Pravila je potrdilo **ministrstvo za telesno vzgojo naroda pod št. 6486 z dne 3. t. m.** Tako je sedaj podpisana zveza edina pravnoveljavna predstavnica lahkoatletskih klubov na področju Slovenije. Lahkoatletske klube ponovno naprošamo, v kolikor dozdaj še tega niso storili, da se včlanijo v to zvezo.

Naslov zveze je: Slovenska lahkoatletska zveza, v roke g. Miljutina Zupančiča, Ljubljana, tehnični razdelek sreskega načelstva, Ljubljana, Vrazov trg 4.

Za SLAZ:
dr. Stanko Lapajne s. r., predsednik
Miljutin Zupančič s. r., tajnik.

II.

V včerajšnjem »Jutru« je bila v sportni rubriki po SAZ objavljena reprezentanca, ki na bi sodelovala na troboju mest. V zvezi s tem obveščam klube, ki so člani Slovenske lahkoatletske zveze in katerih atleti pridejo pretežno v poštev za sestavo reprezentance, o naslednjem:

Slovenska lahko-atletska zveza je edina, od oblasti potrjena in priznana lahkoatletska organizacija v Sloveniji in ima edino le ona pravico sestavljati reprezentanco in sklepati tekme. SAZ seveda te pravice nima, zlasti pa še nima pravice, razpolagati z atleti klubov, ki nimajo z njo nobenih stikov. Troboj mest je dokončno po dogovoru z ASK preložen na kasnejši termin.

Tehnični referent:
prof. Drago Stepišnik s. r.

»AVTO IN SPORT«

Zadnja številka, skupna za september in oktober (9.—10.) ima med drugim naslednjo vsebino: Mrtvi kapitali (Problem naše motorizacije in tujskega prometa je vprašanje naših cest). — Velika dirka na Teznem pri Mariboru (O uspeli prireditvi na mariborskem dirkališču). — Detonacije v eksplozijskih motorjih. — Beograjske dirke z motorji in avti. — Pohorje je naše (Misli po vožnji na krasni avto-cesti na Pohorje). — Medklubska gorska dirka na Čatež. — Nekaj resnic o domačih gorivih. — Še nekaj misli pred zimo. — I. Handicap banovine Hrvatske itd. Številko izpolnjuje še obilica ostalega gradiva, važnega za vsakega lastnika motornega vozila. Po bogati slikovni opremi je številka očitno posvečena Mariboru in Pohorju. Članke sta izmenoma prispevala urednik B. A. Krista in inž. Albert Struna (samo dva!). Ta edina avtomobilsko-sportna revija pri nas stane četrtletno din 16.—, za vse leto pa din 60.—. Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Aleksandrova c. 4.

Smučarski klub Ljubljana vabi svoje članstvo in vse tekmovalce na letošnji redni občni zbor v četrtek dne 17. t. m. ob 20. v dvorani kolodvorske restavracije z običajnim dnevnim redom. Prosimo, da se ga udeležite v čim večjem številu. **Smuk!**

Smučarska sekcija SK Ilirije. Pozivam vse v Ljubljani bivajoče člane, da se udeleže sestanka, ki bo v klubski sobi nad kavarno »Evropo« v petek 18. t. m. ob 19. **Tajnik.**

ŽSK Hermes (prireditveni odbor). Pozivajo se reditelji vseh sekcij, da se brezpogojno udeleže sestanka, ki bo v četrtek dne 17. t. m. ob 19. v gostilni Kržič (Belič) v Šiški. Vsi in točno! Odbor.

SK Slavija. Sestanki za table-teniško sekcijo so vsak ponedeljek ob 20. v klubski sobi na Sv. Petra c. 74., kjer se sprejemajo tudi novi člani. Članski sestanek za nogometaše bo v petek ob 20. Pesne vaje bodo v salonu pri Banku. **Načelnik.**

Iz življenja na deželi

Iz Brežic

er— *Preprečen vlom.* Trgovca Vrtačnika v Dobovi so pred par dnevi obiskali pozno ponoči tatovi, ki so hoteli vdreti v njegovo trgovino. Ravno ko so trgali močno ključavnico z glavnih vrat na cesti, jih je čul Vrtačnikov vajenec, ki ima svojo spalnico nad trgovino. Zbudil se je, prižgal luč in pogledal skozi okno. V tem hipu so že padli streli proti njegovi glavi, ki pa k sreči niso zadeli. Ker se jim vlom ni posrečil, so urno pobegnili.

er— *Igra narave.* V Dedji vasi v občini Pišece je pričela cvesti najlepša jablana sredi vrta pri nekem sadjerejcu. Posebno vrh jablane je poln belih cvetov.

OVORITEV KAVARNE POLJANŠEK V SOBOTO V BREŽICAH

er— *Ogenj.* Ponoči okrog 2. je pretekli teden začelo goreti gospodarsko poslopje, last Jožeta Vogrina v Velikih Malencih št. 6, ki živi že skoraj 40 let v Ameriki. Hišo je oskrbovala njegova sestra Terezija, ki je imela kot v tej hiši. Bila je lesena, s slamo krita in je pogorela do tal z vsemi letošnjimi poljskimi pridelki vred. Tudi letošnje vino je izteklo iz gorečih sodov. Vogrin trpi okrog 20.000 din škode, zavarovan pa je bil samo za 6000 din. Kako je požar nastal, še ni ugotovljeno, domnevajo pa, da je najbrž nekdo vrgel tlečo cigareto v suho steljo, odkoder se je ogenj razširil še na ostalo poslopje.

er— *Živinski sejem v Rajhenburgu.* V četrtek je bilo na živinski sejem v Rajhenburg pripeljanih 699 glav živine. Prodanih je bilo 38 glav. Krave so prodajali od 2 do 4 tisoč din komad, vole pa od 7 do 8.50 din kg žive teže. Večji del živine so pokupili domačini.

er— *Sreča v nesreči.* Po cesti preko Vrbine, kjer zdaj popravljajo cestišče, je pretekli teden posestnik Jože Golič iz Cundrovca vozil drva. Nekaj časa je šlo dobro po razrvani cesti, kmalu pa se mu je zlomila os pri prednjem kolesu. Golič, ki je sedel visoko na drvih, je zletel z voza in padel preko železne ograje v približno 5 metrov globok jarek in se zaril v droben pesek do pasu. Dobil je drug voz in nepoškodovani konjički so srečno potegnili drva domov.

er— *Poroka.* V začetku tega meseca se je poročil uradnik tukajšnjega okrajnega sodišča in član Sokola g. Odon Vaš z gdč. Vero Bostele, uradnico iz Celja. Naj bi jima bila usoda mila na njuni življenjski poti!

Iz Prekmurja

pm— Mejo je posekal. Posestnici Mikeševi v Petanjcih je neznani vandal posekal 225 jesenovih drevesc, ki jih je nasadila pred 4 leti na meji svojega travnika.

pm— Tatvina. Veleposestnici ge. Ernestini Batthyanyjevi v Skakovcih je nekdo vzel iz garaže velik francoski ključ. Sodijo, da ga je kak avtoprevoznik po pomoti dal na svoj avto.

pm— Ciganom je bil ukraden denar. Kaj takega se redko sliši, pa je vendarle res. Cigana Cener Ivan in Marija sta ob petanjskem mostu postavila vrtiljak, ki jima je zvečer vrgel 370 din izkupička. Ko je zvečer Cener legel k počitku v svoji uti, je obesil suknjič z denarjem nad glavo. Zjutraj je bil suknjič ob oknu, denarja pa ni bilo. Nekdo je ponoči z dolgo lato, na kateri je bil pritrjen žebelj, potegnil suknjo k oknu in pobral iz nje denar.

pm— Za obmejno šolstvo. Poleg že zadnjič omenjene podpore prosv. ministrstva je tudi kr. banska uprava nakazala kot podporo k gradnji novih šol v Markovcih in Hodošu po 30.000 din.

pm— Ajda je požeta in čaka v kupih na njivah, da jo sonce osuši. Pridelek ajde bo kljub neugodnemu vremenu še precej dober. Tudi koruza obeta lep pridelek.

Iz Šoštanja

š— Ustanovni občni zbor Skupnega združenja obrtnikov je bil prekinjen. Minulo nedeljo dopoldne je bil ustanovni občni zbor Skupnega združenja obrtnikov. Za zborovanje je bilo med obrtniki veliko zanimanje, zato tudi udeležba ni bila majhna. Poročila predsednika in tajnika so se bavila z vsemi važnimi dogodki v minuli poslovni dobi. Zbornica za TOI je izločila iz šoštanjskih združenj okoli 40 obrtnikov iz Šmartna ob Paki in jih priključila združenju v Rečici. To se je zgodilo kljub protestu prizadetih obrtnikov samih, ki so se žilavo zavzemali za članstvo v Šoštanju, s katerim vežejo Šmartno boljše prometne zveze in mnogi upravni posli (sodišče, davčna uprava). Sledilo je poročilo blagajnika in nadzornega odbora, sedmo točko pa so tvorile volitve nove uprave. »Volilna borba« je bila huda. Dosedanji predsednik Združenja obrtnikov g. Novak je dobil 48 glasov, prav toliko pa tudi dosedanji predsednik oblačilne stroke g. Verdnik. Ker je med volitvami velik del zborovalcev odšel, je bil občni zbor med splošnim nemirom prekinjen. Kdaj bo nadaljevanje s ponovitvijo volitev, še ni znano.

š— Potrošnja tobaka v septembru. Na območju glavnega oddelka finančne kontrole Šoštanj je dosegla v septembru potrošnja tobaka visoko številko: 251.435 din (lani 205.618). V kilogramih je šlo v zrak 1199 kg (lani 1369). Razlika v dinarjih gre torej na račun — zvišanja cen!

Iz Kamnika

ka— **Važna pridobitev** za ves Kamnik in okolico je sokolsko kopališče, ki je preurejeno tako, da bo odprto vso zimo. Čeprav so letos cene drv in premoga mnogo višje kakor prejšnja leta, so ostale cene za kopeli neizpremenjene. Pohvalno moramo omeniti, da Kamničani znajo ceniti to prizadevanje in je do sedaj že nekaj industrijskih in obrtnih podjetij kupilo cele bloke vstopnic (po 50 kosov) po znižani ceni, da jih razdeli med svoje delavstvo in s tem omogoči skozi vso zimo nemoteno poslovanje kopališča. Hvala jim; vsi ostali pa posnemajte!

ka— **Za nov telefon.** Pretekli teden je bila odposlana iz Kamnika na ministrstvo pošte, telegrafa in telefona vloga, ki so jo podpisali vsi pridobitni krogi iz Kamnika in okolice. V vlogi nujno prosijo, naj se Kamniku dodeli avtomatska telefonska centrala, ker telefon, kakršen je zdaj, prav gotovo ne usreza več zahtevam današnjega časa. Želimo, da bi vloga dosegla popoln uspeh.

ka— **Komemoracijo** ob obletnici smrti blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja je imelo Sokolsko društvo v telovadnici, kakor vsako leto doslej. Prosvetar br. dr. Igor Vidic je imel pred vsemi oddelki priložnostni nagovor in je očrtal življenje, delo in mučeniško smrt blagopokojnega kralja.

Naše gledališče

D R A M A

Sreda, 16.: Kovarstvo in ljubezen. Red B.
Četrtek, 17.: Pohujšanje v dolini šentflorijanski. Red A.
Petek, 18.: Skrivališče. Red premierski.
Sobota, 19.: Revizor. Izven.
Nedelja, 20.: Skrivalnice. Izven.

Zasedba vlog v Schillerjevi drami »Kovarstvo in ljubezen« je sledeča: Predsednik Levar, Ferdinand Jan, Luiza Levarjeva, pl. Kalb Peček, lady Milfordova Boltar-Ukmarjeva, Wurm Sever, Miller Gregorin, njegova žena P. Juvanova, knezov sluga Skrbinšek, Zofija J. Boltarjeva. Režiser Peter Malec k. g.

Ivan Cankar je zastopan v letošnjem repertoarju s »Pohujšanjem v dolini šentflorjanski«. Zgodba o siroti, umetniku Petru in njegovi družici Jacinti, je farsa o morali ljudi v dolini šentflorjanski. S to trpko zgodbo je podal Cankar v simbolni podobi odnos šentflorjančanov do umetnika in umetnosti v domovini. Delo je zrežiral prof. šest.

Zanimiv dogodek v drami bo nastop Avguste Danilove v veseloigri Olge Scheinpflugove »Skrivalnice«. Dolgoletna članica naše drame bo nastopila po dolgem premoru spet na našem odru. Delo je pisano v sodobnem duhu in pokaže družino, ki je izgubila zaradi procesa svoje podjetje. Inteligentno, sodobno dekle, ki ni zgolj lutka, temveč ženska, ki se zna v poslovnem življenju s pridom obračati in obenem na najnedolžnejši način preslepiti svojega moža, je središče dogajanja. Igrala jo bo Mira Danilova. Glavno moško vlogo bo igral Emil Kralj, staro gospo taščo, ki se nikakor ne more znajti v nove razmere, pa bo igrala Avgusta Danilova, nadalje bosta še igrala Lipah in Nablocka, režiser prof. šest.

O P E R A

Sreda, 16.: Fidelio. Red sreda.
Četrtek, 17.: Jenufa. Red četrtek. Gostovanje Elze Karlovčeve in Josipa Gostiča.

Abonenti reda Sreda bodo imeli danes zvečer v operi predstavo Beethovnove opere »Fidelio« z Laboševo v naslovni partiji. Delo je imelo tako v muzikalnem kakor v igralskem pogledu dobro izbrane interprete, ki so v okviru režije in pod vodstvom dirigenta ustvarili zanimive kreacije. Sodelovali bodo Francl, Betetto, Popov, Ribičeva, Lupša in Sladoljev. Dirigent dr. Švara, režiser Ciril Debevec.

Repriza Janačkove opere »Jenufa« bo v četrtek za red četrtek, pod muzikalnim vodstvom dirigenta Nika Štritofa in v režiji šef-režiserja Cirila Debevca. Naslovno partijo bo pela Valerija Heybalova, Laca bo pel kot gost Josip Gostič, Burjevko bo pela altistka Elza Karlovčeva k. g., Steva Marčec, babico Španova, mlinarja Janko, vaškega sodnika Župan, njegovo ženo Poličeva, Karolko Ivančičeva, deklo Barbičeva, pastirja Jeromova

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 16.: zaprto.
Četrtek, 17.: Cyrano de Bergerac. Red A.

V hladnih dneh Vas kozarček
BERMET-VINA
obvaruje hripe. — Gostilničarji ga lahko naroče že majhen sodček. — Zahtevajte povsod le
BERMET B. MARINKOVA iz SREMSKIH KARLOVCEV, Fruška gora.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo službo. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 15.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Krojaškega pomočnika
sprejmem takoj. Kosmač Franc, Slov. Javornik, Gorenjsko. 28293-1

2 krojaška pomočnika
za velike komade, vešča tudi damskega dela, sprejmem takoj v stalno delo. Žnidar Joško, Senovo p. Rajhenburg. 28296-1

Frizerski in brivski pomočnik
se sprejmeta. Nastop takoj ali po dogovoru. Gumilov, frizer, Murska Sobota. 28294-1

Krojaško pomočnico
sprejmem takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 28316-1

Postrežnico
iščem za takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 28318-1

Dve šivilji
za moško perilo se takoj sprejme. Ponudbe na naslov. Karlo Kovač, Novi Sad, Temerinska 8.

Natakarica
z nekaj kavcije, se takoj sprejle za prevzem šanka. Naslov v vseh poslov. Jutra. 28327-1

Natakarica
z letnim spričevalom se sprejme takoj v hotelu Union v Celju. 28323-1

Službe išče

Vsaka beseda 50 par, za dajanje naslova 5 Din najmanjši znesek 15 Din

Služkinja
stara 19 let išče službo k 3 osebam. Vajena kuhe in drugih hišnih del. — Naslov v vseh posl. Jutra. 28309-2

Vodilna prodajalka
vsestransko izvežbana tudi v blagajniških in pisarniških poslih, 26 let stara, želi premeniti mesto v Ljubljano ali na Gorenjsko. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Verzirana moč«. 28076-2

Pouk

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Nemščino
poučujem od začetnih pojmov do popolnega obvladanja po dobri metodi. Tudi stenografijo, korespondenco in literaturo. Naslov v vseh poslov Jutra. 28271-4

Strojepisni pouk
(desetprstni sistem) Večerni tečaji, oddelki od pol 7. do 8. in od pol 8. do 9. ure zvečer za začetnike in izvežbance. Tečaji od 1 do 4 mesece. Pouk tudi po diktatu. Novi tečaji se pričnó 15. oktobra. — Šolnina najnižja. Največja strojepisnica s 50 pisalnimi stroji raznih sistemov. — Vpisovanje dnevno. Christofov učni zavod. Domobranska c. 15, tel. 43-82. 27791-4

Pouk na harmoniki
klavirski in na gumbe, po edino pravilni uspešni metodi. — Informacije v Ljubljani: hotel Metropol, torek, sreda in četrtek, v Celju: Glavni trg 16-II, petek in sobota. Pouk pri priznanem strokovnjaku, državnem prvaku Rudolfu Pilih-u. Vam zajamči siguren uspeh! 27085-4

Kupim

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Staro železo
in druge kovine kupuje po najvišjih cenah železnina Fr. Stupica, Ljubljana, Gosposvetska c. 1. 27778-7

Stare moške obleke
čevlje, perilo itd kupujem. Pridem na dom. Dopisnica zadostuje — Alojzija Drame, Ljubljana, Gallusovo nabrežje 29. 26324-7

Steklenice
Franz Jožef kupimo. Drogerija Kanc, Židovska ulica. 27723-7

Rabljene stelaže
in pulte za manufakturno in modno trgovino kupim. Ponudbe pod »Stelaže« na ogl. oddel. Jutra. 28304-7

Dve omari
in čisto staro pohištvo kupimo. Ponudbe pod šifro »Poceni« na ogl. odd. Jutra. 28317-7

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

2 ročna vozička
na 2 in 4 kolesa, v zelo dobrem stanju prodam ugodno. Vprašati v gostilni »Soča«, Sv. Petra c. 3. 28311-6

Štedilnik
mizni (Tischherd), prav malo rabljen, proda ABC Ljubljana, Medvedova c. 8 (poleg kolodvora Šiška). 28312-6

Lepo moško srebrno dozo
za cigarete prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 28325-6

Avto, moto

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

1 in poltonski Ford
z odličnimi gumami in DKW gume poceni naprodaj. Tyrševa 35, telefon 47-37. 28324-10

Lokali

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Hotel
prodam zelo ugodno na prometnem kraju radi preselitve. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Na Gorenjskem«, 28297-19

Pisarniške prostore
1 ali 2 sobi iščemo v prometni ulici. Eventualna souporaba že obstoječe pisarne. Ponudbe pod »Pisarna 29« na ogl. odd. Jutra. 28306-19

Brivsko frizerski salon
salon, zelo rentabilen, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ljubljana. 28302-19

Damski krojač
išče za takoj primeren lokal, 1 do 2 sobi, v centru mesta. Naslov v vseh posl. Jutra. 28291-19

Lokal
z inventarjem se radi selitve takoj ugodno proda. Vprašati v Vetrinjski ulici 6, Maribor. 28322-19

Pohištvo

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Pohištvo
in druge, dobro ohranjene in uporabne predmete vseh vrst stalno prodaja in kupuje: ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8 (poleg kolodvora Šiška) 28313-12

Kapital

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Posojila
dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. Vloge obrestujemo po 5 odstotkov. Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. Zadruga »Moj Dom«, Ljubljana, Dvor žakova 8. Iščemo poverjenike 199

Kupite! Prodaja!
Hranilne knjižice
bank in hranilnic ter **vrednostne papirje** po najugodnejših cenah
Bančno kom. zavod Maribor
24458-16

Vojno škodo
in vse druge državne vrednostne papirje, tudi posamezne komade kupujemo in prodajamo po ugodni ceni.
Rudolf Zore
Ljubljana, Gledališka 12 28319-16

Posest

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Naprodaj
je 50 oralov obsegajoče posestvo, vinogradniško posestvo okroglo 20 oralov ter 3 hiše v mestu s sedežem sodišča. Ponudbe pod »1001« na ogl. odd. Jutra v Ljubljani. 27708-20

Parcele
naprodaj v Št. Vidu, Vižmarjih in Mednem tik železniške postaje ob Savi. Poizve se: Vižmarje 78 (nasproti Mizarske zadruge). 27542-20

Parcele
naprodaj v Šiški med remizo in staro mitnico in na Kodeljevem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Nizka cena«. 27541-20

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Realiteta
zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova 54-I Telefon 44-20 228-20

Večstanovanjsko hišo
v centru mesta prodam radi odpotovanja. Reflektanti naj pišejo pod značko 900.000 na oglasni odd. Jutra. 28300-20

Stanovanja

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Vdova uradnika
išče stanovanje ene večje sobe ali dveh manjših s pritiklinami. Ponudbe pod »Vdova« na ogl. odd. Jutra. 28305-21a

Solidna samska gospodična
išče sobo in kuhinjo za takoj ali za november. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Samska gospodična«. 28264-21a

Sobo odda

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Sončna soba
s posebnim vhodom in prav dobro domačo hrano, se odda boljši osebi koj sprejme za prevzem trg 28-III, levo. 28320-23

Opremljena soba
solnčna, lepa, za dva boljša gospoda ali gospodični se odda za 15. oktober blizu Zvezde. — Ogleda se od 13. do 14. ure. Naslov v vseh posl. Jutra. 28328-23

Prazno sobo
veliko solnčno, s souporabo kopalnice, oddam v novi hiši sredi mesta 1. novembrom mirni uradnici. Ponudbe na oglas. oddel. Jutra pod »Snaga«. 28329-23

Sobe išče

Vsaka beseda 50 par, za dajanje naslova 5 Din najmanjši znesek 15 Din

Lepo solnčno sobo
opremljeno, s souporabo kopalnice, po možnosti centralna kurjava, blizu univerze ali pošte iščem. Plačam dobro. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Akademik« 28259-23a

Opremljeno sobo
iščem za gospodično za 1. november s hrano in postrežbo. Ponudbe pod »November« na ogl. odd. Jutra. 28301-23a

Lepo zračno sobo
separirano, za november, s souporabo kopalnice išče mirna stranka v centru mesta. Ponudbe na ogl odd. Jutra pod »Separirano«. 28330-23a

Izgubljeno

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Za dežni plašč
zamenjan 13. oktobra v Mikličevi kleti se dobi naslov v vseh posl. Jutra 28303-28

Očala
sem izgubila, verjetno v kinu »Union«, v nedeljo od 19. do 21. ure. Pošten najditelj naj jih odda proti nagradi. Naslov v vseh posl. Jutra. 28326-28

Živali

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Pes fermač
nemec, rjavosiv je zablodil. Pogledati pri Rogelj, Resljeva c 2-I. 28321-27

Klišeje
ENO IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
Šubičeva ulica 23

Ženitve

Vsaka beseda 2 Din, davek 3 Din, za dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din.

Lepa mlada mamica
in njeno dete iščeta moža-očeta, starejšega plemenitega inteligenta s stalno eksistenco. Ponudbe pod šifro »Premoženje«. 28307-25

Informacije

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Dežnik
(trta) naj dvigne gospod, ki ga je v soboto pustil pri tv. Rozina, Tyrševa cesta 14. 28314-31

Stroji

Beseda 1 Din, davek 3 Din, za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 20 Din

Še 1 mizarski univerzalni stroj
600 mm »Standard«, močne priročne konstrukcije, z ali brez elektromotorja, pride v kratkem iz Nemčije po stari valuti. Ludvik Ileršič, Cesta 29. oktobra 13. 28331-29

Varujte se patvorb!

Maratonski tekač je simbol Olimpijade, a »ETERNA« ura je simbol moderne, precizne in trpežne švicarske ure!

ETERNA URE

Dobivajo se v vseh prvovrstnih strokovnih trgovinah

KOMERCIJALIST

ki je eventualno zmožen voditi večje tekstilno podjetje, SE IŠČE. — Ponudbe s curriculum vitae in navedbo plačilnih pogojev naj se pošljejo na oglasni oddelek »Jutra« pod »Komercijalist«.

†

Umrl na naš ljubljeni sin, brat in nečak, gospod

Sbrizaj Franc

d i j a k

Pogreb dragega pokojnika je bil v Kočevju, dne 15. t. m.

Ljubljana, dne 15. oktobra 1940.

Ana, mati; Danilo, brat in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste počastili spomin našega dragega pokojnika

dr. Gvidona Serneca

z venci in cvetjem, z zadnjo tužno pesmijo, s toplimi prijateljskimi besedami, z molitvijo in spremstvom k poslednjemu počitku — izreka globoko užaloščena rodbina najiskrenejšo zahvalo.

Celje, dne 14. oktobra 1940.

Rodbina dr. SERNEC

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljen: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljen: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.–
Vezana knjiga: din 15.–

ZALOŽBA „CESTA“ *LJUBLJANA KNAFLJEVA ULICA 5*

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.